ሒሳብ

የተማሪ መጽሐፍ
3ኛ ክፍል

አዘጋጆች፡-

ኣብዩ አንተነህ
ይብሬ አህመድ
ፍቅረ አሰፋ

ገምጋሚዎች

ሙስጠፋ ከድር
ሮዳስ ድሪባ
ገስጥ አሰፋ

ሌይ አውት እና ኢሉስትሬሽን ዲዛይን:-

እንጦጦ ፖሊ ቴክኒክ ኮሌጅ
(ግርማ ዳርጌ)

አስማምቶ ያሻሻለ፡-

መሐመድ ገመቹ

ኢፌዴሪ ትምህርት ሚኒስቴር

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት
ትምህርት ቢሮ

ምስጋና

ይህ መጽሐፍ በትምህርትና ሥልጠና ፍኖተ ካርታ ምክረ ሐሳብ መሰረት በኢፌዲሪ ትምህርት ሚንስቴር ተዘጋጅተው የቀረቡትን የሥርዓተ ትምህርት መጽሐፍት ማዘጋጃ ሰነዶችን መነሻ በማድረግ በአዲስ አበባ ከተማ አስተደደር ትምህርት ቢሮ ተዘጋጅቶ በሲዳማ ብሔራዊ ክልል መንግስት ትምህርት ቢሮ የማስማማት ዝግጅት የተደረገበት ሲሆን የማስማማት ዝግጅቱና የሕትመት ወጪው በሲዳማ ብሔራዊ ክልል መንግስትና በኢፌዲሪ ትምህርት ሚኒስቴር የአጠቃላይ ትምህርት ጥራት ማረጋገጫ ፕሮግራም-ኢ/GEQIP-E/ ተሸፍኖአል።

በመሆኑም መጽሐፉን የማስማማት ዝግጅት ተደርጎበት መጠቀም እንዲቻል ለፈቀደ አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ፣ የማስማማት ዝግጅቱን በገንዘብ፣ በሰው ሃይልና በማቴሪያል፣ ልምዳቸውንና ዕውቀታቸውን በማጋራት ለረዱ፣እንዲሁም ሌሎችም በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ለደገፉ አካላት፣ተቋማትና ግለሰቦች ሁሉ የሲዳማ ትምህርት ቢሮ ምስጋናውን ያቀርባል።

©የቅጂ መብት.

የመጽሐፉ ህጋዊ የቅጂ ባለቤት የአዲስ አበባ አስተዳደርና የሲዳማ ብሔራዊ ክልል ትምህርት ቢሮዎች ናቸው።

© 2014፣ በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ድሞክራሳዊ ሪፓብልክ ትምህርት ሚኒስቴር፤ የቅጂ መብት ሙሉ የተከበረ ነው። ያለፈቃድ ማተም፣ ማባዛት፣ ባልተገባ መንገድ ማከማቸትና በሃርድ ኮፒም ሆነ በሶፍት ኮፒ ማሰረጨት እንዲሁም ላልተገባ ዓላማ መጠቀም በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ድሞክራሳዊ ሪፓብልክ፤ ፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ቁጥር 410/2004 ቅጂ መብት እና ጥበቃ ደንብ መሰረት ያስቀጣል።

የመጀምሪያ እትም 2016 ዓ.ም
ሲዳማ/ ሃዋሳ

ማውጫ

ምዕራፍ አንድ...1
እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች እና ቅደም ተከተላቸው...........1

1.1 እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ክለሳ..........................1
1.2 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማስላት..........................3
1.3 እስከ 10000 ያሉ የ100 እና የ1000 ብዜቶች...............12
1.4 እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች.................................16
1.5 እስከ 10000 ድረስ ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደር እና በቅደም ተከተል ማስቀመጥ..21
የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ...33
የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ መልመጃ...............................34

ምዕራፍ ሁለት..36
እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር እና መቀነስ.........36

2.1 እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር...............37
2.2 እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ...................42
2.3 ሙሉ ቁጥሮችን መደመር እና መቀነስ የያዙ የቃላት ፕሮብሌሞች.. 49
የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ...50
የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ መልመጃ...........................50

ምዕራፍ ሦስት..57
እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማባዛት...............................57

3.1 የ100 ብዜት ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄያት ማባዛት...57
3.2 የማባዛት ውጤታቸው ከ1000 ያነሱ ሙሉ ቁጥሮችን በባለአንድ ሆሄ ማባዛት.................................60

3.3 እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማባዛት መሰረት ያደረጉ
የቃላት ፕሮብሌሞች..70
የምዕራፍ ሦስት ማጠቃለያ..71
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃ...72

ምዕራፍ አራት..75
እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማካፈል.......................................75

4.1 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ክለሳ..............................76
4.2 እስከ 20 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ 2 ያለ ቀሪ ማካፈል........78
4.3 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ2 እና በ10 ማካፈል......86
4.4 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ1 ማካፈል.....................91
4.5 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ3፣4፣5፣6፣7
8 እና 9 በቀር እና ያለቀር ማካፈል...............................92
4.6 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማካፈልን
የያዘ ቃላት ፕሮብሌሞችን መስራት.............................109
የምዕራፍ አራት ማጠቃለያ...110
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች...............................111

ምዕራፍ አምስት...115
ክፍልፋዮች...115

5.1 ግማሽ፣ሲሶና ሩብ...115
5.2 ከ 12 እስከ 110 ያሉ አሃዳዊ ክፍልፋዮች......................121
5.3 ግማሽ እና ሩብ 126
5.4 ክፍልፋዮችን መግለፅ 128
የምዕራፍ አምስት ማጠቃለያ..132
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች................................133

ምዕፍ ስድስት...135
ንድፎች...135

6.1 ቀጣይነት ያላቸውን ንድፎች መለየት 135
6.2 እያደገ ያለ ስዕላዊ ንድፍ ማስቀጠል 139
6.3 ቀጣይነትና ተደጋገሚነት ያላቸውን የሩቅ አባላት
ንድፎችን መተንበይ...143
6.4 ከንድፍ ጋር የተያያዙ ፕሮብሌሞች............................150
የምዕራፍ ስድስት ማጠቃለያ..151
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች..............................152

ምዕራፍ ሰባት..156
የመረጃ አያያዝ..156

7.1 ሥዕላዊ ግራፎች 157
7.2 ሥዕላዊ ግራፎችን ማንበብና መፃፍ 161
የምዕራፍ ሰባት ማጠቃለያ...174
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች...............................175

ምዕራፍ ስምንት..181
የጅኦሜትሪ ምስሎች...181

8.1 ተንሸራታች ፣ግልበጣዎች እና እጥፋቶችን በታወቀ
ማዕዘን መተግበ...182
8.2 ምጥጥን ቅርፅ ያላቸው እና የሌላቸውን መለየት.........185
8.3 በጎናቸው መሰረት የጂኦሜትሪ ምስሎችን መለየት
እና መሰየም...189
8.4 የጂኦሜትሪ ቅርፆችን ባህሪያት ማደራጀትና
መሰየም...193
የምዕራፍ ስምንት ማጠቃለያ..195
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች..............................196

ምዕራፍ ዘጠኝ..200
ልኬት፣ ርዝመት፣ መጠነ ቁስ እና ይዘት..........................200

9.1 ርዝመትን፣በሚ.ሜ፣በሳ.ሜ፣በሜ እና በኪ.ሜ መለካት.....201
9.2 ተመሳሳይ አሀድ ያላቸውን ርዝመቶች መደመር እና መቀነስ 204
9.3 መጠነቁስ በሚሊግራም፣ግራም፣ ኪሎ ግራም እና በኩንታል መለካት 207
9.4 ተመሳሳይ አሀድ ያላቸውን መጠነቁሶች መደመር እና መቀነስ 211
9.5 ይዘትን በሚሊ ሊትር፣በሊተር እና በጋሎን መለካት.......215
9.6 ተመሳሳይ አሃድ ያለቸውን ይዘቶች መደመርና
9.7 ርዝመት፣መጠነቁስና ይዘት የያዙ ተግባራዊ የቃለት መቀነስ..216
ፕሮብሌሞች..219
የምዕራፍ ዘጠኝ ማጠቃለያ.......................................222
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች..............................223

ምዕራፍ አስር..225
የኢትዮጵያ ገንዘብ...225

10.1 የገንዘብ ምንዛሬ ምድብ..226
10.2 የገንዘብ ፅንሰ ሀሳብ ያላቸው የቃላት ፕሮብሌሞች 234
የምዕራፍ አስር ማጠቃለያ..238
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች.............................239

ምዕራፍ አስራ አንድ...240
የትዮጵያ ጊዜ..240

11.1 ሰዓቶችን ማንበብ 241
11.2 ሰዓትና ደቂቃዎች 245
11.3 ቀናት፣ ሳምንታት፣ ወራትና ዓመታት.......................248
11.4 የኢትዮጵያ የቀን አቆጣጠር 250
11.5 ጊዜን መሰረት ያደረጉ የቃላት ፕሮብሌሞች............256
የምዕራፍ አስራ አንድ ማጠቃለያ...............................258
የምዕራፉ ማጠቃለያ መልመጃዎች............................259

ምዕራፍ አንድ

እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችና ቅደም ተከተላቸው

የመማርማስተማር ውጤቶች:ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፣

- እስከ 100 ባሉ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መሰረታዊ የሒሳብ ስሌቶችን ታሰላላችሁ::
- እስከ 10,000 ባሉ ሙሉ ቁጥሮች የ100 እና የ1000 ብዜቶችን በመገንዘብ በቅደም ተከተል ትጽፋላችሁ::
- እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በእለት ተእለት ህይወታችሁ ውስጥ ትተገብራላችሁ::

1.1 እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ክለሳ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

መቁጠሪያ ቁጥሮችንና ሙሉ ቁጥሮችን ያላቸውን ዝምድና መለየት

ተግባር ሀ

1. በመማሪያ ክፍላችሁ ውስጥ ስንት ተማሪዎች አሉ?
2. በሁለቱ እግሮቻችሁና በሁለቱ እጆቻችሁ ላይ በድምሩ ስንት ጣቶች አሉ?
3. የሚከተሉትን መልሱ::
   ሀ. ትንሹ ባለ አንድ አሃዝ መቁጠሪያ ቁጥር ስንት ነው?
   ለ. ትንሹ ባለአንድ አሃዝ ሙሉ ቁጥር ስንት ነው?
   ሐ. የሙሉ ቁጥርና መቁጠሪያ ቁጥር ያላቸው ዝምድና ምንድን ነው?
   መ. ከ 100 ቀጥሎ ያለው መቁጠሪያ ቁጥር ______ነው::
   ሠ. ከ 49 የሚቀድመው ሙሉ ቁጥር______ ነው::

ማስታወሻ

መቁጠሪያ ቁጥሮች ከአንድ የሚጀምሩ ቁጥሮች ሲሆኑ እነሱም 1፣ 2፣3፣4፣5፣6፣7፣8፣9፣10፣ ...... ናቸው::

ሙሉ ቁጥሮች ማለት ከ 0 ጀምሮ የሚፃፉ ቁጥሮች ሲሆኑ እነሱም 0፣1፣2፣3፣4፣5፣6፣7፣8፣9፣10፣ ...... ናቸው::

1.2 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ማስላት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 100 ባሉ ሙሉ ቁጥሮች ላይ መሰረታዊ የሒሳብ ስሌቶችን መተግበር

ሀ. ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር

ተግባር ሀ

1. ከታች ያለውን ስዕል በመመልከት በቡድን በመሆን ስሩ።

ሀ. እያንዳንዳቸው ስንት እንቁላሎች ይዘዋል?

ለ. አጠቃላይ ስንት እንቁላሎች አሉ?

2. ከታች ያለውን ስዕል በመመልከት በቡድን በመሆን ስሩ፤

ሀ. እያንዳንዳቸው ሳህኖች ስንት ቲማቲሞች ይዘዋል?
ለ. አጠቃላይ ስንት ቲማቲሞች አሉ?

3. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ደምሩ።

ሀ. 1+2 = ___ ለ. 9+8 = ___

ሐ. 8+6 = ___ መ. 7+5 = ____

4. ዳንኤ 4 የማንጎ ችግኞችንና ህሊና 6 የብርቱካን ችግኞችን ቢተክሉ፤በአጠቃላይ ዳንኤ እና ህሊና ስንት ችግኞችን ተከሉ?

ምሳሌ ሀ

1. በመተንተን መደመር

ሀ. 34 + 52 = 30 + 4 + 50 +2

= 80+6= 86

ለ. 67+19 = 60+7+10+9

= 70+16

= 70 + 10 + 6= 86

2.ቁልቁል መደመር

ቁጥር	የአስር ቤት	የአንድ ቤት
39	3	9
26	2	6

ቁጥሮችን በተመሳሳይ
ቤታቸው ትይዩ መፃፍ

የአስር ቤቱን መደመር

39+26 =

$$\begin{array}{r} 39 \\ +26 \\ \hline 65 \end{array}$$

የአንድ ቤቱን መደመር

$$\begin{array}{r} 39 \\ +26 \\ \hline \end{array}$$ 1አለኝ

9+6=15

5 የአንድ ቤት ስትሆን
1 የአስር ቤት ትሆናለች

1 አስር ስላለ

3+2+1=6 6 የአጠቃላዩ ድምር የአስረ ቤት ይሆናል፡፡

ምሳሌ ለ

1.የሚከተሉት ቁጥሮች ደምሩ፡፡

ሀ. 20 + 8 ለ. 32+9 ሐ. 49+10 መ. 56+ 48

መፍትሔ

ሀ. $\begin{array}{r} 20 \\ +\ 8 \\ \hline 28 \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 32 \\ +\ 9 \\ \hline 41 \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 49 \\ +\ 10 \\ \hline 59 \end{array}$ መ. $\begin{array}{r} 56 \\ +\ 48 \\ \hline 104 \end{array}$

ምሳሌ ሐ

1. ካያሞ 58 ኩንታል ስንዴና 41 ኩንታል ገብስ አመረተ፡፡

በአጠቃላይ ካያሞ ስንት ኩንታል እህል አመረተ?

መፍትሔ

58 ኩንታል ስዴ + 41 ኩንታል ገብስ = (58+ 41) = 99

ኩንታል እህል አምርቷል፡፡

መልመጃ ሀ

1.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ድምር በባዶ ቦታው ላይ ሙሉ፡፡

ሀ. 23 + 43 = ___ ለ. 16 + 63 =___

ሐ. 60 + 40 =___ መ. 62 + 38 =___

2. ድምሩን አግኙ፡፡

ሀ. $\begin{array}{r} 37 \\ +\ 26 \\ \hline \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 29 \\ +\ 40 \\ \hline \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 90 \\ +\ 10 \\ \hline \end{array}$ መ. $\begin{array}{r} 83 \\ +\ 19 \\ \hline \end{array}$

= ___ = ___ = ___ = ___

3. የሲዳማ ክልል ት/ቢሮ 28 ስልኮችን ለጎበዝ ሴት ተማሪዎችና 27 ስልኮችን ለጎበዝ ወንድ ተማሪዎች ሸለመ:: በአጠቃላይ የሲዳማ ክልል ት/ቢሮ ለተማሪዎች ስንት ስልኮችን ሸለመ?

ለ. ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ

ተግባር ለ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ቀንሱ

ሀ. 2 - 1 =____ ለ. 9 - 8 =_____

ሐ. 7 - 3 =____ መ. 16 - 2 =___

ሠ. 28 - 14 =___ ረ. 72 - 48 =___

2. ካይቴ ከሱቅ 8 እንቁላል ገዝታ ሶስቱን ለቁርስ ሰርታ ብትመገብ፣ ካይቴ ስንት እንቁላል ይቀራታል?

3. አቶ ደንጓሰ 20 ዶሮዎችን ገዝተው ስምንቱን መልሰው ቢሸጧቸው ስንት ዶሮዎች ይቀሯቸዋል?

ማስታወሻ

- ከባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ላይ ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ሲቀነስ፣

  ዋናው የአንድ ቤት ሆሄ ከተቀናሹ የአንድ ቤት ሆሄ የሚበልጥ ከሆነ በቤት ዋጋቸው ቀንሶ ውጤቱን ማስቀመጥ::
- የዋናው የአንድ ቤት ሆሄ ከተቀናሹ የአንድ ቤት ሆሄ የሚያንስ ከሆነ ከአስር ቤት ሆሄ አንድ አስር በመበደርና ከአንድ ቤት ሆሄ ጋር በመደመር በቤት በቤቱ መቀነስ::

ምሳሌ ሀ **ቁልቁል መቀነስ**

ቁጥር	የአስር ቤት	የአንድ ቤት
45	4	5
27	2	

ቁጥሮችን በተመሳሳይ ቤታቸው ትይዩ መፃፍ

የአንድ ቤቱን መቀነስ

45 - 27 = 45 - 27 = 8

የአስር ቤቱን መቀነስ

45
27

3 - 2 =1

ከ 5 ላይ 7 መቀነስ ስለማይቻል 5 ቁጥር 1 አስርን ከአስር ቤት ትበደራለች፤

15 - 7 = 8 የአንድ ቤት ትሆናለች

ስለዚህ መልሱ 18 ይሆናል።

1 የአጠቃላዩ ልዩነት የአስር ቤት ትሆናለች

ምሳሌ ለ

የሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች በመተንተን ቀንሱ።

ሀ. 38 - 22 ለ. 86 - 27

መፍትሔ

ሀ. 38 -22 = 30+8 - 20 – 2

=10+6 = 16

ለ. 86 - 27 = 80+6 -20 -7

= 70+10+6-20-7

= 70+16 - 20-7

= 50 +9 = 59

ምሳሌ ሐ

98 ሰዎች የኮሮና ቫይረስ ምርመራ አድርገው 23 ሰዎች ኮሮና ቫይረስ እንዳለባቸው ቢነግሯቸው በአጠቃላይ በምርመራው ኮሮና ቫይረስ ያልተገኘባቸው ሰዎች ብዛት ስንት ናቸው?

መፍትሔ

98 ሰዎች ላይ 23 ሰዎች ሲቀነሱ 75 ሰዎች ይቀራሉ:: ኮሮና ቫይረስ ያልተገኘባችው ሰዎች ብዛት 75 ናቸው::

ማስታወሻ

የሁለት ሙሉ ቁጥሮች ልዩነት የሚፈለገው ከትልቁ ቁጥር ላይ ትንሹን በመቀነስ ነው::

መልመጃ ለ

1. የሚከተሉት ቁጥሮችን በመተንተን ቀንሱ ::

ሀ. 59 - 19 = ___ ለ. 77 - 13 = ___ ሐ. 65 - 47=___

2. የሚከተሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ቀንሱ::

ሀ. $\begin{array}{r} 75 \\ - \ 23 \\ \hline = __ \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 95 \\ - \ 13 \\ \hline = __ \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 52 \\ - \ 26 \\ \hline = __ \end{array}$

3. ከዚህ በታች የተሰጠውን ሰንጠረዥ አሟሉ::

ዋና	ተቀናሽ	ልዩነት
62	26	36
92	33	
	40	32
90		16

4. እናሮ 30 ጥንድ ጫማዎች ቢኖሩትና አስራ ሁለት ጥንድ ጫማዎችን ለበጎ አድራጎት ቢሰጥ ስንት ጥንድ ጫማዎች ይቀሩታል?

5. አራርሶ ካላው 100 ብር ላይ በስልሳው ብር ደብተር ገዛ ስንት ብር ይቀረዋል?

ሐ. ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ማባዛት

ተግባር ሐ

1. የእርሳሶችን ብዛት ማባዛትን በመጠቀም አስሉ::

6 እርሳሶች

6 እርሳሶች

6 እርሳሶች

ጠቅላላ የእርሳሶች ብዛት ስንት ነው?

2. ሥዕሉን በማየት ጥያቄዎችን መልሱ::

ሀ. እያንዳንዱ ሳጥን ላይ ስንት ጫማ ይዟል?

ለ. በአጠቃላይ ያሉት ጥንድ ጫማ ብዛት ስንት ነው?

ማስታወሻ

ማባዛት ማለት አንድ አይነት ቁጥሮችን ደጋግሞ መደመር ማለት ነው:: ቁጥሮችን ስናባዛ አንዱ አብዥ ሲሆን ሌላኛው ተባዥ ይባላል:: አብዥ ቁጥሩ የተባዥውን የእያንዳዱን ሆሄ ያበዛል::

ምሳሌ ሰ

4 ቲማቲም 4 ቲማቲም 4 ቲማቲም

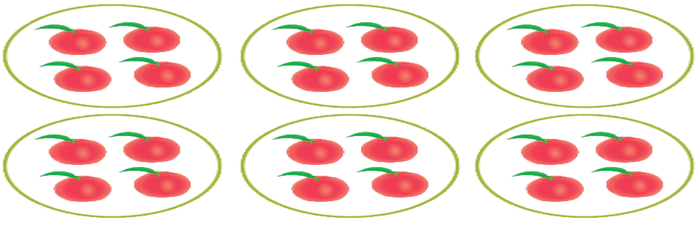

4 ቲማቲም 4 ቲማቲም 4 ቲማቲም

መፍትሔ

4 ቲማቲም + 4 ቲማቲም + 4 ቲማቲም + 4 ቲማቲም + 4 ቲማቲም + 4 ቲማቲም = 24 ቲማቲም ይህ ማለት 4 X 6 = 24

ምሳሌ ሽ

ሀ. 20 +20 + 20+ 20 = 20 × 4 = 80

ለ. 40 + 40+ 40 = 40 × 3 = 120

ሐ. አንድ ደርዘን 12 ደብተር ቢይዝ 3 ደርዘን ስንት ደብተር ይይዛል?

12 ደብተር +12 ደብተር+12 ደብተር = 12×3 = 36 ደብተር

ማስታወሻ

ማባዛት የመደመር አጭር ስሌት ነው።

መልመጃ ሐ

1. በሰንጠረዡ ውስጥ ያሉትን አስሉ።

3×6 =___	3×7 =___	3×8 =___	3×9 =___
4×6 =___	4×7 =___	4×8 =___	4×9 =___
5×6 =___	5×7 =___	5×8 =___	5×9 =___
6×6 =___	6×7 =___	6×8 =___	6×9 =___
7×6 =___	7×7 =___	7×8 =___	7×9 =___
8×6 =___	8×7 =___	8×8 =___	8×9 =___
9×6 =___	9×7 =___	9×8 =___	9×9 =___

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ብዜት በባዶ ቦታው ሙሉ::

ሀ. $2 \times 30 =$ ___ ለ. $4 \times 20 =$ ___ ሐ. $5 \times 19 =$ ___

መ. $9 \times 11 =$ ___ ሠ. $8 \times 13 =$ ___ ረ. $7 \times 14 =$ ___

ሰ. $6 \times 12 =$ ___ ሸ. $2 \times 50 =$ ___

3. አንድ ጀሪካን 5 ሊትር ውሃ ብይዝ በ10 ተመሳሳይ ጀሪካኖች ውስት ስንት ሊትር ውሃ መያዝ ይችላል?

1.3. እስከ 10000 ያሉ የ100 እና የ1000 ብዜቶች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የ100 እና የ1000 ብዜቶችን እስከ 10000 ባሉ ሙሉ ቁጥሮች መለየት::

ሀ.እስከ 10000 ያሉ የ100 ብዜቶች

ተግባር ሀ

1. ከሚከተሉት ውስጥ የመቶ ብዜት የሆኑትን ሙሉ ቁጥሮች ለዩ::

ሀ. 200 ለ. 401 ሐ. 500 መ. 990

ሠ.1000 ረ. 8000 ሰ. 2555 ሸ. 2800 ቀ. 260

ማስታወሻ

አንድ ሙሉ ቁጥር የመቶ ብዜት የሚባለው ቢያንስ የሙሉ ቁጥሩ የአንድ ቤት ሆሄና የአስር ቤት ሆሄ ዜሮ ሲሆኑ ነው ፡፡ ወይም ቢያንስ የመጨረሻ ሁለት ሆሄዎች ዜሮ የሆኑ ሙሉ ቁጥሮች የ100 ብዜት ናቸው፡፡

ምሳሌ ሀ

ከሚከተሉት ውስጥ የመቶ ብዜት የሆኑትንና ያልሆኑትን ሙሉ ቁጥሮች ለዩ፡፡

ሀ. 700 ለ.920 ሐ. 6500 መ. 8003 ሠ. 10000

መፍትሔ

ሀ. የ700 የአንድ ቤት ሆሄ እና የአስር ቤት ሆሄ ዜሮ ስለሆኑ 700 የመቶ ብዜት ነው፡፡

ለ. የ920 የአስር ቤቱ 2 ስለሆነ የመቶ ብዜት አይደለም፡፡

ሐ.የ6500 የመጨረሻ ሁለት ሆሄ ዜሮ ስለሆነ 6500 የመቶ ብዜት ነው፡፡

መ. 8003 የመጨረሻ አንዱ ሆሄ 3 ስለሆነ 8003 የመቶ ብዜት አይደለም፡፡

ሠ. የ10000 የመጨረሻ ሁለት ሆሄ ዜሮ ስለሆነ 10000 የመቶ ብዜት ነው፡፡

ማስታወሻ

ከ1 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ100 ስናባዛ የምናገኘው ውጤት 10,000 እና ከ10,000 ያነሱ የ100 ብዜቶች ናቸው::

ለምሳሌ 100፣ 9900፣ 200፣1000፣ 300 እና 8,000 የተወሰኑ የመቶ ብዜቶች ናቸው

ምሳሌ ለ በሰዕሉ ውስጥ ያሉትን ሙሉ ቁጥሮች የመቶ ብዜቶች ናቸው::

ማስታወሻ

አንድ ሙሉ ቁጥር የ1000 ብዜት የሚባለው ቢያንስ የሙሉ ቁጥሩ የአንድ ቤት፣ የአስር ቤትና የመቶ ቤት ሆሄ ዜሮዎች ሲሆኑ ወይም ቢያንስ የመጨረሻ ሶስቱ ሆሄያቸው ዜሮ ከሆኑ ነው:: መቶን ከመቶ ላይ ደጋግመን ስንደምር የምናገኘው ውጤት የመቶ ብዜት ይሆናል::

መልመጃ ሀ

1.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች የመቶ ብዜት የሆኑትን ለዩ::

ሀ. 400	ለ. 602	ሐ. 730	መ. 3640
ሠ. 8200	ረ. 9300	ሰ.10000	ሸ. 5001
ቀ. 2030	በ. 60000		

2. እስከ 10000 ያሉ የ 1000 ብዜቶች

ተግባር ለ

1. ከሚከተሉት ውስጥ የአንድ ሺ ብዜቶች የሆኑትን ሙሉ ቁጥሮች ለዩ፡፡

ሀ.4000 ለ.4010 ሐ. 5000 መ. 6900 ሠ. 1000

ረ.8000 ሰ. 2555 ሸ. 2800 ቀ. 2600 በ.10000

2. በዜሮ እና በአስር ሺህ መካከል የሚገኙ የ1000 ብዜቶችን ዘርዝሩ፡፡

3. የሚከተሉትን ደምሩ፡፡

ሀ. 1000 + 1000 =______

ለ. 1000 + 1000 + 1000 = __________

ሐ. 1000 + 1000 + 1000 + 1000 = ________

መ. 1000 + 1000 + 1000 + 1000 + 10000 = ____

ምሳሌ ሐ

በስዕሉ ውስጥ ያሉት ሙሉ ቁጥሮች የ1000 ብዜቶች ናቸው፡፡

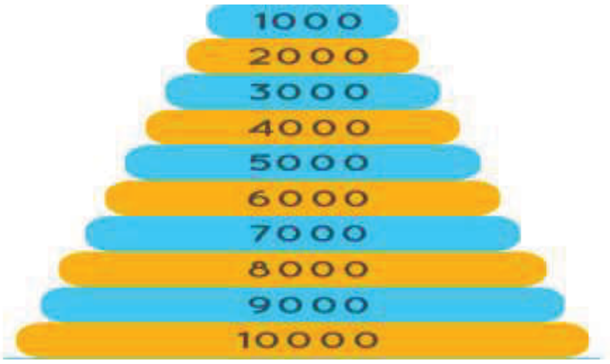

ማስታወሻ

ከ1 እስከ 9 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ1000 ስናባዛ የምናገኘው ውጤት ከ10000 ያነሱ የ1000 ብዜቶች ይሆናሉ.1000ን ከ1000 ላይ ደጋግመን ስንደምር የምናገኘው ውጤት የ1000 ብዜት ይሆናል፡፡

መልመጃ ለ

1.የ1000 ብዜት የሆኑትን ለዩ፡፡

ሀ. 8000 ለ. 6600 ሐ. 7040 መ. 3008 ሠ. 5200 ረ. 10000

1.4 እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች መለየት

ሀ. እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች የቤት ዋጋ

እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች የቤት ዋጋ እንዴት እንደሚገለፅ ለማወቅ ምሳሌውን ተመልከቱ፡፡

ምሳሌ ሀ

ሀ. 5784

የሺህ ቤት	የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት
5	7	8	4
5×1000	7×100	8×10	4×1

ቁጥሩ በመተንተን ሲፃፍ እንደሚከተለው ነው፡፡

$5784 = 5 \times 1000 + 7 \times 100 + 8 \times 10 + 4 \times 1$

(አምስት ሺህ ሰባት መቶ ሰማኒያ አራት)

ለ. 7623

የሺህ ቤት	የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት
7	6	2	3
7×1000	6×100	2×10	3×1

ቁጥሩ ሲተነተን $7623 = 7 \times 1000 + 6 \times 100 + 2 \times 10 + 3 \times 1$

(ሰባት ሺህ ስድስት መቶ ሃያ ሶስት)

መልመጃ ሀ 1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ተንትናችሁ ፃፉ::

ሀ. 6146 ለ. 2359 ሐ. 4802 መ. 6004

ለ. በአሃዝ የተፃፉ ቁጥሮችን በፊደል መግለፅ

ምሳሌ ለ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች በፊደል ፃፉ::

ሀ. 623 ለ. 2340 ሐ. 5639

መፍትሔ

ሀ. 623

የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት
6	2	3
$= 6 \times 100$	$= 2 \times 10$	$= 3 \times 1$
623=$6 \times 100 + 2 \times 10 + 3 \times 1$ (ስድስት መቶ ሀያ ሶስት)		

ለ. 2340

የሺ ቤት	የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት
2	3	4	0
2×1000	3×100	4×10	0×1
2340=$2 \times 1000 + 3 \times 100 + 4 \times 10 + 0 \times 1$ (ሁለት ሺህ ሶስት መቶ አርባ)			

ሐ. 5639

የሺ ቤት	የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት
5	6	3	9
$= 5 \times 1000$	$= 6 \times 100$	$= 3 \times 10$	$= 9 \times 1$
$5639 = 5 \times 1000 + 6 \times 100 + 3 \times 10 + 9 \times 1$ (አምስት ሺ ስድስት መቶ ሰላሳ ዘጠኝ)			

መልመጃ ለ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች በፊደል ፃፉ።

ሀ. 3346 ለ. 8128 ሐ. 4056 መ. 4600

ሐ. በፊደል የተፃፉ ቁጥሮችን በአኃዝ እንዲገልፁ ማድረግ

ምሳሌ ሐ

ሀ. አምስት መቶ ስልሳ ሁለት

ለ. ሁለት ሺ አምስት መቶ ሰማኒያ አምስት

ሐ. አራት ሺ አራት መቶ ስድስት

መ. ስምንት ሺ ሰባ ስድስት

መፍትሔ

ሀ. 562 ለ. 2585 ሐ. 4406 መ. 8076

መልመጃ ሐ

1. በፅሑፍ የተፃፉ ቁጥሮችን በአኃዝ ግለፁ፡፡

ሀ. ሁለት ሺህ አምስት መቶ አስራ ሶስት

ለ. ሶስት ሺህ አምስት መቶ ሶስት

ሐ. ዘጠኝ ሺህ ዘጠኝ መቶ ሰማኒያ አንድ

መ. አንድ ሺህ ስምንት መቶ አስራ ስድስት

መ. በአሃዝ የተፃፉ ቁጥሮችን በቃል መግለፅ

ምሳሌ መ

የሚከተሉትን በአኃዝ የተፃፉትን በፊደል ፃፉ፡፡

ሀ. 3526 ለ. 908 ሐ. 9984

መፍትሔ

ሀ. 3526 = ሶስት ሺህ አምስት መቶ ሃያ ስድስት

ለ. 908 = ዘጠኝ መቶ ስምንት

ሐ. 9984 = ዘጠኝ ሺህ ዘጠኝ መቶ ሰማኒያ አራት

መልመጃ መ

አዛምድ

በግራ በኩል ያሉትን ሙሉ ቁጥሮች በቀኝ በኩል በፊደል ከተፃፉት ጋር አዛምዱ፡፡

ሀ	ለ
___1. 6855	ሀ. ሦስት ሺ ስምንት መቶ ዘጠና አምስት
___2. 4560	ለ. ስድስት ሺህ አራት መቶ ሃምሳ አምስት
___3. 3240	ሐ. አራት ሺህ አምስት መቶ ስልሳ
___4. 6455	መ. ስድስት ሺህ ስምንት መቶ ሃምሳ አምስት
___5. 3895	ሠ. ሦስት ሺህ ሁለት መቶ አርባ
___6. 4980	ረ. አራት ሺህ ዘጠኝ መቶ ሰማኒያ

1.5. እስከ 10000 ድረስ ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደር እና በቅደም ተከተል ማስቀመጥ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 10000 ድረስ ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደር እና በቅደም ተከተል ማስቀመጥ

ምሳሌ ሀ

ከታች ያለውን ስዕል በማየት የማወዳደር ሀሳብን መረዳት ይቻላል::

ሀ.

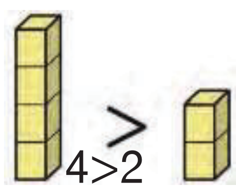

ለ.

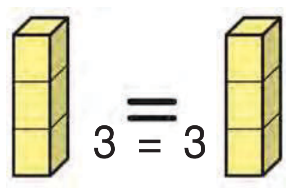

ሐ.

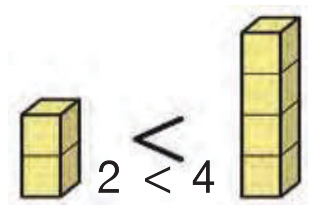

ማስታወሻ

ሁለት ሙሉ ቁጥሮችን ለማወዳደር የሚከተሉትን ምልክቶች እንጠቀማለን::

- ″>″ ምልክቱ ይበልጣል ይባላል
- ″<″ ምልክቱ ያንሳል ይባላል
- ″=″ ምልክቱ እኩል ይሆናል ይባላል

ምሳሌ ለ. ሀ. $4 < 15$ ለ. $90 > 8$ ሐ. $60 = 60$

ሀ. ሁለት የተለያየ ሆሄ ብዛት ያላቸው ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደር

ማስታወሻ

ሁለት ሙሉ ቁጥሮች የሆሄያት ብዛት የተለያዩ ከሆነ ፡ ብዙ ሆሄያት የያዘው ሙሉ ቁጥር ይበልጣል።

ምሳሌ ሐ

የሚከተሉትን ቁጥሮች < ፣ > ወይም = በመጠቀም አወዳድሩ።

ሀ. 34 ___123 ለ. 286 ___98 ሐ. 346____3477

መፍትሔ

ሀ. 34 < 123 ምክንያቱም 34 ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ሲሆን 123 ደግሞ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ነው።

ለ. 286 > 98 ምክንያቱም 286 ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ሲሆን 98 ደግሞ ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ነው።

ሐ. 346 < 3477 ምክንያቱም 346 ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ሲሆን 3477 ደግሞ ባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ነው።

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉትን ቁጥሮች < ፣ > ወይም = በመጠቀም አወዳድሩ::

ሀ. 567___ 5677 ለ. 989 ___ 99

ሐ. 3888 ____ 880 መ. 760 ___ 7600

ሠ. 4562 ___4562 ረ. 8970 ____999

ለ. ሁለት እኩል የሆሄያት ብዛት ያላቸው ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደር

ተግባር ሀ

1. የሚከተሉትን ቁጥሮች <፣ > ወይም= በመጠቀም አወዳድሩ::

ሀ. 20 __30 ለ. 36 __16 ሐ . 57__95

መ. 28 ___25 ሠ. 72 __74

ማስታወሻ

ሁለት ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን የምናወዳድርበት ዘዴ

- መጀመሪያ የአስር ቤት ሆሄያቸውን እናወዳድራለን:: ትልቅ የአስር ቤት ሆሄ ያለው ሙሉ ቁጥር ትንሽ የአስር ቤት ሆሄ ካለው ሙሉ ቁጥር ይበልጣል::

➢ የአስር ቤት ሆሄ እኩል ከሆነ የአንድ ቤት ሆሄያቸውን በመጠቀም እናወዳድራለን:: እኩል የአስር ቤት ካላቸው ትልቅ የአንድ ቤት ሆሄ የያዘው ሙሉ ቁጥር ትንሽ የአንድ ቤት ሆሄ ካለው ሙሉ ቁጥር ይበልጣል::

ምሳሌ መ

የሚከተሉትን ቁጥሮች <፣ > ወይም = በመጠቀም አወዳድሩ::

ሀ. 48 __36   ለ. 82 __96   ሐ. 21 __54

መ. 48 __42   ሠ. 84 __86

መፍትሔ

1 ሀ.

የአስር ቤት	የአንድ ቤት	ስለዚህ 48 > 36 ምክንያቱም 4 > 3
4	8	
3	6	

ለ.

የአስር ቤት	የአንድ ቤት	ስለዚህ 82 < 96 ምክንያቱም 8<9
8	2	
9	6	

ሐ.

የአስር ቤት	የአንድ ቤት	ስለዚህ 21 <54 ምክንያቱም 2<5
2	1	
5	4	

መ.

የአስር ቤት	የአንድ ቤት	ስለዚህ 48 > 42 ምክንያቱም 8 > 2
4	8	
4	2	

ሠ.

የአስር ቤት	የአንድ ቤት	ስለዚህ 84 < 86 ምክንያቱም 4 < 6
8	4	
8	6	

መልመጃ ለ

የሚከተሉትን ቁጥሮች < ፣ > ወይም = በመጠቀም አወዳድሩ፡፡

ሀ. 62 ___ 38 ለ. 76 _____ 86 ሐ. 75 _____95

መ. 98 ___ 95 ሠ. 62 ___ 64 ረ. 54 _____54

ሐ. ባለ ሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደር

ማስታወሻ

ሁለት ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን የምናወዳድርበት ዘዴ

- በመጀመሪያ የቁጥሮችን የመቶ ቤት ሆሄያት እናወዳድራለን፡፡ ትልቅ የመቶ ቤት ሆሄ ያለው ሙሉ ቁጥር ትንሽ የመቶ ቤት ሆሄ ካለው ሙሉ ቁጥር ይበልጣል፡፡
- የመቶ ቤት ሆሄያት ተመሳሳይ ከሆነ የባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደሪያ ዘዴ እንጠቀማለን፡፡

ምሳሌ ሠ

የሚከተሉትን ቁጥሮች < ፣ > ወይም= በመጠቀም አወዳድሩ፡፡

ሀ. 486__ 691 ለ. 542 __ 534 ሐ. 891 __ 896

መፍትሔ

ሀ.

የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት	486<691 ምክንያቱም 4 <6
4	8	6	
6	9	1	

ለ.

የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት	542 >534 ምክንያቱም 4 >3
5	4	2	
5	3	4	

ሐ.

የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት	891 <896 ምክንያቱም 1<6
8	9	1	
8	9	6	

መልመጃ ሐ

የሚከተሉትን ቁጥሮች < ፥ > ወይም= በመጠቀም አወዳድሩ::

ሀ. 846 ____ 962 ለ. 425 ____ 452

ሐ. 984 ____ 981 መ. 786 __ 756

መ. ባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደር

ማስታወሻ

ሁለት ባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን የምናወዳድርበት ዘዴ

- በመጀመሪያ የቁጥሮችን የአንድ ሺ ቤት ሆሄያት እናወዳድራለን:: ትልቅ የአንድ ሺ ቤት ሆሄ ያለው ሙሉ ቁጥር ትንሽ የአንድ ሺ ቤት ሆሄ ካለው ሙሉ ቁጥር ይበልጣል:: የአንድ ሺ ቤት ሆሄያት ተመሳሳይ ከሆነ የባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ማወዳደሪያ ዘዴ እንጠቀማለን::

ምሳሌ ፈ

የሚከተሉትን ቁጥሮች < ፣ > ወይም = በመጠቀም አወዳድሩ::

ሀ. 4689 ___ 8321 ለ. 9958 ____9941

መፍትሔ

ሀ.

የሺህ ቤት	የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት	4689<8321 ምክንያቱም 4<8
4	6	8	9	
8	3	2	1	

ለ.

የሺህ ቤት	የመቶ ቤት	የአስር ቤት	የአንድ ቤት	9958 >9941 ምክንያቱም 5<4
9	9	5	8	
9	9	4	1	

ሠ. እስከ 10000 የሚደርሱ ሙሉ ቁጥሮችን በቅደም ተከተል ማስቀመጥ

ምሳሌ ሰ

የሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ከትንሹ ወደ ትልቁ በቅደምተከተል አስቀምጡ፡፡

ሀ. 42፣ 78፣ 57፣ 890፣ 586

ለ. 6913፣1144፣ 2523፣ 6381

መፍትሔ

ሀ. 42፣ 57፣ 78፣ 586፣ 890 (ከትንሹ ወደ ትልቁ)

ለ. 1144፣ 2523፣ 6381 ፣ 6913 (ከትንሹ ወደ ትልቁ)

ምሳሌ ሸ

የሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ከትልቅ ወደ ትንሽ አስቀምጡ፡፡

ሀ. 712፣ 345፣ 29፣ 6892

ለ. 3459፣ 3448፣ 4350፣ 3440

መፍትሔ

ሀ. 6892፣712 ፣345፣29 (ከትልቁ ወደ ትንሹ)

ለ. 4350፣3459፣3448፣3440 (ከትልቁ ወደ ትንሹ)

መልመጃ መ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ከትንሹ ወደ ትልቁ በቅደም ተከተል አስቀምጡ፡፡

   ሀ. 491፣ 831፣ 591፣ 521

   ለ. 832፣ 28፣ 3598፣ 7582

   ሐ. 6548፣ 2301፣1009፣ 5988

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ከትልቁ ወደ ትንሹ በቅደም ተከተል አስቀምጡ፡፡

   ሀ. 345፣ 389፣ 487፣ 425፣1986

   ለ. 999፣125፣1000፣ 8000

3. የሚከተሉት 5 ተማሪዎች በአንድ ክፍል የሚማሩ የ3ኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው፡፡ ተማሪዎቹ በሒሳብ ትምህርት ከመቶ ያገኙት ውጤት አሬርሶ 96፣ ደፋር 99 ፣ ካይቴ 94፣ ባራሳ 100 እና አርጋታ 97 ነው፡፡ የፈተና ውጤታቸውን መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. በሒሳብ ትምህርት ከፍተኛ ያመጣው/ችው ተማሪ ስም________ ነው/ነች፡፡

ለ. በሒሳብ ትምህርት ዝቅተኛ ያመጣው/ችው ተማሪ ስም________ ነው/ነች፡፡

የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ

- ከ10 እስከ 99 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ናቸው::ትልቁ ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር 99 ሲሆን ትንሹ ደግሞ10 ነው::
- መቁጠሪያ ቁጥሮች የምንላቸው 1፣2፣3፣4፣ ...... እያለ ይቀጥላል:: ሙሉ ቁጥሮች ደግሞ ከ 0፣1፣2፣3፣4፣......... እያለ ይቀጥላል::
- ማባዛት ማለት አንድ አይነት ቁጥሮችን ደጋግሞ መደመር ማለትነው::
- አንድ ሙሉ ቁጥር የ100 ብዜት የሚባለው ቢያንስ የመጨረሻ ሁለት ሆሄያት ዜሮ ሲሆኑ ነው::
- አንድ ሙሉ ቁጥር የ1000 ብዜት የሚባለው ቢያንስ የመጨረሻ ሦስት ሆሄያት ዜሮ ሲሆኑ ነው::
- የሁለት ሙሉ ቁጥሮች የሆሄያት ብዛት የተለያየ ከሆነ ፤ ብዙ ሆሄያት ያለው ሙሉ ቁጥር ይበልጣል::
- የሁለት ሙሉ ቁጥሮች የሆሄያት ብዛት እኩል ከሆነ ፤ የቁጥሮችን ሆሄያት ከግራ በመጀመር በቤት በቤታቸው ማወዳደር ::
- በመጨረሻም የማወዳደሪያ ዘዴዎችን በመጠቀም እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ከትንሽ ወደ ትልቅ እና ከትልቅ ወደ ትንሽ በቅደም ተከተል መፃፍ ይቻላል::

የምዕራፍ አንድ ማጠቃለያ መልመጃ

ሀ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ አክብቡ፡፡

1. የ67 እና 35 ሙሉ ቁጥሮች ልዩነት የቱ ነው?

ሀ. 22 ለ. 23 ሐ. 32 መ.102

2. ትንሹ ሙሉ ቁጥር 0 ነው፡፡

ሀ. እውነት ለ . ሐሰት

3. ከሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች የ100 ብዜት የሆነው የቱ ነው?

ሀ. 340 ለ. 455 ሐ. 1200 መ. 6009

4. ከሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች የ1000 ብዜት የሆነው የቱ ነው?

ሀ. 4380 ለ. 6000 ሐ.900 መ.1002

5. $16 \times 6 =$_____

ሀ. 96 ለ. 36 ሐ. 46 መ. 66

6. ከ5612 የ6 ቤት ዋጋ ከሚከተሉት ውስጥ የቱ ነው □

ሀ. የሺህ ቤት ለ. የአስር ቤት

ሐ. የመቶ ቤት መ. የአንድ ቤት

7. ከ4683 የሺህ ቤት ዋጋ ያለው ሆሄ የትኛው ቁጥር ነው□

ሀ. 4 ለ. 6 ሐ. 8 መ. 3

ለ. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ባዶ ቦታ ሙሉ፡፡

8. ትልቁ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር__________ነው፡፡

9. ትንሹ ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር__________ ነው፡፡

10. ትንሹ ባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥር____________ነው፡፡

11. ትልቁ ባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥር__________ነው፡፡

12. የ6759 የእያንዳንዱን የቤት ዋጋ ፃፉ፡፡

6________________ ቤት ነው፡፡

7________________ ቤት ነው፡፡

5_________________ቤት ነው፡፡

9________________ ቤት ነው፡፡

ምዕራፍ ሁለት

እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች መደመር እና መቀነስ

የመማር ማስተማር ውጤቶች: ከዚህ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች

- እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮች መደመር እና መቀነስ ትረዳላችሁ::
- እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በመደመር እና መቀነስ ተግባራዊ ፕሮብሌሞች ትሰራላችሁ::

መግቢያ

መደመር እና መቀነስ ከመሰረታዊ የሒሳብ ስሌቶች መካከል በእለት ተእለት ህይወታችን ላይ በከፍተኛ ደረጃ የምንተገብራቸው ናቸው:: **መደመር** ማለት በአጠቃላይ ያሉትን ቁስ አካል፣መጠን፣ልኬትና ሌሎችንም መቀላቀል ማለት ነው:: መቀነስ ደግሞ በሁለት ቁሶች ያለውን ልዩነት ለማስላት እንጠቀምበታለን:: እስከ 1,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር እና መቀነስ በሁለተኛ ክፍል ላይ የተማራችሁ ሲሆን በዚህ ምዕራፍ ደግሞ እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር እና መቀነስ ትማራላችሁ::

2.1 እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር

ተግባር ሀ

1. እስከ 1000 ያሉ የ100 ብዜት ሙሉ ቁጥሮችን በቅደም ተከተል ፃፉ::
2. እስከ 1000 ካሉ ሙሉ ቁጥሮች ትንሹንና ትልቁን የ100 ብዜት ፃፉ::
3. የሚከተሉትን ቁጥሮች በቃላችሁ ደምሩ::

ሀ. 300 + 500 ለ. 600 + 400

ሐ. 400 + 200 መ. 600 + 500

ማስታወሻ

- የ1,000 ብዜት የምንላቸው ሙሉ ቁጥሮች ከቁጥሩ በስተቀኝ ቢያንስ ሶስት ዜሮዎች ሲኖሩት ነው::
- ሁለት ከ10,000 የሚያንሱ የ1,000 ብዜት ቁጥሮችን በቃል ስትደምሩ፣ በሺህ ቤት የሚገኙትን ሆሄያት ደምራችሁ በቀኝ በኩል ሦስት ዜሮዎችን መጻፍ ነው::

ምሳሌ ሀ

1 ከሚከተሉት ቁጥሮች የ1000 ብዜቶችን ለዩ ፡፡

4,000 ፤ 6,000፤ 2,200፤ 1,500 እና 3,000

2 የሚከተሉትን ቁጥሮች በቃላችሁ ደምሩ፡፡

ሀ. 5,000 + 4,000 ለ. 3,000 + 6,000 ሐ. 7,000 + 1,000

መፍትሔ

1. 4,000፤ 6,000 እና 3,000 የ1,000 ብዜቶች ሲሆኑ 2,200 እና 1,500 የ1,000 ብዜቶች አይደሉም

2. ሀ. በ5,000 ውስጥ በሺህ ቤት የሚገኘው ሆሄ 5 እና በ4,000 ውስጥ በሺህ ቤት የሚገኘው ሆሄ 4 ስለሆነ በሺህ ቤት የሚገኙት ሆሄያት ድምር 9 ይሆናል ስለዚህ የ4,000 እና 5,000 ድምር 9,000 ነው፡፡

ለ. በ3,000 ውስጥ በሺህ ቤት የሚገኘው ሆሄ 3 እና በ6,000 ውስጥ በሺህ ቤት የሚገኘው ሆሄ 6 ስለሆነ በሺህ ቤት የሚገኙት ሆሄያት ድምር 9 ይሆናል ፡፡
ስለዚህ የ 3,000 እና 6,000 ድምር 9,000 ነው፡፡

ሐ. በ7,000 ውስጥ በሺ. ቤት የሚገኘው ሆሄ 7 እና በ1,000 ውስጥ በሺ. ቤት የሚገኘው ሆሄ 1 ስለሆነ በሺህ ቤት የሚገኙት ሆሄያት ድምር 8 ነው፡

ስለዚህ የ7,000 እና የ1,000 ድምር 8,000 ነው፡፡

ሀ. ባለ ሁለት እና ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር

ምሳሌ ለ

1. የሚከተሉትን ቁጥሮች ወደ ጎን በመተንተን ደምሩ::

   ሀ . 543 +75 ለ. 846 + 39

2. የሚከተሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ደምሩ::

ሀ. 456
+45 = ——

ለ. 678
+79 = —— 45 =

መፍትሔ

1. ሀ. 543+75 = 500+40+3+70+5

= 500+110+3+5

= 500+100+10+8

= 600 + 18 = **618**

ለ. 846+39 = 800+40+6+30+9

= 800 +70+15

= 800 +70+10+5

= 800 + 80 + 5

= 885

2. ሀ.

$$\begin{array}{r} 456 \\ +45 \\ \hline 501 \end{array}$$

ለ.

$$\begin{array}{r} 678 \\ +\ \ 79 \\ \hline 757 \end{array}$$

ማስታወሻ

ከአንድ ቤት በመጀመር ሆሄዎችን መደመር: በአለኝታ የሚደመሩ ከሆነ አለኝ የሚለውን ቁጥር ከሚቀጥለው ትልቅ ቁጥር ቤት ሆሄያት ጋር መደመር

ለ. የባለሦስት ሆሄ ቁጥሮች ከባለአራት ሆሄ ቁጥሮች ጋር መደመር

ምሳሌ ሐ

1. የሚከተሉትን ቁጥሮች ወደ ጎን በመተንተን ደምሩ::

   ሀ . 5230 + 759　　　ለ. 8446 + 379

2. የሚከተሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ደምሩ::

   ሀ . $\begin{array}{r} 3456 \\ +\ 480 \\ \hline = \end{array}$　　　ለ . $\begin{array}{r} 6228 \\ +\ 456 \\ \hline = \end{array}$

መፍትሔ

1. ሀ. 5230 + 759

   = 5200+30+700+50+9

   = 5200+700+80+9

   = 5900+89

   = 5989

   ለ. 8446 + 379

   = 8400+40+6+300+70+9

   = 8400+300+40+70+6+9

   = 8400+300+110+15

   = 8400+300+100+10+15

   = 8825

2. ሀ. $\begin{array}{r} +3456 \\ 480 \\ \hline 3936 \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} +6228 \\ 456 \\ \hline 6684 \end{array}$

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉትን ቁጥሮች ደምሩ::

ሀ. 5000 + 2000 ሐ. 7000 + 2000

ለ. 4000 + 4000 መ. 8000 + 2000

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ወደ ጎን ደምሩ::

ሀ. 4481 + 234 ለ. 7356 + 2478

ሐ. 5750 + 276 መ. 6297+2970

3. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ቁልቁል ደምሩ::

ሀ. $\begin{array}{r} +686 \\ 18 \\ \hline = \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} +8552 \\ 673 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} +1248 \\ 562 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 8890 \\ 1256 \\ \hline = \end{array}$

4. የሚከተለውን ሰንጠረዥ አሟሉ::

ሀ	በ	ሀ+በ
3400	470	
4500	4530	
7800	2458	
230	8800	

2.2. እስከ 10000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 10,000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ

ሀ. ከባለ ሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ ባለሁለት ሆሄ ቁጥሮችን መቀነስ

ተግባር ሀ

ሚከተሉትን ጥያቄዎች ጥንድ ጥንድ በመሆን ስሩ

1. በአንድ ክፍል ካሉ 32 ተማሪዎች ውስጥ 4ቱ ከትምህርት ቤት ቢቀሩ በክፍል ውስጥ ስንት ተማሪዎች ይኖራሉ?
2. አፍሪካ ውስጥ ካሉ 55 ሃገራት 37 ሀገራት አረንጓዴ፣ቢጫ እና ቀይ ቀለማትን ይጠቀማሉ፡፡ ከእነዚህ 55 ሀገራት ውስጥ ስንቶቹ ናቸው አረንጓዴ፣ቢጫ እና ቀይ ቀለማት የማይጠቀሙት?

ማስታወሻ

ከባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ስንቀንስ በሁለት መንገድ ሊሰሩ ይችላሉ፡፡

- አንደኛው አሰራር ቁጥሮችን ተንትኖ መቀነስ ሲሆን፤
- ሁለተኛው አሰራር ደግሞ ቁጥሮቹን በቁጥር ቤት ዋጋቸውን ቁልቁል ፅፎ ሆሄያትን በየቤታቸው መቀነስ ነው፡፡

ምሳሌ ሀ

1.የሚከተሉትን ቁጥሮች በመተንተን ቀንሱ፡፡

ሀ. 678-56 ለ. 456-28

መፍትሔ

ሀ. 678-56 = 600+70+8-(50+6)

= 600+(70-50) +(8-6)

= 600+20+2 = 622

ለ. 456-28 = 400+50+6-20-8

= 400+(40-20)+(16-8)

= 400+20+8 = 428

2. ቁጥሮችን በቁጥር ቤት ዋጋቸው ቁልቁል በመፃፍ ቀንሱ፡፡

ሀ . $\begin{array}{r} -896 \\ 74 \\ \hline = \end{array}$ በመጀመሪያ በአንድ ቤት ያሉትን መቀነስ 6-4 = 2

እና ውጤቱን በ አንድ ቤት መፃፍ በመቀጠል በአስር ቤት ያሉትን መቀነስ 9-7 = 2 በመቶ ቤት ያለውን ሆሄ 8 እንዳለ በመቶ ቤት መፃፍ ምክንያቱም የታችኛው ቁጥር የመቶ ቤት ስለሌለው ነው፡፡

ስለዚህ $\begin{array}{r} -896 \\ 74 \\ \hline = 822 \end{array}$ ይሆናል ማለት ነው፡፡

ለ. $\begin{array}{r} -544 \\ 78 \\ \hline = \end{array}$ በዚህ ምሳሌ ደግሞ በአንድ ቤት ያሉትን ሆሄያት ስናወዳድር 4< 8 ፤ ስለዚህ ከ10 ቤት አንድ 10 ወስዶ ከ4 ጋር መደመር ፤ከድምሩ መቀነስ:: 10+4 - 8 = 14 - 8 = 6 ውጤቱን በአንድ ቤት ስር መፃፍ ከዋናው 10 ቤት የቀረን 3 ነው:: አሁንም 3 < 7 ከመቶ ቤት አንድ 10 ወስዶ ከ 3 ጋር መደመር 10+3 = 13 ከዚያም 13 - 7 = 6 ውጤቱን በአስር ቤት ስር መፃፍ:: ከዋናው መቶ ቤት የቀረው 4ን በመቶ ቤት ስር መፃፍ::

ስለዚህ $\begin{array}{r} -544 \\ 78 \\ \hline 466 \end{array}$ ይሆናል ማለት ነው::

ማስታወሻ

ሀ፣ ለ እና መ ሙሉ ቁጥሮች ሲሆኑ ሀ > ለ እና ሀ - ለ = መ ከሆነ ሀ = ዋና ፤ ለ = ተቀናሽ ፤ መ = ልዩነት ይባላሉ::

ለ. ከባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ

ከባለሶስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ ካሁን በፊት የተማራችሁትን በማስታወስ በተመሳሳይ መንገድ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ከባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች መቀነስ ትችላላችሁ፡፡ከዚህ በፊት እንዳያችሁት ቁጥሮችን በቁጥር ቤት ዋጋቸው በመተንተን እና በቁጥር ቤት ዋጋቸው ቁልቁል ፅፎ በቤት በቤታቸው መቀነስ ይቻላል፡፡

ማስታወሻ

የሁለት ሙሉ ቁጥሮችን ልዩነት ስንፈልግ ከትልቁ ቁጥር ትንሹን በመቀነስ ነው፡፡ ይህ ማለት አንድ ሙሉ ቁጥር ከሌላው ሙሉ ቁጥር በስንት እንደሚበልጥ ወይንም እንደሚያንስ የሚታወቀው ከትልቁ ላይ ትንሹን በመቀነስ ይሆናል፡፡

ምሳሌ ለ

ሀ. የ357 እና 686 ልዩነት ስንት ነው?

ለ. እናሮ 920 ብር ቢኖራት እና ላምሶ ደግሞ 870 ብር ቢኖረው ባላቸው የብር መጠን መካከል የስንት ብር ልዩነት አለ?

መፍትሔ

ልዩነት የምናገኘው ትንሹን ቁጥር ከትልቁ በመቀነስ ስለሆነ

ሀ. $\begin{array}{r} 686 \\ -\ 357 \\ \hline 329 \end{array}$

ለ. $\begin{array}{r} 920 \text{ ብር} \\ -\ 870 \text{ ብር} \\ \hline 50 \text{ ብር} \end{array}$

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ልዩነት ፈልጉ::

   ሀ. 450 - 42　　ለ. 568 - 79　　ሐ. 892 - 678

2. የሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች በመተንተን ቀንሱ::

   ሀ. 876 - 45　　ለ. 312 - 76

   ሐ. 987-296　　መ. 650-322

3. የሚከተሉት ቁጥሮችን ቁልቁል ቀንሱ::

   ሀ. $\begin{array}{r} 536 \\ -\ 24 \\ \hline = \end{array}$　ለ. $\begin{array}{r} 780 \\ -\ 50 \\ \hline = \end{array}$　ሐ. $\begin{array}{r} 645 \\ -\ 424 \\ \hline = \end{array}$　መ. $\begin{array}{r} 989 \\ -\ 435 \\ \hline = \end{array}$

4. የሚከተሉት ቁጥሮችን ቁልቁል ቀንሱ::

   ሀ. $\begin{array}{r} 185 \\ -\ 79 \\ \hline = \end{array}$　ለ. $\begin{array}{r} 456 \\ -\ 84 \\ \hline = \end{array}$　ሐ. $\begin{array}{r} 786 \\ -\ 188 \\ \hline = \end{array}$　መ. $\begin{array}{r} 546 \\ -\ 438 \\ \hline = \end{array}$

5. ከታች ያለውን ሰንጠረዥ አሟሉ::

ዋና	ተቀናሽ	ልዩነት
456	78	
296	288	
	480	240
984		820

ሐ. ከባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ

ተግባር ለ

በቡድን በቡድን በመሆን ለሚከተሉት ጥያቄዎች መፍትሄ ፈልጉ::

1.በተለያዩ ከተሞች በተደረገ የኤች አይቪ ቫይረስ ግንዛቤ ስልጠና በይርጋለም 2270፣ በአለታ ወንዶ 2400 እና በሐዋሳ 230 ሰዎች ስልጠናዎች የወሰዱ ሲሆን፤

ሀ. በይርጋለም እና በአለታ ወንዶ የሰለጠኑ ሰዎች ልዩነት ስንት ነው?

ለ. በሐዋሳ እና በይርጋለም የሰለጠኑት ሰዎች ልዩነት ስንት ነው?

ምሳሌ ሐ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አስሉ::

ሀ. 8864 - 653

ለ. $\begin{array}{r} 4563 \\ -\ \ 876 \\ \hline = \end{array}$

መፍትሔ

ሀ. 8864 - 653 = 8000+800+60+4-(600+50+3)

= 8000+ (800 - 600) + (60 - 50) + (4-3)

= 8000+200+10+1 = 8211

ለ. $\begin{array}{r} 4563 \\ -\ \ 876 \\ \hline 3687 \end{array}$

መ. ከባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ላይ ባለአራት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ

ተማሪዎች ከባለፈው ርዕስ ላይ ባለሦስት ሙሉ ቁጥሮች ከባለአራት ሙሉ ቁጥሮች መቀነስ ተምራችኋል ። በተመሳሳይ መንገድ አሁን ደግሞ ባለአራት ሙሉ ቁጥሮች ከባለአራት ሙሉ ቁጥሮችን መቀነስ ትማራላችሁ።

ምሳሌ መ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ጥንድ ጥንድ በመሆን ስሩ።

ሀ. 8420-6210 =

ለ 5283
  4876
  =

መፍትሔ

ሀ. 8420 - 6210 በመተንተን መስራት

$$8420 - 6210 = (8000+400+20)- (6000+200+10)$$
$$= (8000 - 6000) + (400 - 200) + (20 - 10)$$
$$= 2000+200+10$$
$$= 2210$$

ለ. 5283
- 4876
  407

5	2	8	3
4	8	7	6

3< 6 መቀነስ ስለማይቻል ከአስር ቤት በመበደር 8 ወደ 7 ይቀንሳል።

10+3 = 13 - 6 = 7

2 < 8 መቀነስ ስለማይቻል ከሺ ቤት በመበደር 5 ወደ 4 ይቀንሳል::

5	2	7	3
4	8	7	6
		0	7

10+2 - 8 = 12-8 = 4

407 የመጨረሻ መልሱን መፃፍ::

4	2	7	3
4	8	7	6
0	4	0	7

መልመጃ ለ

1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በመተንተን መልሱ::

   ሀ. 6786 - 4362 ለ 8760 - 2084

2. የሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ቁልቁል ቀንሱ::

   ሀ. $\begin{array}{r} 9740 \\ -\ 2370 \\ \hline = \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 5632 \\ -\ 1248 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 7860 \\ -\ 4358 \\ \hline = \end{array}$ መ. $\begin{array}{r} 8900 \\ -\ 4300 \\ \hline = \end{array}$

2.3 ሙሉ ቁጥሮችን መደመር እና መቀነስ የያዙ የቃላት ፕሮብሌሞች

የንዑስ ርዕስ የመማር ብቃት

- ሙሉ ቁጥሮችን በመጠቀም ተግባራዊ ፕሮብሌሞችን መፍታት

ማስታወሻ

የቃላት ፕሮብሌሞች መፍትሄ ለመፈለግ

- መጀመሪያ ፕሮብሌሙን ደጋግሞ ማንበብና መረዳት፤
- በመቀጠል የተሰጠውን እና የሚፈለገውን ለይቶ ማወቅ፤
- በስተመጨረሻ መፍትሔውን ማግኘት

ምሳሌ ሀ

1. በአንድ ትምህርት ቤት ውስጥ 890 ወንድ እና 950 ሴት ተማሪዎች ቢኖሩ::

   ሀ. አጠቃላይ የተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

   ለ. ሴት ተማሪዎች ከወንድ ተማሪዎች በስንት ይበልጣሉ?

2. እናሮ ከገዛችሁ 9000 እንቁላሎች 250 እንቁላሎች ቢሰበሩበት ስንት ያልተሰበሩ እንቁላሎች ይቀሩታል?

መፍትሔ

1. የሴት ተማሪዎች ብዛት= 950

   የወንድ ተማሪዎች ብዛት= 890

$$\begin{array}{r} 890 \text{ ተማሪ} \\ + \quad 950 \text{ ተማሪ} \\ \hline \end{array}$$

= 1840 ተማሪ

ስለዚህ ጠቅላላ ያለው ተማሪ ብዛት 1840 ይሆናል::

ለ. የሴት ተማሪዎች ከወንድ ተማሪዎች በስንት እንደሚበልጡ

ለማወቅ መቀነስ ይሆናል:: $\begin{array}{r} - \; 950 \\ 890 \\ \hline 60 \end{array}$ ስለዚህ በ60 ይበልጣሉ

2. እናሮ ከገዛችሁ 9,000 እንቁላሎች ውስጥ 250 ሲበላሹ፤

ያልተበላሹ እንቁላሎች ብዛት ለማግኘት መቀነስ ይሆናል:: $\begin{array}{r} - \; 9000 \\ 250 \\ \hline 8750 \end{array}$

ስለዚህ 8750 ያልተበላሹ እንቁላሎች ይቀራሉ

ማስታወሻ

ሁለት ሙሉ ቁጥሮችን በመቀነስ የሚገኘውን መልስ በመደመር ማረጋገጥ ይቻላል::

ሁለት ሙሉ ቁጥሮችን በመደመር የተገኘውን ዋጋ በመቀነስ ማረጋገጥ ይቻላል

ምሳሌ ለ

የሚከተሉትን አስሉ እና አረጋግጡ::

ሀ. 458 - 46 ለ. 5640 - 430

መፍትሔ

ቁልቁል መቀነስ የተሻለ እና ቀላሉ መንገድ ስለሆነ

ሀ. $\begin{array}{r} - \; 458 \\ 46 \\ \hline 412 \end{array}$ ማረጋገጫ ዋና = ተቀናሽ + ልዩነት $\begin{array}{r} + \; 412 \\ 46 \\ \hline 458 \end{array}$

ለ. $\begin{array}{r} - \; 5640 \\ 430 \\ \hline 5210 \end{array}$ ማረጋገጫ ዋና = ተቀናሽ + ልዩነት $\begin{array}{r} + \; 5210 \\ 430 \\ \hline 5640 \end{array}$

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉት አስሉ እና አረጋግጡ::

ሀ. $\begin{array}{r} 678 \\ -\ 560 \\ \hline = \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 1240 \\ -\ 450 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 3460 \\ +\ 2400 \\ \hline = \end{array}$ መ. $\begin{array}{r} 6890 \\ +\ 234 \\ \hline = \end{array}$

2. በኢትዮጵያ ሃምሌ 22 / 2013 ዓ.ም በ24 ሰዓት ለ 6803 ሰዎች በተደረገ የላብራቶሪ ምርመራ 467 ላይ የኮሮና ቫይረስ እንዳለባቸው ተረጋገጠ:: ከተመረመሩት ሰዎች መካከል በኮሮና ቫይረስ ያልተያዙ ሰዎች ብዛት ስንት ነው?

3. በቤተ-መፅሐፍት ውስጥ ካሉ የመፅሐፍት መደርደሪያዎች 1,500 የሒሳብ ፣2,000 የአማርኛ እና 8,000 እንግሊዘኛ መፅሐፍት ቢኖሩ በመፅሐፍ መደርደሪያው ያሉት አጠቃላይ መፅሐፍት ብዛት ስንት ነው?

4. ተማሪዎች 600 የብርቱካን ችግኞችን እና 3400 የአቮካዶ ችግኞችን ቢተክሉ ተማሪዎች በአጠቃላይ ስንት ችግኞችን ተከሉ?

5. ግንቦት 2010 ዓ.ም በጉዱማሌ የጨምበላላ በዓልን ለማክበር ከተገኙ 9,000 የውጭ ጎብኝዎች መካከል 3,200 ጎብኝዎች የተለያዩ የሀገር ባህል ልብሶች የለበሱ ነበሩ፡፡ በዕለቱ የበዓል አከባበር ላይ የሀገር ባህል ልብስ ያለበሱ ጎብኝዎች ብዛት ስንት ነበሩ

የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ

- ሁለት የ1000 ብዜቶችን በቀላሉ ለመደመር የሁለቱን ቁጥሮች በሺ ቤት የሚገኙ ሆሄያቶችን ደምሮ ከተገኘው ውጤት ላይ ሦስት ዜሮዎችን በስተቀኝ መጨመር ነው፡፡
- በአለኝታ ስንደምር ከቁጥሮቹ ከአንድ ቤት በመጀመር በቅደም ተከተል በየቤት በየቤቱ የሚገኙትን ደምሮ አለኝ የሚለውን ከሚቀጥለው የቁጥር ቤት ሆሄያት ጋር መደመር ነው፡፡
- ድምራቸው 10000 የማይበልጡትን ሁለት ሙሉ ቁጥሮች በመደመር የሚገኝ መልስ በመቀነስ ማረጋገጥ ሲሆን በመቀነስ የሚገኝ መልስ በመደመር ማረጋገጥ ይቻላል፡

የምዕራፍ ሁለት የማጠቃለያ መልመጃ

1) ከሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ውስጥ የ567 እና 6789 ልዩነት የሆነው የቱ ነው?

ሀ. 7356 ለ. 6222

ሐ. 6890 መ. 0

2) 5300+200= _____.

ሀ. 5500 ለ. 5100

ሐ. 5700 መ.7300

3) 689 - 342=__________

ሀ. 400 ለ. 476

ሐ. 47 መ. 347

4) 40+700+70=__________

ሀ. 810 ለ. 710

ሐ. 144 መ. 81

5) የሚከተሉትን አስሉ፡፡

ሀ. $\begin{array}{r} 30 \\ +\ 521 \\ \hline = \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 7430 \\ +\ 50 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 2300 \\ -\ 500 \\ \hline = \end{array}$

መ. $\begin{array}{r} 6721 \\ -\ 5280 \\ \hline = \end{array}$ ሠ. $\begin{array}{r} 4721 \\ +\ 6580 \\ \hline = \end{array}$

6) ሰንጠረዡን አሟሉ።

ዋና	ተቀናሽ	ልዩነት
5912	5678	234
9800		450
	1200	5500
7200		660
	3004	3888

7) የሁለት ሙሉ ቁጥሮች ልዩነት እንዴት እናገኛለን?

8) ካይቴ 168 ገፅ ያለው መፅሀፍ አላት። 142 ገፅ ብታነብ ስንት ገፅ ይቀራታል?

9) የትልቁ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር እና የትንሽ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ልዩነቱ ስንት ነው?

ምዕራፍ ሦስት

እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማባዛት

የመማር ማስተማር ውጤቶች፣

ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማሩ በኋላ ፣

- እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ያባዛሉ፣የ100 ብዜቶችንም ትገነዘባላችሁ፡፡
- እስከ 1000 ባሉ ሙሉ ቁጥሮች ማባዛት ተግባራዊ ያደረገ ፕሮብሌሞችን ትፈታላችሁ፡፡

3.1 የ100 ብዜት ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄያት ማባዛት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት፣

- የ100 ብዜት የሆኑ ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥር ማባዛትን መገንዘብ

መግቢያ

በምዕራፍ አንድ እንደተማራችሁት አንድ ሙሉ ቁጥር የመቶ ብዜት የሚባለው ቢያንስ የሙሉ ቁጥሩ የአንድ ቤት ሆሄና የአስር ቤት ሆሄ ዜሮ ሲሆኑ ነው። ወይም ቢያንስ የመጨረሻ ሁለት ሆሄያቸው ዜሮ የሆኑ ሙሉ ቁጥሮች የ100 ብዜት ናቸው። ለምሳሌ 100፣200፣300፣400፣500፣600፣ 700፣ 800 እና 1100 ከ100 ብዜት ሙሉ ቁጥሮች የተወሰኑት ናቸው።

ተግባር ሀ

1. በ0 እና 1000 መካከል የሚገኙ የ100 ብዜቶችን በቅደም ተከተል ዘርዝሩ።
2. የሚከተሉትን ቁጥሮች በፊደል ፃፉ።

   ሀ. 9 ለ. 15 ሐ. 34 መ. 77 ሠ. 99
3. የሚከተሉትን በአኃዝ ፃፉ።

   ሀ. ስምንት ለ. ሃያ ሦስት

   ሐ. ሰማኒያ ስድስት መ. አርባ አምስት

ማስታወሻ

የመደመር ድግግሞሽ ማባዛት ነው።

ምሳሌ ሀ

ሀ. 2+2+2+2 =8

4x2 = 8

ለ. 5+5+5+5+5+5=30

5x6 = 30

ሐ.100+100+100+100 = 400

4x100 = 400

መ. 200+200+200=600

3x200=600

ሠ. 0+0+0+0+0+0+0 = 0 = 7×0 =0 ይህ የሚያሳየው ማንኛውም ቁጥር በዜሮ ስናባዛ ውጤቱ ምንጊዜም ዜሮ ነው::

ማስታወሻ

የ100 ብዜት የሆኑ ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ስታበዙ የሚከተለውን አሰራር ተከተሉ

- ከተሰጠው የ100 ብዜት ቁጥር ዜሮ ያልሆነውን ሆሄ ከባለ አንድ ሆሄ ጋር አባዝቶ ከተገኘወው ውጤት ላይ በስተቀኝ ሁለት ዜሮዎችን መፃፍ

ምሳሌ ሐ

የሚከተሉትን አባዙ::

ሀ. 300×2

ለ. 200×4

መፍትሔ

ሀ . 300×2 ይህን ማባዛት ለመስራት 3 በ 2 አባዝቶ ከውጤቱ በስተቀኝ ሁለት ዜሮዎችን መፃፍ ስለሆነ 3×2 = 6 ስለዚህ 300×2 =600

ለ. 200×4 ይህን ማባዛት ለመስራት 2 በ 4 አባዝቶ ከውጤቱ በስተቀኝ ሁለት ዜሮዎችን መፃፍ ስለሆነ 2×4 =8 ስለዚህ 200×4 =800

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች አባዙ።

ሀ. 4×100 ለ. 3× 300 ሐ. 6×100 መ. 5×200

ሠ. 8×100 ረ. 500×4 ሸ. 800×0 ቀ. 1200×2

3.2 የማባዛት ውጤታቸው ከ1000 ያነሱ ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ማባዛት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የማባዛት ውጤታቸው ከ1000 ያነሱ ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ማባዛት

ተግባር ለ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አባዙ፡፡

ሀ. 212×4 ለ. 43×8

ሐ. 355× 2 መ. 64×3

ሠ. 8×49 ረ. 10×5

. ቢሀ ሀታ ሂሂ ሏሊ ሆ ሿጣሬቻ ቿቨሀ ኞናዳ ሂሂ ሏሊ ሆ
ሿጣራ መፀዙታ

ማስታወሻ

ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ያለአለኝታ ከባለአንድሆሄ ሙሉ ቁጥር ጋር ሲባዙ፤ መጀመሪያ የአንድ ቤት ሆሄን አባዝቶ የሚገኘውን ውጤት በአንድ ቤት መፃፍ፡፡ ቀጥሎ የ10 ቤት ሆሄን አባዝቶ ውጤቱን በ10 ቤት ወይም በ10 እና በ100 ቤቶች መፃፍ፡፡

ምሳሌ መ

ቁልቁል ለማባዛት የሚከተለውን ዘዴ ተጠቀሙ

ሀ . 32×3

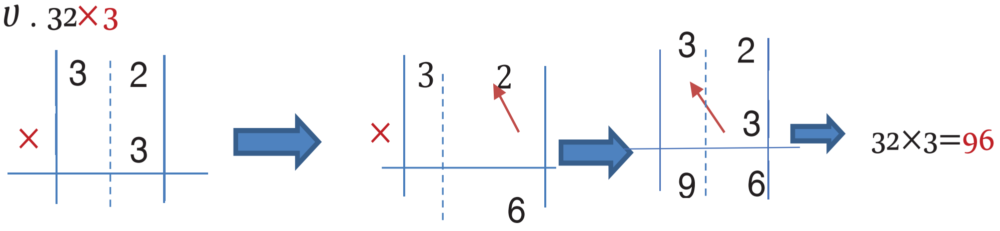

ቁጥሮቹን በመስመ ር በአንድና 2×3= 6 3×3=9

በአስር ቤት መፃፍ በአንድ ቤት ስር መፃፍ በአስር ቤት ስር መፃፍ

ቁልቁል ለማባዛት የሚከተለውን ዘዴ ተጠቀሙ

ለ.24×2

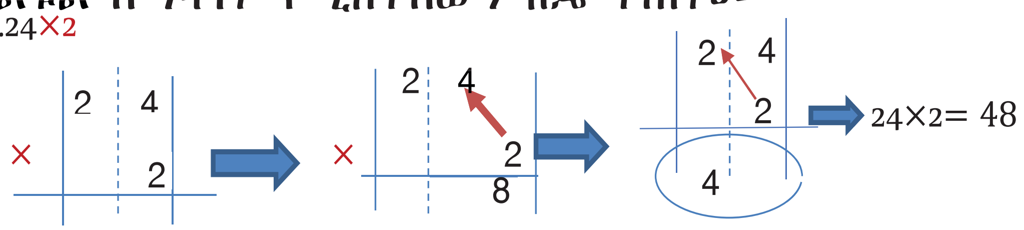

ቁጥሮቹን በመስመር በአንድና 2× 4 = 8 2× 2 = 4

በአስር ቤት መፃፍ በአንድ ቤት ስር መፃፍ በአስር ቤት ስር መፃፍ

ሐ.11 × 7

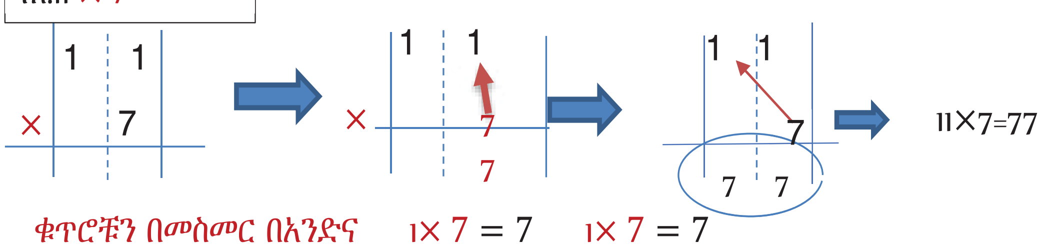

ቁጥሮቹን በመስመር በአንድና 1× 7 = 7 1× 7 = 7

በአስር ቤት መፃፍ በአንድ ቤት ስር መ ፃፍ በአስር ቤት ስር መፃፍ

መልመጃ ለ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ሰንጠረዥ በመጠቀም አባዙ፡፡

ሀ. $\begin{array}{r} \times 12 \\ 4 \\ \hline = \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} \times 11 \\ 5 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} \times 32 \\ 2 \\ \hline = \end{array}$

መ. $\begin{array}{r} \times 78 \\ 1 \\ \hline = \end{array}$ ሠ. $\begin{array}{r} \times 31 \\ 3 \\ \hline = \end{array}$ ረ. $\begin{array}{r} \times 87 \\ 0 \\ \hline = \end{array}$

ማስታወሻ

ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች በባለአንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥር በአለኝታ ሲባዙ :

- የአንድ ቤት ሆሄን አባዝቶ የሚገኘውን ውጤት የአንድ ቤት ሆሄውን በአንድ ቤት መፃፍና የ10 ቤት የሆነውን ሆሄ በ10 ቤት መፃፍ፡፡
- ቀጥሎ የ 10 ቤት ሆሄን አባዝቶ ውጤቱን የ10 ቤት ሆሄውን በ10 ቤት መፃፍ የ100 ቤት ሆሄውን በ100 ቤት መፃፍ፡፡
- በየቤቱ የተፃፉትን ቁጥሮች ቁልቁል በየተጻፉበት ቤት ደምሮ ውጤቱን መፃፍ፡፡

ምሳሌ ሠ.

ሀ. 26×4 ቁልቁል ለማባዛት የሚከተለውን ዘዴ ተጠቀሙ

26× 4

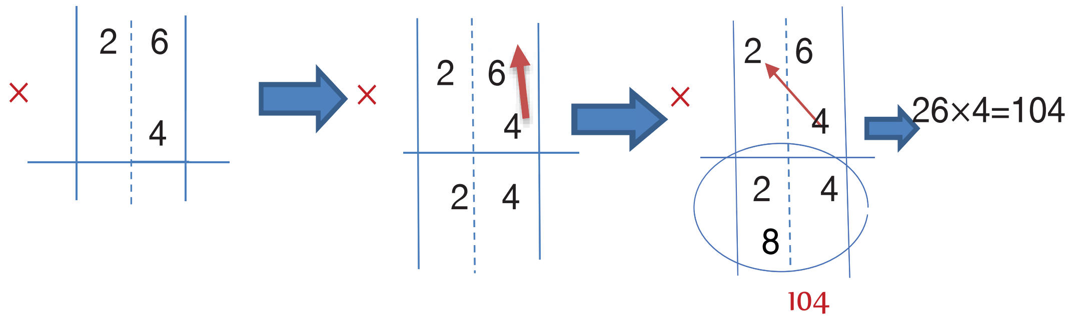

ቁልቁል መደመር እና መፃፍ

ቁጥሮቹን በመስመር በአንድና በአስር ቤት መፃፍ

6× 4 = 24
4 በአንድ ቤት ስር መፃፍ
2 በአስር ቤት ስር መፃፍ

2× 4 = 8
በአስር ቤት ስር መፃፍ

ለ. 84×5

ቁልቁል ለማባዛት የሚከተለውን ዘዴ ተጠቀሙ

84× 5

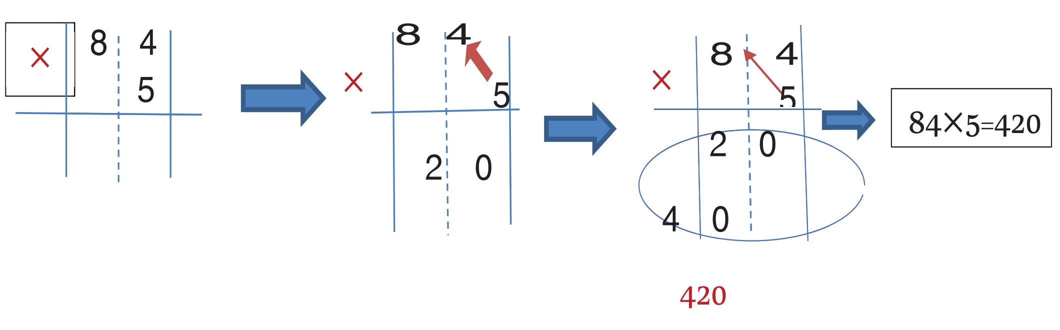

ቁጥሮቹን በመስመር በአንድና በአስር ቤት መፃፍ

4× 5=20
0 በአንድ ቤት ስር መፃፍ

8×5=40
በአስር ቤት ስር መፃፍ

ሐ. 65×3 ቁልቁል ለማባዛት የሚከተለውን ዘዴ ተጠቀሙ

65×3

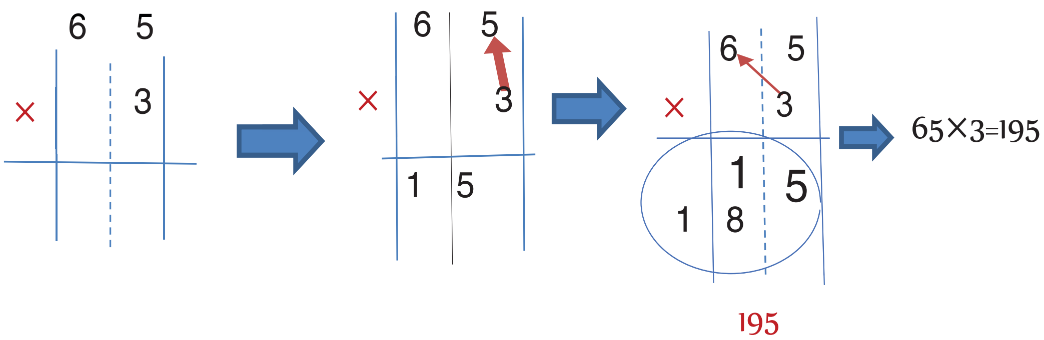

ቁጥሮቹን በመስመር በአንድና በአስር ቤት መፃፍ

5× 3=15
5 በአንድ ቤት ስር መፃፍ
1 በአስር ቤት ስር መፃፍ

6×4=24
በአስር ቤት ስር መፃፍ

መጨረሻ ክብ ውስጥ ያሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ስንደምር ውጤቱን እናገኛለን፡፡

መልመጃ ሐ

1.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮችን ሰንጠረዥ በመጠቀም አባዙ፡፡

ሀ. 26×3 ለ. 57×7 ሐ. 36×4

መ. 89×9 ሠ. 98×8 ረ. 23×9

ለ. ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር በባለአንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥር ያለአለኝታ ማባዛት

ከላይ ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ያለ አለኝታና ባአለኝታ በሰራነው ተመሳሳይ መንገድ ባለ ሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ያለ አለኝታ እና በአለኝታ በባለ አንድ ሆሄ ማባዛትን ትማራላችሁ፡፡

ምሳሌ ረ የሚከተሉትን ቁጥሮች ቁልቁል በመፃፍ አባዙ፡፡

ሀ. 231× 3

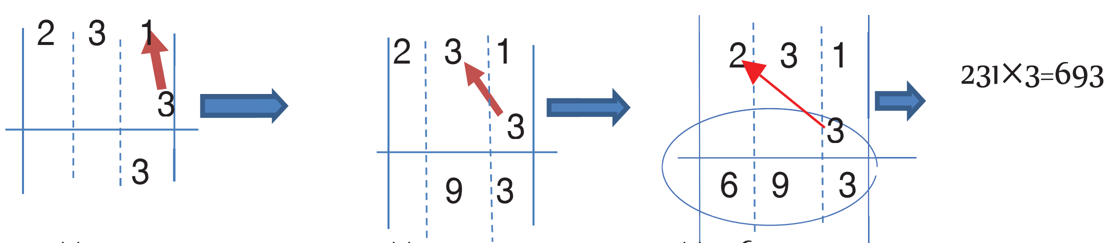

1×3 =3 | 3×3=9 | 2×3=6

በአንድ ቤት መፃፍ | በአስር ቤት ስር መፃፍ | በመቶ ቤት ስር መፃፍ

ለ. 121×4

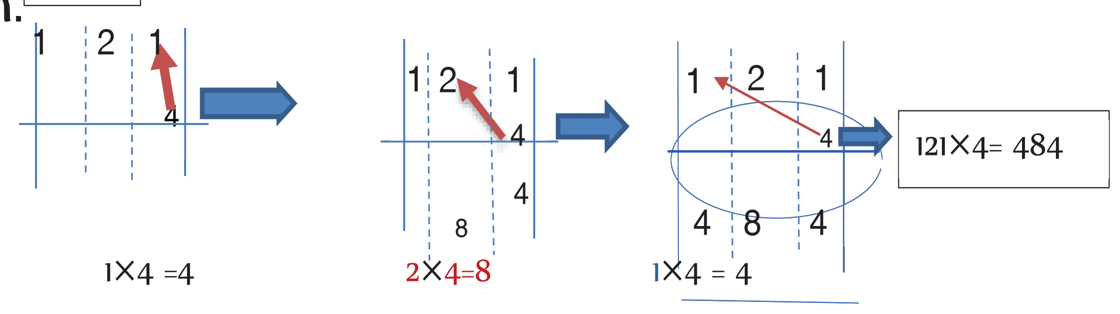

1×4 =4 | 2×4=8 | 1×4 = 4

በአንድ ቤት መፃፍ | በአስር ቤት ስር መፃፍ | በመቶ ቤት ስር መፃፍ

ሐ.

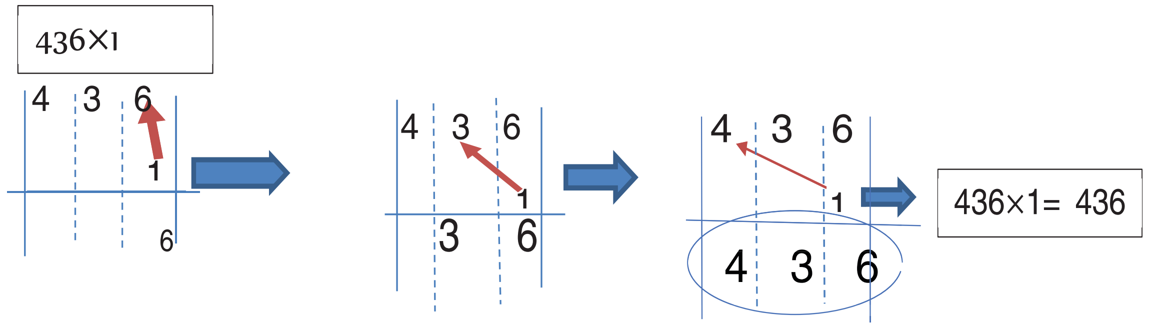

1×6 =6 — 1×3=3 — 1×4 = 4

በአንድ ቤት መፃፍ — በአስር ቤት ስር መፃፍ — በመቶ ቤት ስር መፃፍ

ማስታወሻ : - ማንኛውንም ሙሉ ቁጥር በ1 ስናባዛ የምናገኘው ቁጥር እራሱ ነው::

ለምሳሌ : 345× 1 = 345 687× 1 =687

908× 1 =908

መልመጃ መ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ሰንጠረዥ በመጠቀም አባዙ::

ሀ. $\begin{array}{r} 142 \\ \times\ 2 \\ \hline = \end{array}$ ለ $\begin{array}{r} 112 \\ \times\ 4 \\ \hline = \end{array}$ ሐ $\begin{array}{r} 434 \\ \times\ 2 \\ \hline = \end{array}$ መ $\begin{array}{r} 100 \\ \times\ 9 \\ \hline = \end{array}$ ሠ $\begin{array}{r} 104 \\ \times\ 2 \\ \hline = \end{array}$

2. ትንሹ ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥር በ2 ሲባዛ ስንት ይሆናል?

3. ማንኛውም ሙሉ ቁጥር በዜሮ ስናባዛ ውጤቱ እራሱ ቁጥሩነው::

ሀ . እውነት ለ. ሀሰት

ሐ. ባለሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥርን በባለአንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥር በአለኝታ ማባዛት

ከላይ ባለሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን ባአለኝታ በሰራነው ተመሳሳይ መንገድ ባለ ሦስት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮችን በአለኝታ በባለ አንድ ሆሄ ማባዛትን ትማራላችሁ::

ምሳሌ ሰ የሚከተሉትን ቁልቁል በመፃፍ አባዙ::

ሀ.

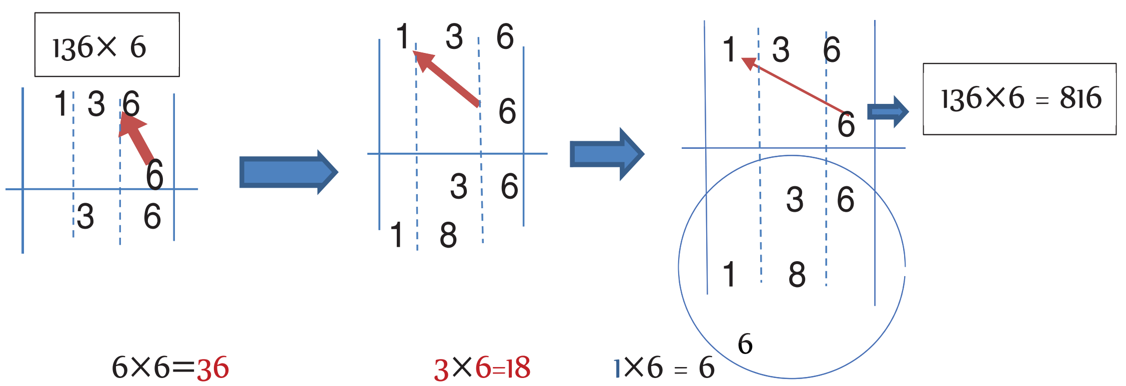

6×6=36 3×6=18 1×6 = 6

መጨረሻ ክብ ውስጥ ያሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ስንደምር ውጤቱን እናገኛለን::

ለ.

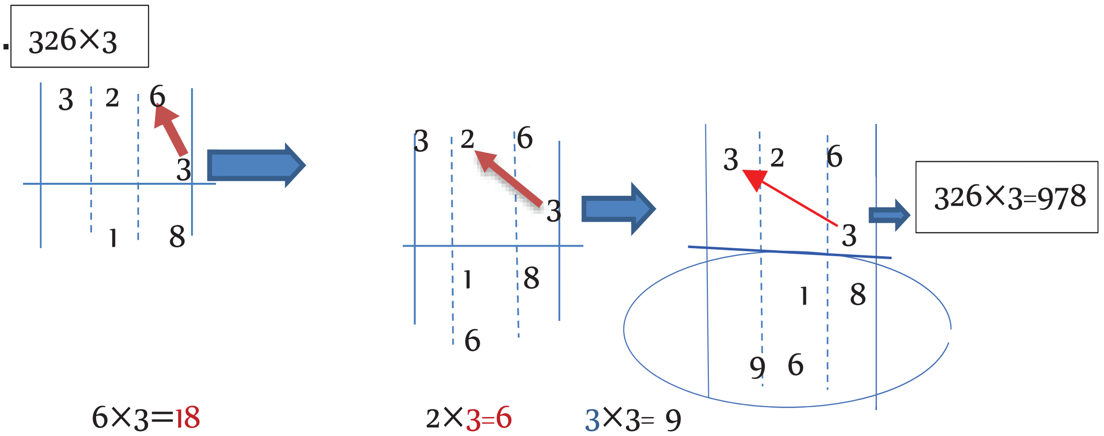

6×3=18 2×3=6 3×3= 9

መጨረሻ ክብ ውስጥ ያሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ስንደምር ውጤቱን እናገኛለን::

ሐ 243×4

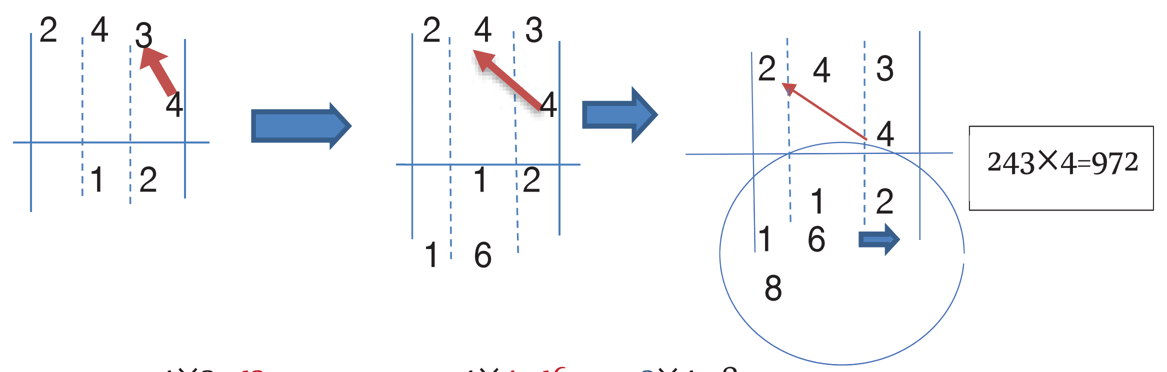

4×3=12 4×4 =16 2×4= 8

መጨረሻ ክብ ውስጥ ያሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ስንደምር ውጤቱን እናገኛለን፡፡

መ. 415×5

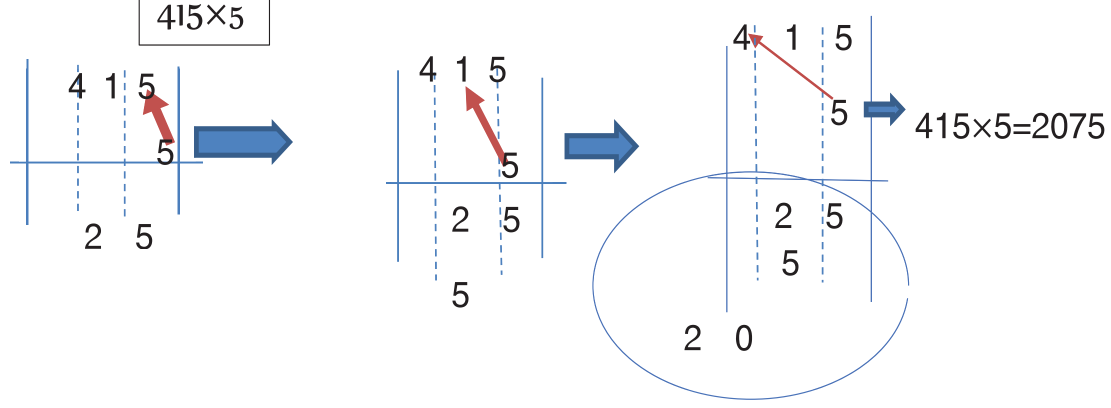

5×5=25 5×1 =5 5×4= 20

መጨረሻ ክብ ውስጥ ያሉትን ቁጥሮች ቁልቁል ስንደምር ውጤቱን እናገኛለን፡፡

መልመጃ ሠ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ሰንጠረዥ በመጠቀም አባዙ፡፡

ሀ. $\begin{array}{r} 142 \\ \times\ \ 5 \\ \hline = \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 247 \\ \times\ \ 2 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 108 \\ \times\ \ 4 \\ \hline = \end{array}$

መ. $\begin{array}{r} 112 \\ \times\ \ 6 \\ \hline = \end{array}$ ሠ. $\begin{array}{r} 102 \\ \times\ \ 9 \\ \hline = \end{array}$ ረ. $\begin{array}{r} 682 \\ \times\ \ 8 \\ \hline = \end{array}$

3.3 እስከ 1000 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማባዛት መሰረት ያደረጉ የቃላት ፕሮብሌሞች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት፣

- እስከ 1000 ባሉ ሙሉ ቁጥሮች ማባዛትን የያዙ የቃላት ፕሮብሌሞችን መፍታት

ተግባር መ

1. አረገታ 35 የአፍ እና የአፍንጫ መሸፈኛ ጭንብል፤ እያንዳንዱን በ8 ብር ቢሸጣቸው ምን ያክል ብር ያገኛል?
2. የአንድ የእግር ኳስ ቡድን 4 ኳስ ለመግዛት ቢፈልግና የእያንዳንዱ ዋጋ 232 ብር ቢሆን አጠቃላይ ኳሱን ለመግዛት ስንት ብር ያስፈልጋቸዋል?
3. ሁሉም የክፍላችሁ ተማሪዎች እያንዳንዳቸው አምስት አምስት መፅሀፍት ቢገዙ፣በአጠቃላይ የሁላችሁም መፅሀፍት ብዛት ስንት ይሆናል?

ምሳሌ ሽ

1. ዱካሞ፣አርገታ፣ደራሮ፣ካይቴ እና በሬሳ ለአባይ ግድብ የሚሆን እያንዳንዳቸው 160 ብር ቢያዋጡ አጠቃላይ ምን ያክል ገንዘብ ይሰበስባሉ?
2. አንድ ባለሃብት ለ4 ትምህርት ቤቶች ረዳት ለሌላቸው ተማሪዎች የሚሆን ለእያንዳንዳቸው ትምህርት ቤቶች 200 ደብተሮች ቢሰጡ በአጠቃላይ ባለሃብቱ ስንት ደብተሮችን ሰጡ?
3. ካይቴ በየቀኑ 2 ኩባያ ወተት ብትጠጣ ፣በ14 ቀን ምን ያህል ኩባያ ወተት ትጠጣለች?

መፍትሔ

1. እያንዳንዱ ያዋጡት ገንዘብ=160

   ብዛታቸው ደግሞ =5

   ስለዚህ አጠቃላይ የተዋጣው ገንዘብ ብዛት = 5x160ብር

2. የደብተሮች ብዛት=200

   የትምህርት ቤቶች ብዛት =4

   ስለዚህ አጠቃላይ የደብተሮች ብዛት = 4×200 = 800

3. ካይቴ በየቀኑ 2 ኩባያ ወተት ብትጠጣ

   የቀኖች ብዛት =14

   አጠቃላይ በ 14 ቀን ውስጥ የጠጣችው ወተት = 14×2

   = 28 ኩባያ

መልመጃ ፈ

1.8 ልጆች እያንዳንዳቸው 4 የመጫወቻ ፊኛዎች ቢኖራቸው፣ የ8ቱ ልጆች አጠቃላይ የፊኛዎች ብዛት ስንት ነው?

2. በአንድ የ3ኛ ክፍል ውስጥ 34 ተማሪዎች ቢኖሩ እያንዳንዳቸው ለበጎ አድራጎት የሚውል 6ብር ቢያዋጡ አጠቃላይ ምን ያክል ገንዘብ ይሰበስባሉ?

3.7 የእግር ኳስ ቡድኖች እያንዳንዳቸው 18 ተጫዋቾች አሏቸው። አጠቃላይ የተጫዋቾች ብዛት ስንት ይሆናል?

የምዕራፍ ሦስት ማጠቃለያ

- የ100 ብዜት የሆኑ ሙሉ ቁጥሮችን በባለ አንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ስታበዙ ከተሰጠው የ100 ብዜት ቁጥር ዜሮ ያልሆነውን ሆሄ ከባለ አንድ ሆሄው ጋር አባዝቶ ካገኘነው ውጤት ላይ በስተቀኝ ሁለት ዜሮዎችን መፃፍ ነው፡፡
- ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች ያለአለኝታ ከባለአንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥር ጋር ሲባዙ መጀመሪያ የአንድ ቤት ሆሄን አባዝቶ የሚገኘውን ውጤት በአንድ ቤት መፃፍ፡፡ቀጥሎ የ 10 ቤት ሆሄን አባዝቶ ውጤቱን በ10 ቤት ወይም በ10 እና በ100 ቤቶች መፃፍ
- ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥሮች በባለአንድ ሆሄ ሙሉ ቁጥር በአለኝታ ሲባዙ፤ የአንድ ቤት ሆሄን አባዝቶ የሚገኘውን ውጤት የአንድ ቤት ሆሄውን በአንድ ቤት መፃፍና የ10 ቤት የሆነውን ሆሄ በ10 ቤት መፃፍ፡፡ ቀጥሎ የ 10 ቤት ሆሄን አባዝቶ ውጤቱን የ10 ቤት ሆሄውን በ10 ቤት መፃፍ የ100 ቤት ሆሄውን በ100 ቤት መፃፍ፡፡ በየቤቱ የተፃፉትን ቁጥሮች ቁልቁል በየተጻፉበት ቤት ደምሮ ውጤቱን መፃፍ፡፡

ምዕራፍ ሦስት የማጠቃለያ መልመጃ

ትክክለኛውን መልስ የያዘውን ፊደል ምረጡ፡፡

1. ከሚከተሉት ውስጥ የ100 ብዜት የሆነው የቱ ነው?

   ሀ. 680 ለ. 405 ሐ. 700 መ. ሁሉም

2. ከሚከተሉትውስጥ 100×3 ጋር እኩል የሆነው የቱ ነው?

   ሀ. 3000 ለ. 300 ሐ. 30 መ. 100

3. የሚከተሉትን ቁጥሮች ሰንጠረዥ በመጠቀም አባዙ፡፡

   ሀ. $\begin{array}{r} 12 \\ \times\ 3 \\ \hline = \end{array}$ ለ. $\begin{array}{r} 21 \\ \times\ 4 \\ \hline = \end{array}$ ሐ. $\begin{array}{r} 11 \\ \times\ 8 \\ \hline = \end{array}$ መ. $\begin{array}{r} 322 \\ \times\ 3 \\ \hline = \end{array}$

   ሠ. $\begin{array}{r} 67 \\ \times\ 3 \\ \hline = \end{array}$ ረ. $\begin{array}{r} 88 \\ \times\ 6 \\ \hline = \end{array}$ ሰ. $\begin{array}{r} 132 \\ \times\ 8 \\ \hline = \end{array}$ ቀ. $\begin{array}{r} 385 \\ \times\ 8 \\ \hline = \end{array}$

4. በተማሪዎች መማሪያ ክፍል ውስጥ 20 አግዳሚ ወንበሮች ቢኖሩ፣በእያንዳንዱ አግዳሚ ወንበር ላይ 3 ተማሪዎች ቢቀመጡ፣ በሁሉም አግዳሚ ወንበሮች ላይ ስንት ተማሪዎች ሊቀመጡ ይችላሉ?

5. የአንድ ፓርክ ዙሪያ 850ሜትር ቢሆን፣ደንቃ 4 ዙር ቢሮጥ፣አጠቃላይ ስንት ሜትር ሮጠ?

ምዕራፍ አራት

እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማካፈል

የመማር ውጤቶች ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡

- እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ 1፣2፣3፣4፣5፣6፣7፣8፣9 እና10 በቀሪና ያለቀሪ ማካፈልን ትረዳላችሁ፡፡
- እስከ 100 ባሉ ሙሉ ቁጥሮች ማካፈልን ተግባራዊ ያደረገ ፕሮብሌሞች ትፈታላችሁ፡፡

መግቢያ

ማካፈል ከአራቱ መሰረታዊ የሒሳብ ስሌቶች አንዱ ሲሆን፤ የቀሩት ሶስቱ ደግሞ መደመር ፣መቀነስ እና ማባዛት ናቸው፡፡ ማካፈል ማለት ነገሮችን ብዙ ቦታ እኩል መከፋፈል ማለት ነው፡፡ የማካፈል ዋናው አላማ የተለያየ ቡድን እንዴት ፍትሃዊ በሆነ መንገድ እኩል መከፋፈል እንዳለበት የሚያሳይ አጭር ሒሳባዊ ስሌት ነው፡፡የማካፈልን ፅንስ ሀሳብ በመተግበር በአካባቢያችሁ የምታገኙትን ነገር ለምሳሌ፡ ስምንት ዳቦ ለአራት እኩል ልጆች ቢካፈል እያንዳንዳቸው ሁለት ሁለት ዳቦ ይደርሳቸዋል፤ ይህም በሂሳባዊ አገላለፅ 8÷4 = 2 እንለዋለን፡፡

4.1 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ክለሳ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን መደመር ፣መቀነስ እንዲሁም ማባዛት

ተግባር ሀ

1.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ድምር በባዶ ቦታው ላይ ሙሉ።

ሀ. 2+3 = _____ ለ. 10 + 18=______

ሐ. 46 + 39 =_____ መ. 12 + 4 =______

ሠ. 30 + 40 =_____ ረ. 49 +24 =_______

2.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ልዩነት በባዶ ቦታው ላይ ሙሉ።

ሀ.20 + 50 = ____ ለ. 52 -31_____ ሐ. 98 - 24_____

3.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ብዜት በባዶ ቦታው ላይ ሙሉ።

ሀ. 12×5 = _____ ለ. 21 ×4 =_____ ሐ. 49×2 =_____

4. ባራቱ 27 አበባዎች ቢኖራትና በተጨማሪ ተካ 65 አበባዎችን ቢሰጣት በአጠቃላይ ባራቱ ያሏት አበባዎች ብዛት ስንት ይሆናል?

5. በአንድ ክፍል ውስጥ ከሚማሩ 40 ተማሪዎች ውስጥ 3ቱ ተማሪዎች ቢቀሩ በክፍሉ ውስጥ የተገኙት ተማሪዎች ብዛት ስንት ናቸው?

ምዕራፍ 1 ላይ እንደተማራችሁት ሁለት ቁጥሮች ሲባዙ አንዱ አብዥ ሌላኛው ተባዥ ይባላል::አብዥው የእያንዳንዱን ተባዥ ሆሄያት ያባዛል:: ማባዛት ማለት አንድ አይነት ቁጥሮችን ደጋግሞ መደመር ማለትነው::

ምሳሌ ሀ

5 የኬክ መያዣ ሳጥኖች እያንዳንዳቸው 2ኬክ ስለሚይዙ በአጠቃላይ 10 ኬክ አሉ:: ይህ ማለት 5×2=10 አምስትን በሁለት ማባዛት ማለት ነው:: ወይም 2+2+2+2+2=10 ሁለትን አምስት ጊዜ ደጋግሞ መደመር ማለት ነው::

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልስ በባዶ ቦታው ላይ ሙሉ::

ሀ. 41 +12 = ___

ለ. 33 + 50 =___

ሐ 68 + 19 =____

መ. 91 - 40 =___

ሠ. 76 - 22 =___

ረ. 51 - 18 = ___

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ብዜት በባዶ ቦታው ላይ ሙሉ፡፡

ሀ. 4×2 =____ ሠ. 9×10=____

ለ. 1×40 =____ ረ. 7×12=_____

ሐ. 2×32 =___ ሰ. 5×20=____

መ. 8×11= ____ ሸ. 3×28=___

3. ቃዋጦ 5 ፓኬት እርሳሶች አሏት፤ እያንዳንዱ ፓኬት 12 እርሳሶችን ቢይዝ፣በአጠቃላይ ቃዋጦ ያሏት እርሳሶች ብዛት ስንት ናቸው?

4.2 እስከ 20 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ 2 ያለ ቀሪ ማካፈል

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 20 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በሁለት ያለ ቀሪ ማካፈል

ተግባር ሀ

1. ሀ. ከታች ካለው ስዕል ያሉትን ብዮች ለ 2 ተማሪ እኩል ብናካፍላቸው ስንት ስንት ይደርሳቸዋል?

ለ. 8 ÷2 = ____

2. ሀ.ከታች ካለው ስዕል ያሉትን ቲማቲሞች ለ2 ተማሪ እኩል ብናካፍላቸው ስንት ስንት ይደርሳቸዋል?

ለ 10 ÷2 =_____

ምሳሌ ሀ

1. አንድ እናት 12 ቸኮሌቶችን ገዝታ ለ

ልጆቿ እኩል ብታካፍላቸው፤

ለያንዳንዳቸው ስንት ስንት ቸኮሌት ይደርሳቸዋል?

መፍትሔ፡

ከታች ያለውን ስዕል ተመልከቱ

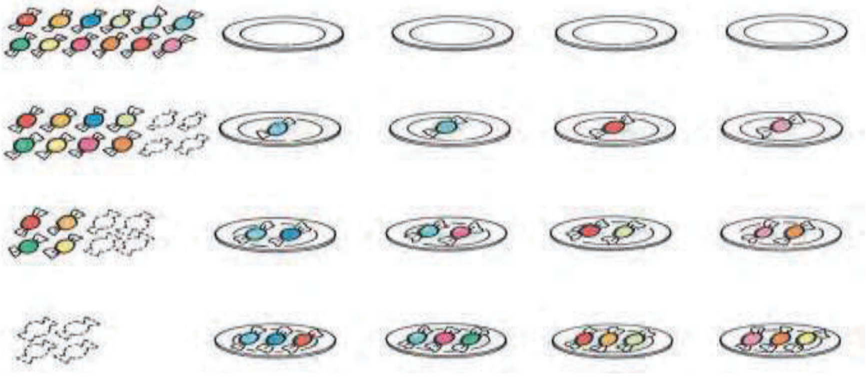

የልጆቹ እናት ለያንዳንዱ ልጅ የቸኮሌት ማስቀመጫ ሳህን ካደለች በኋላ ከእያንዳንዱ ሳህን ላይ እኩል ቸኮሌት በማስቀመጥ ለልጆቹ አከፋፈለች። መጨረሻ ልጆቹ ሶስት ሶስት ቸኮሌት ደረሳቸው ። ይህ ማለት 12 ለ 4 ሲካፈል 3 ይደርሳል ማለት ነው ።

በቁጥር ሲገለጽ፤ 12 ÷ 4 =3

2. ከጎን ያለውን ስዕል ተመልከቱ፡፡

በትልቁ ክብ ውስጥ 18 የአፕል ፍሬዎች አሉ፡፡ የአፕሉን ፍሬ በ3 ክብ ሳህን እኩል ብንከፍለው ከእያንዳንዱ ክብ ውስጥ ስንት የአፕል ፍሬዎች አሉ?

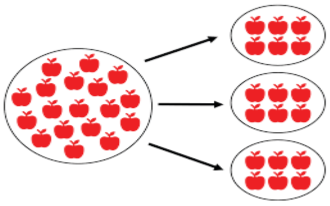

ከስዕሉ እንደምትመለከቱት 18ቱ ዕፕሎች ሶስት እኩል ቦታ ስንከፋፍለው እያንዳንዱ ሳህን ላይ 6 ዕፕሎች እናገኛለን፡፡

ይህም በቁጥር ሲገለጽ፤ 18 ÷ 3 = 6

ማስታወሻ

ማካፈል ማለት የመቀነስ ድግግሞሽ አጭር ስሌት ነው፡፡

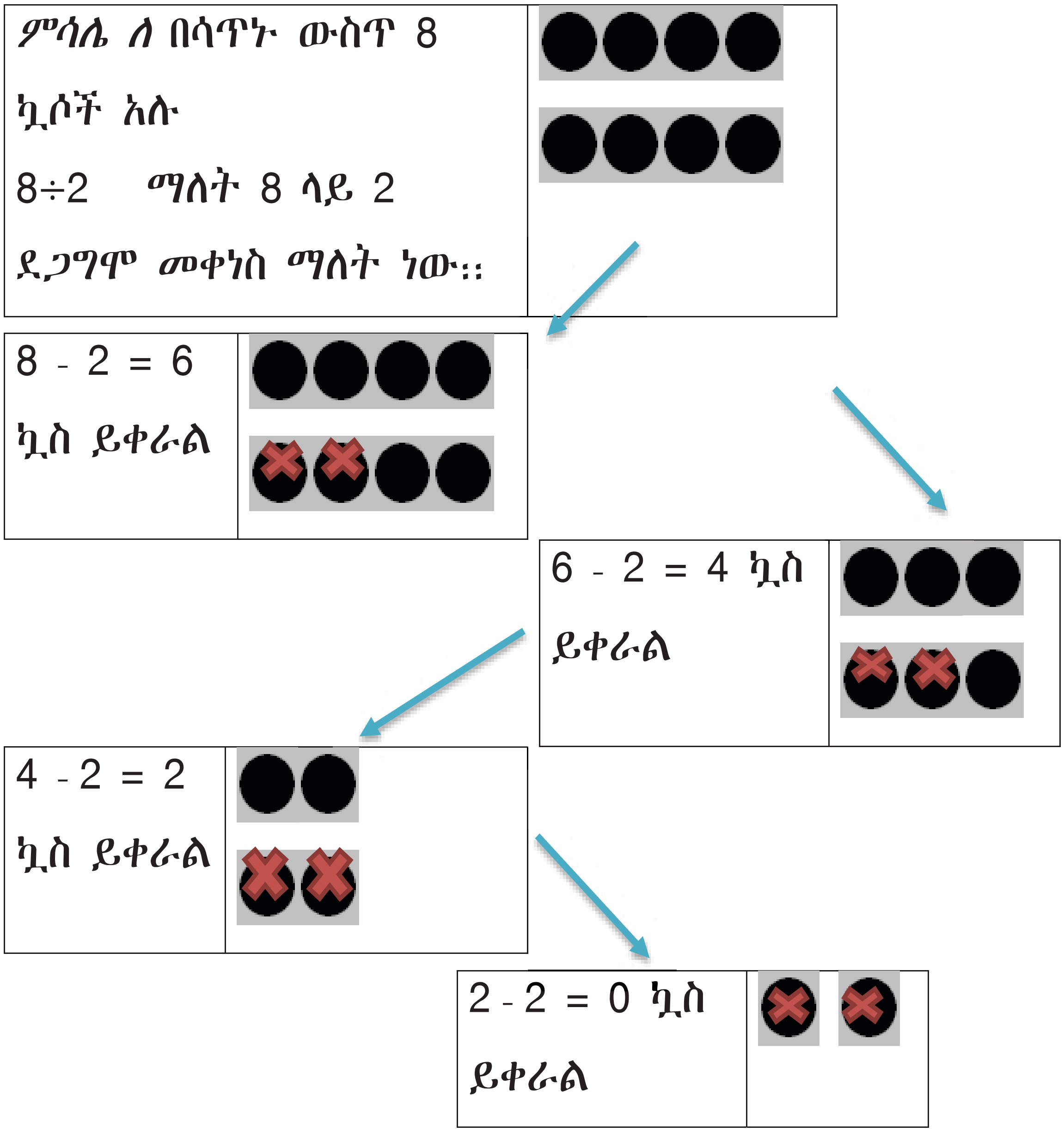

8 ኳሶች ላይ ሁለት ሁለት ኳሶች አራት ጊዜ ስንቀንስ የሚቀረን የኳስ ብዛት ዜሮ ይሆናል። ስለዚህ 8 ÷ 2 = 4 ይሆናል። “ 8÷2 ” ሲነበብ 8 ሲካፈል ለ2 ነው። “ ÷ ” ይህ ምልክት ማካፈል ይባላል።

ምሳሌ ሐ

1. ዳንቾ 2 እርሳሶችን ለሁለት ጓደኞቹ እኩል ቢያካፍላቸው_____ይደርሳቸዋል::

2. መምህር ዱረተ 4 አዲስ ደብተሮችን እኩል ለ2 ተማሪዎች ብታካፍላቸው ለእያንዳንዳቸው _____ደብተሮች ይደርሳቸዋል::

3. አራርሳ 6 እሽግ ብስኩቶችን ገዝቶ ለ 2 ልጆቹ እኩል ቢያካፍላቸው ስንት ብስኩት ይደረሳቸዋል?

መፍትሔ

1. 2 ÷ 2 = 1 ምክንያቱም ሁለቱን እርሳሶች ለሁለት ሲያካፍላቸው አንድ ይደርሳቸዎል::

2. 4÷2 = 2 ምክንያቱም 4 ደብተሮችን ለ2 ተማሪዎች ስታካፍል ሁለት ሁለት ይደርሳቸዎል::

3. 6÷2 =3 ምክንያቱም 6 ብስኩቶችን ለ2 ልጆቹ ሲያካፍል ሶስት ሶስት ይደርሳቸዎል::

ምሳሌ መ

የሚከተሉትን ተካፋይ አካፋይና ድርሻ በማለት ለዩ::

ሀ. 8÷2 =4 ለ. 10÷2 = 5 ሐ. 12 ÷ 2 = 6

መፍትሔ

ሀ. 8 ÷ 2 = 4 ለ. 10 ÷ 2 = 5 ሐ. 12 ÷ 2 = 6

ተካፋይ አካፋይ ድርሻ ተካፋይ አካፋይ ድርሻ ተካፋይ አካፋይ ድርሻ

ማስታወሻ

ሀ፣ለ እና መ ሙሉ ቁጥሮች ቢሆኑ ሀ ÷ ለ = መ እውነት ከሆነ ሀ = መ ×ለ ሁልጊዜ እውነት ነው::"ሀ" ተካፋይ፣ "ለ" አካፋይ፣ "መ" ድርሻ ይባላሉ::

ተካፋይ ÷ አካፋይ = ድርሻ ወይም ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ

ማካፈል በማባዛት ይረጋገጣል::

ምሳሌ ሠ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉና መልሳችሁንም በማባዛት አረጋግጡ::

ሀ. 12 ÷2 =____ ለ. 14÷2 =____

መፍትሔ

ሀ. 12 ÷2 = 6 ምክንያቱም 12 = 2×6 በመሆኑ ነው::

ስለዚህ ተካፋይ = 12፣ አካፋይ = 2 እና ድርሻ = 6 ናቸው::

ለ. 14 ÷2 = 7 ምክንያቱም 14 = 2×7 በመሆኑ ነው:

ስለዚህ ተካፋይ = 14፣ አካፋይ = 2 እና ድርሻ = 7 ናቸው።

ተግባር ለ

1. 5 እርሳሶችን 2 ልጆች እኩል ቢካፈሉ ለእያንዳነዳቸው ስንት ስንት እርሳሶች ይደርሳቸዋል?

2. አንድ የግብርና ተቋም 13 በጎችን ለ2 ግለሰቦች እኩል ቢያካፍል፤

   ሀ. ግለሰቦቹ ስንት ስንት በጎች ይደርሳቸዋል?

   ለ. ሳይካፈሉት የሚቀሩ በጎች ስንት ናቸው?

ምሳሌ ፈ

1. ናዳሞ እና ደራሮ የአያነ የክፍል ጓደኞች ናቸው። አያነ 7 አቮካዶ ገዝታ ለናዳሞ እና ደራሮ እኩል ብታካፍላቸው፤

   ሀ. እያንዳንዳቸው ስንት ስንት አቮካዶ ይደረሳቸወል?

   ለ. ሳይካፈሉ የሚቀር ስንት አቮካዶ አለ?

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች በቀሪ አካፍሉ።

   ሀ. 3÷2 = __   ለ. 9÷2 = __

   ሐ. 15 ÷2 = ___   መ. 17÷2 = ___

መፍትሔ 1.

ሀ. ናዳሞ እና ደራሮ እያንዳንዳቸው 3 አቮካዶ ደርሷቸው 1 አቮካዶ ትርፍ ይቀራል ::

ለ. 1 አቮካዶ ይቀራል ምክንያቱም አንዷን ለሁለት እኩል መክፈል ስለሚያስቸግር:: የተረፈው 1 አቮካዶ ቀሪ ይባላል::

ይህ በሌላ አገላለፅ 7÷2 = 3 ደርሶ 1 ቀሪ ይሆናል

7	=	2	×	3	+	1
↑		↑		↑		↑
ተካፋይ	=	አካፋይ	×	ድርሻ	+	ቀሪ

2. ሀ. 3÷2 = 1 ደርሶ 1 ቀሪ ይሆናል

ለ. 9÷2 = 4 ደርሶ 1 ቀሪ ይሆናል

ሐ.15÷2 = 7 ደርሶ 1 ቀሪ ይሆናል

መ.17÷2 = 8 ደርሶ 1 ቀሪ ይሆናል

ማስታወሻ

አንድ ሙሉ ቁጥር ለ2 ሲካፈል የሙሉ ቁጥሩ የአንድ ቤት ሆሄ ከ0፣ከ2፣ከ4፣ ከ6 ወይም ከ8 አንዱን ከሆነ ቁጥሩ ያለ ቀሪ ሲካፈል ካልሆነ ግን በቀሪ ይካፈላል:: አንድ ሙሉ ቁጥር ለ2 ሲካፈል ቀሪ ካለው ቀሪው 1 ነው::

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉትን ተካፋይ አካፋይና ድርሻ በማለት ለዩ።

ሀ. 12÷2 = 6 ለ. 14÷2 = 7 ሐ. 16÷2 = 8 መ. 18÷2 =9

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍላችሁ ቀሪውን ፈልጉ።

ሀ. 13÷2 ለ. 11÷2 ሐ. 19÷2 መ. 15÷2

4.3 እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ2 እና በ10 ማካፈል

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ2 እና በ10 ማካፈል

ተግባር ሀ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ።

ሀ. 28÷ 2 ለ. 79 ÷ 2

ሐ. 40÷ 10 መ. 92÷ 10

2. አራርሶ 90 የማንጎ ችግኞች ለ10 አርሶ አደሮች ቢያከፋፍል እያንዳንዱ አርሶአደር ስንት የማንጎ ችግኝ ይደርሳቸዋል?

ምሳሌ ሀ

1. አቶ ዳንጋሞ 26 ብስኩት ጋግሮ በ2 ሳህን እኩል ክፍሎ ማስቀመጥ ቢፈልግ ከያንዳንዱ ሳህን ላይ ምንያክል ብስኩት ማስቀመጥ ይችላል?

መፍትሔ

ከእያንዳንዱ ሳህን ላይ 13 ብስኩቶች ማስቀመጥ አለበት፡፡

ይህ ማለት $26 \div 2 = 13$ ምክንያቱም $2 \times 13 = 26$ ስለሆነ፡፡

ምሳሌ ለ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. $24 \div 2 =$ __ ለ. $78 \div 2 =$ __

መፍትሔ

ሀ. $24 \div 2$ የአስር ቤት ሆሄው ለ 2 ስናካፍል 1 ይደርሳል፡፡

የአንድ ቤት ሆሄው 4 ለ2 ስናካልፍ 2 ይደርሳል፡፡

ስለዚህ $24 \div 2 = 12$

$$
\begin{array}{r|l}
 & 1 \\
\hline
2 & 2\ \ 4 \\
 & -2\ \ \downarrow \\
 & \overline{0\ \ 4}
\end{array}
$$

→ $2 \div 2 = 1$ የአስር ቤቱ ለ2 ያለቀሪ ስለተካፈለ ድርሻውን ከጻፍን በኋላ የአንድ ቤቱን ለ2 እናካፍላለን ድርሽውንም ከመጀመሪያው ድርሻ ቀጥለን እንጽፋለን

$$
\begin{array}{r|l}
 & 12 \\
\hline
2 & 2\ \ 4 \\
 & -2\ \ \downarrow \\
 & \overline{0\ \ 4} \\
 & \ \ \ \ 4 \\
 & \ \ -4 \\
 & \overline{\ \ \ \ 0}
\end{array}
$$

ለ. 78÷2 የአስር ቤት ሆሄው ለ2 ስናካፍል 3 ደርሶ 1 ቀሪ

(7÷ 2 = 3 ደርሶ 1 ቀሪ ይኖራል) ፡፡ ከአስር ቤት ሆሄው የቀሪው 1 አስር ከአንድ ቤት ሆሄው ጋር ደምረን ለ2 ስናካፈል 9 ይደርሳል ((10+8) ÷ 2 = 18÷ 2= 9) ፡፡

ስለዚህ 78 ÷ 2= 39

$$= 2\overline{)\begin{array}{r} 78 \\ -6\downarrow \\ \hline 18 \end{array}}\quad 3 \qquad \rightarrow 7\div 2 = 3$$

ደርሶ 1 ቀሪ የአስር ቤቱ ለ2 በቀሪ ስለተካፈለ ድርሻውን እንጽፋለን

$$= 2\overline{)\begin{array}{r} 78 \\ -6\downarrow \\ \hline 18 \\ -18 \\ \hline 0 \end{array}}\quad 19$$

ከጻፍን በኋላ ቀሪውን ከአንድ ቤቱ ጨምረን ለ2 እናካፍላለን ድርሻውንም ከመጀመሪያው ድርሻ ቀጥለን

ማስታወሻ

የአንድ ሙሉ ቁጥር የአንድ ቤት ሆሄ ከ0፣ከ2፣ከ4፣ ከ6 ወይም ከ8 አንዱን ከሆነ ቁጥሩ ያለ ቀሪ ለ2 ይካፈላል፡፡ የአንድ ሙሉ ቁጥር የአንድ ቤት ሆሄ 0 ከሆነ ቁጥሩ ያለቀሪ ለ10 ይካፈላል፡፡

ተግባር ለ

1.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ለ10 አካፍሉ፡፡

ሀ. 80÷ 10 ለ.70÷ 10 ሐ. 38÷ 10 መ. 54÷10

ማስታወሻ

ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ለ10 ሲካፈል የቁጥሩ የአንድ ቤት ሆሄ 0 ከሆነ ቁጥሩ ያለቀሪ መካፈል ሲችል ድርሻውም ከቁጥሩ ከአንድ ቤት ሆሄው ጋር እኩል ይሆናል፡፡ ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር ለ10 ሲካፈል የቁጥሩ የአንድ ቤት ሆሄ ከ0 የተለየ ከሆነ ቁጥሩ በቀሪ የሚካፈል ሲሆን ቀሪው ከቁጥሩ የአንድ ቤት ሆሄ ጋር እኩል ሲሆን ድርሻው ደግሞ ከቁጥሩ ከአንድ ቤት ሆሄው ጋር እኩል ይሆናል፡፡

ምሳሌ ሐ

1.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. 60÷ 10 ለ. 49÷ 10

መፍትሔ

ሀ. 60÷ 10 = 6 ምክንያቱም 10× 6 = 60 ወይም
የ60 አንድ ቤት ሆሄ 0 ሲሆን ቁጥሩ ያለቀሪ መካፈል ሲችል ድርሻውም ከ60 የአስር ቤት ሆሄ ማለትም ከ6 ጋር እኩል ይሆናል፡፡

ለ. 49÷ 10 = 4 ደርሶ ቀሪ 9 ምክንያቱም 49 = 10× 4 + 9 ወይም የ49 የአንድ ቤት ሆሄ ከ0 የተለየ ስለሆነ ቁጥሩ በቀሪ የሚካፈል ሲሆን ቀሪው የ49 የአንድ ቤት ሆሄ ማለትም ከ9 ጋር እኩል ሲሆን ድርሻው ደግሞ የ49 የአስር ቤት ሆሄው ማለትም ከ4 ጋር እኩል ይሆናል፡፡

ማስታወሻ

ለ10 ያለቀሪ የሚካፈል ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ2 ያለቀሪ ይካፈላል፡፡ 0 ለ2 እና ለ10 ሲካፈል ምንጊዜም ውጤቱ 0 ነው፡፡

መልመጃ ሀ

1. የሚከተሉትን የማካፈል ጥያቄዎች ድርሻ ባዶ ቦታው ላይ ሙሉ፡፡

ሀ. 88÷ 2 =___ ለ. 64÷ 2 =___ ሐ. 30÷10 ____

መ. 10÷ 10 =___ ሠ. 28÷2 =___ ረ. 100÷10=____

2..የሚከተሉትን የማካፈል ጥያቄዎች ድርሻና ቀሪ አስሉ፡፡

ሀ. 85÷ 2 ለ. 73÷ 2 ሐ. 43 ÷10

መ. 14÷ 10 ሠ. 57÷2 ረ. 94÷10

2. መምህር ዳንሶ 14 ጣፋጮችን ለተማሪ ለሰናይትና ለብሩክ እኩል ብታካፍላቸው እያንዳንዳቸው ምን ያክል ጣፋጮች ይደርሳቸዋል?

4.4. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ1 ማካፈል

የንዑስ ርዕስ የመማር ብቃት:

- እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ1 ማካፈል

ተግባር ሀ

1. ወርቁ 58 ዶሮዎችን ለካየሶ ብትሰጠው ካየሶ ስንት ዶሮዎች ይኖሩታል?
2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ለ1 አካፍሉ::

ሀ. $5 \div 1$ ለ. $70 \div 1$ ሐ. $93 \div 1$

ማስታወሻ

ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ1 ሲካፈል እራሱ ሙሉ ቁጥሩን ይሰጣል::

ምሳሌ ሀ

1. ደረጄ 20 ኩንታል ሩዝ አለው:: ደረጄ 20 ኩንታል ሩዝ ለአንድ ወፍጮ ቤት ባለቤት ቢሸጥ የወፍጮ ቤቱ ባለቤት ምን ያህል ኩንታል ሩዝ ከደረጄ ገዛ?

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ለ1 አካፍሉ::

ሀ. 48÷ 1 ለ. 90÷ 1 ሐ. 0 ÷1

መፍትሔ

1. 20 ÷1 = 20

2.ሀ. 48÷ 1 =48 ለ. 90÷ 1 = 90 ሐ. 0 ÷1 =0

መልመጃ ሀ

1.የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች ለ1 አካፍሉ::

ሀ. 98÷ 1 ለ. 40÷ 1 ሐ. 100 ÷1

4.5. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ3፣4፣5፣6፣7፣8 እና 9 በቀሪ እና ያለ ቀሪ ማካፈል

የንዑስ ርዕስ የመማር ብቃት

- እስከ መቶ ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ3፣4፣5፣6፣7፣8 እና 9 በቀሪ እና ያለ ቀሪ ማካፈል

ሀ. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ3 ያለ ቀሪ ማካፈል

ተግባር ሀ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቡድን በቡድን በመሆን ስሩ፡፡

1. 18 እርሳሶችን በክፍል ውስጥ ሰብስቡ፡፡

   ሀ. የሰበሰባችሁትን 18 እርሳሶች እኩል 3 ወንበሮች ላይ ክፈሏቸው፡፡ እያንዳንዱ ወንበር ላይ ስንት እርሳሶችን አስቀመጣችሁ?

   ለ. የሰበሰባችሁትን 18 እርሳሶች እኩል 6 ወንበሮች ላይ ክፈሏቸው፡፡ እያንዳንዱ ወንበር ላይ ስንት እርሳሶች አስቀመጣችሁ?

   ሐ. የሰበሰባችሁትን 18 እርሳሶች እኩል 4 ወንበሮች ላይ ክፈሏቸው፡፡ እያንዳንዱ ወንበር ላይ ስንት እርሳሶች አስቀመጣችሁ? ለመመደብ ያስቸገራችሁ ስንት እርሳስ ቀራችሁ?

   መ. የሰበሰባችሁትን 18 እርሳሶች እኩል 5 ወንበሮች ላይ ክፈሏቸው፡፡ እያንዳንዱ ወንበር ላይ ስንት እርሳሶች አስቀመጣችሁ? ለመመደብ ያስቸገራችሁ ስንት እርሳስ ቀራችሁ?

2. በ80 እና በ100 መካከል ያሉትን የ3 ብዜቶችን ዘርዝሩ፡፡

3 የሚከተሉትን ጥያቄዎች አስሉ፡፡

ሀ. $27 \div 3$ ለ. $81 \div 3$ ሐ. $18 \div 3$ መ. $99 \div 3$

ማስታወሻ

አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ3 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ3 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው፡፡

ምሳሌ ሀ

አለሙ 6 የአፕል ፍሬዎችን እኩል ለ3 ተማሪዎች ቢያካፍላቸው እያንዳንዱ ተማሪ ስንት የአፕል ፍሬዎች ይደርሳቸዎል?

መፍትሔ

6÷3 = 2 እያንዳንዳቸው 2 የአፕል ፍሬዎች ይደርሳቸዋል

ምሳሌ ለ

1. እስከ 90 ያሉትን የ3 ብዜት ዘርዝሩ፡፡

2. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. 3÷3 ለ. 9÷3 ሐ. 12÷3 መ. 0÷3

መፍትሔ

1.

1×3 = 3	6×3 = 18	11×3 = 33	16×3 = 48	21×3 = 63	26×3 = 78
2×3 = 6	7×3 = 21	12×3 = 36	17×3 = 51	22×3 = 66	27×3 = 81
3×3 = 9	8×3 = 24	13×3 = 39	18×3 = 54	23×3 = 69	28×3 = 84
4×3 = 12	9×3 = 27	14×3 = 42	19×3 = 57	24×3 = 72	29×3 = 87
5×3 = 15	10×3 = 30	15×3 = 45	20×3 = 60	25×3 = 75	30×3 = 90

2.

ሀ. 3÷3 = 1 ምክንያቱም 3× 1 = 3 ስለሆነ

ለ. 9÷3 = 3 ምክንያቱም 3× 3 = 9 ስለሆነ

ሐ. 12÷3 = 4 ምክንያቱም 3× 4 = 12 ስለሆነ

መ. 0÷3 = 0 ምክንያቱም 3× 0 = 0 ስለሆነ

ማስታወሻ

ዜሮን ከ0 በተለየ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ብናካፍል ውጤቱ ዜሮ ነው።

መልመጃ ሀ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. 21÷3 ለ. 15÷3 ሐ. 63÷3

መ. 78÷3 ሠ. 84÷3 ረ. 96÷3

ለ. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ3 በቀሪ ማካፈል

ተግባር ለ

1. ከታች ያሉትን 7 ዶሮዎች ለ3 ሰዎች እኩል ስናካፍል ስንት ዶሮዎች ቀሪ ይሆናሉ

2. የሚከተሉትን ባዶ ቦታዎች ሙሉ፡፡

ሀ. 10÷ 3 = ድርሻ _____ እና _____ ቀሪ አለው

ለ. 74÷ 3 = ድርሻ _____ እና _____ ቀሪ አለው

ማስታወሻ

የ3 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ3 በቀሪ ይካፈላል፡፡

1. የሚከተሉትን ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. 11÷3 ለ. 91÷3

መፍትሔ

ሀ. 11÷3 = 3 ደርሶ ቀሪ 2 አለ ምክንያቱም

11 = 3 × 3 + 2

ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ + ቀሪ

ለ. 91÷3 = 30 ደርሶ ቀሪ 1 አለ ምክንያቱም

91 = 3 × 30 + 1

ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ + ቀሪ

መልመጃ ለ

1. የሚከተሉትን የማካፈል ጥያቄዎችን ድርሻና ቀሪ አስሉ፡፡

ሀ. 17÷3 ለ. 55÷3 ሐ. 73÷3

መ. 88÷3 ሠ. 94÷3 ረ. 100÷3

ሐ. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ4 ያለ ቀሪ እና በቀሪ ማካፈል

ተግባር ሐ

1. ከ80 እስከ 100 ያሉትን የ4 ብዜቶች ዘርዝሩ፡፡
2. ከታች ያለውን የብርቱካን ፍሬ ስዕል በመመልከት

ሀ. በሥዕሉ ላይ ስንት የብርቱካን ፍሬዎች አሉ?

ለ. ስዕሉ ላይ ያሉትን የብርቱካን ፍሬዎች 4 ቦታ ብንመድባቸው እያንዳንዱ ስንት የብርቱካን ፍሬዎች ይኖሩታል?

ማስታወሻ

አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ4 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ4 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው፡፡የ4 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ4 በቀሪ ይካፈላል፡፡

ምሳሌ መ

1. እስከ 80 ያሉትን የ4 ብዜቶች ዘርዝሩ፡፡
2. የሚከተሉትን አስሉ፡፡

ሀ. 4 ÷4 ለ. 36÷4 ሐ. 48÷4 መ. 100÷4

3. ከታች በሳጥኑ ውስጥ ያሉትን 8 ማንጎዎች እኩል ለ4 ልጆች ብናካፍል እያንዳንዱ ልጅ ስንት ማንጎ ይደርሰዋል?

መፍትሔ

1.

1×4 = 4	6×4 = 24	11×4 = 44	16×4 = 64
2×4 = 8	7×4 = 28	12×4 = 48	17×4 = 68
3×4 = 12	8×4 = 32	13×4 = 52	18×4 = 72
4×4 = 16	9×4 = 36	14×4 = 56	19×4 = 76
5×4 = 20	10×4 = 40	15×4 = 60	20×4 = 80

2. ሀ. 4 ÷4 = 1 ምክንያቱም 4× 1 = 4 ስለሆነ

ለ. 36÷4 = 9 ምክንያቱም 4× 9 = 36 ስለሆነ

ሐ. 48÷4 = 12 ምክንያቱም 4× 12 = 48 ስለሆነ

መ. 100÷4 = 25 ምክንያቱም 4× 25 = 100 ስለሆነ

3. 8 ማንጎዎች እኩል ለ4 ልጆች ብናካፍል እያንዳንዱ ልጅ 2 ማንጎ ይደርሰዋል

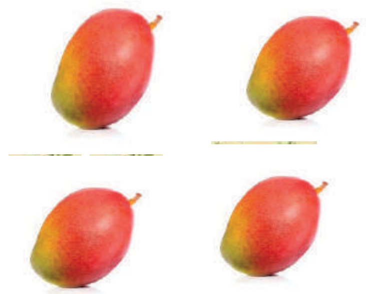

ምሳሌ ሠ

የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. 9÷4 ለ. 23÷4 ሐ. 82÷4

መፍትሔ

ሀ. 9÷4 = 2 ደርሶ ቀሪ 1 አለ ምክንያቱም

9 = 4 × 2 + 1

ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ + ቀሪ

ለ. 23÷4 = 5 ደርሶ ቀሪ 3 አለ ምክንያቱም

23 = 4 × 5 + 3

↓ ↓ ↓ ↓

ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ + ቀሪ

ሐ. 82÷4 = 20 ደርሶ ቀሪ 2 አለ ምክንያቱም

82 = 4 × 20 + 2

↓ ↓ ↓ ↓

ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ + ቀሪ

መልመጃ ሐ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ

ሀ. 16 ÷4 ለ. 64÷4 ሐ. 21÷4 መ. 83÷4

መ. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ5 እና 6 ያለ ቀሪ እና በ ቀሪ ማካፈል

ማስታወሻ

አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ5 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ5 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው:: የ5 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ5 በቀሪ ይካፈላል::

አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ6 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ6 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው:: የ6 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ6 በቀሪ ይካፈላል::

ምሳሌ ረ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ::

ሀ. 15÷5 ለ. 65÷5 ሐ. 24÷6 መ. 96÷6

መፍትሔ

ሀ. 15÷5 = 3 ምክንያቱም 5×3 = 15 ስለሆነ

ለ. 65÷5 = 13 ምክንያቱም 5×13 = 65 ስለሆነ

ሐ. 24÷6 = 4 ምክንያቱም 6×4 = 24 ስለሆነ

መ. 96×6 = 16 ምክንያቱም 6× 16 = 96 ስለሆነ

ማስታወሻ

የአንድ ሙሉ ቁጥር የአንድ ቤት ሆሄ 0 ወይም 5 ከሆን ቁጥሩ ያለቀሪ ለ5 ይካፈላል::የአንድ ባለ ሁለት ሆሄ ሙሉ ቁጥር የአንድ ቤት ሆሄ ከ0 ወይም ከ5 የተለየ ከሆነ ቁጥሩ ለ5 ሲካፈል ቀሪ ይኖረዎል:: አንድ ሙሉ ቁጥር ለ2 እና ለ3 ያለቀሪ መካፈል ከቻለ ሙሉ ቁጥሩ ለ6 ያለቀሪ ይካፈላል::

ምሳሌ ሰ

የሚከተሉትን ማካፈሎች አስሉ::

ሀ. 34 ÷5 ለ. 43÷6

መፍትሔ

ሀ. 34÷ 5 = 6 ደርሶ ቀሪ 4 አለ ምክንያቱም

34 = 5 × 6 + 4

↓ ↓ ↓ ↓

ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ + ቀሪ

ለ. 93÷6 = 15 ደርሶ ቀሪ 3 አለ ምክንያቱም

93 = 6 × 15 + 3

↓ ↓ ↓ ↓

ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ + ቀሪ

መልመጃ መ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. 25÷5 ለ. 60÷5 ሐ. 54÷6 መ. 66÷6

ሠ. 80÷5 ረ. 90÷5 ሰ. 72÷6 ሸ. 90÷6

2. የሚከተሉትን ማካፈሎች አስሉ፡፡

ሀ. 28÷5 ለ. 81÷5 ሐ. 94÷6 መ. 46÷6

ሠ. 72÷5 ረ. 93÷5 ሰ. 62÷6 ሸ. 20÷6

ሠ. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ7 ያለ ቀሪ እና በቀሪ ማ ካፈል

ተግባር መ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቡድን በቡድን በመሆን ስሩ።

1. እስከ 20 ያሉትን የ7 ብዜት ዘርዝሩ።
2. ከታች ያለውን የድመት ስዕ□ □ ሎች በማየት ጥያዌዎችን መልሱ።

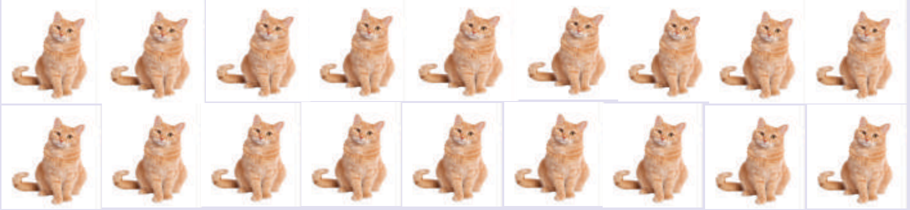

ሀ. የድመቶች ብዛት ስንትነው?

ለ. የድመቶችን ብዛት ከ7 ቦታ ብንመድበው እያንዳንዱ ምድብ ስንት ይደርሰዋል?

ሐ. ስንመድብ የቀሩ የድመቶች ብዛት ስንት ነው?

ማስታወሻ

አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ7 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ7 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው።

የ7 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ7 በቀሪ ይካፈላል።

ምሳሌ ረ

1. እስከ 100 ያሉትን የ7 ብዜት ዘርዝሩ።

2. የሚከተሉትን ጥያቄዎች አስሉ።

ሀ. 7÷ 7 ለ. 42÷ 7 ሐ. 70 ÷ 7 መ. 91÷ 7

መፍትሔ 1.

1×7 = 7	4×7 = 28	7×7 = 49	10×7 = 70	13×7 = 91
2×7 = 14	5×7 = 35	8×7 = 56	11×7 = 77	14×7 = 98
3×7 = 21	6×7 = 42	9×7 = 63	12×7 = 84	

2. ሀ. 7÷ 7 = 1 ምክንያቱም 7×1 = 7 ስለሆነ

ለ. 42÷ 7 = 6 ምክንያቱም 7×6 = 42 ስለሆነ

ሐ. 70 ÷ 7= 10 ምክንያቱም 7×10 = 70 ስለሆነ

መ. 91÷ 7= 13 ምክንያቱም 7×13 = 91 ስለሆነ

ምሳሌ ሰ

ሀ. 18 ÷ 7 = 2 ደርሶ ቀሪ 4 አለ

ምክንያቱም 18 = 7 × 2 + 4

ለ. 82÷ 7= 11 ደርሶ ቀሪ 5 አለ

ምክንያቱም 82 = 7 × 11 + 5

መልመጃ ሠ

1. የሚከተሉትን ሙሉ ቁጥሮች አካፍሉ፡፡

ሀ. 28÷7 ለ. 84÷7 ሐ. 14÷7 መ. 63 ÷7

ሠ. 52÷7 ረ. 13÷7 ሰ. 62÷7 ሸ. 20÷7

ረ. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን በ8 እና በ9 ያለ ቀሪ እና በ በቀሪ ማካፈል

ተግባር ሠ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቡድን በቡድን በመሆን ስሩ፡፡

1. እስከ 20 ያሉትን የእያንዳንዳቸውን የ8ና 9 ብዜቶች ዘርዝሩ፡፡

2. ከታች ያለውን የአበባ ስዕሎች በማየት ጥያዌዎችን መልሱ፡፡

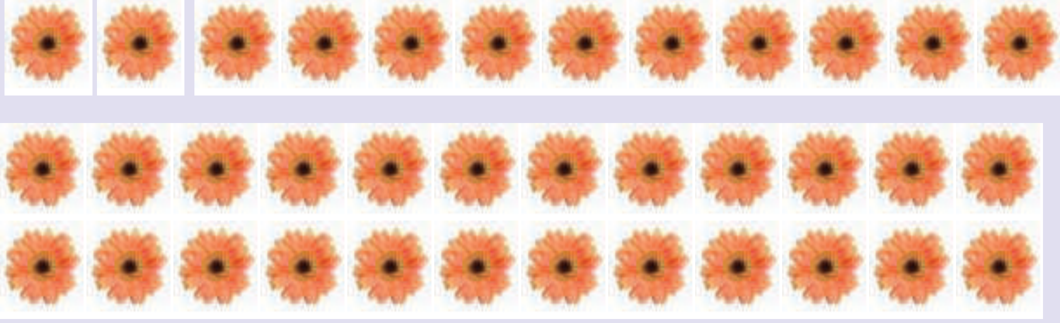

ሀ. የአበባዎች ብዛት ስንት ነው?

ለ. አበባዎችን በ8 ቦታ ብንመድባቸው እያንዳንዱ ምድብ ስንት አበባዎች ይይዛል? ስንመድብ የቀሩ የአበባዎች ብዛት ስንት ናቸው?

ሐ. አበባዎችን በ9 ቦታ ብንመድባቸው እያንዳንዱ ምድብ ስንት አበባዎች ይይዛል?

ምሳሌ ፈ

እስከ 100 ያሉትን የ8 ብዜት፡፡

1×8 = 8	3×8 = 24	5×8 = 40	7×8 = 56	9×8 = 72	11×8 = 88
2×8 = 16	4×8 = 32	6×8 = 48	8×8 = 64	10×8 = 80	12×8 = 96

2.እስከ 100 ያሉትን የ9 ብዜት፡፡

1×9 = 9	3×9 = 27	5×9 = 45	7×9 =63	9×9 = 81	11×9 = 99
2×9 = 18	4×9 = 36	6×9 = 54	8×9 = 72	10×9 =90	

ማስታወሻ

- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ8 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ8 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው። የ8 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ8 በቀሪ ይካፈላል።
- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ9 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ9 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው። የ9 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ9 በቀሪ ይካፈላል።

ምሳሌ ቀ

ሀ. $48\div 8 = 6$ ምክንያቱም $8\times 6 = 48$

ለ. $63\div 9=7$ ምክንያቱም $9\times 7 = 63$

ሐ. $77\div 8 = 9$ ደርሶ 5 ቀሪ ምክንያቱም $77 = 8\times 9 + 5$

መ. $91\div 9 = 10$ ደርሶ 1 ቀሪ ምክንያቱም $91 = 9\times 10 + 1$

መልመጃ ረ

1. የሚከተሉትን ማካፈሎች አስሉ።

ሀ. $88\div 8$	ለ. $64\div 8$	ሐ. $32\div 8$
መ. $99\div 9$	ሠ. $52\div 8$	ረ. $14\div 8$
ሰ. $71\div 9$	ሸ. $20\div 9$	

4.6. እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማካፈልን የያዘ የቃላት ፕሮብሌሞችን መስራት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እስከ 100 ያሉ ሙሉ ቁጥሮችን ማካፈል የያዙ የቃላት ፕሮብለሞችን መፍታት

ተግባር ሀ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቡድን በመሆን ስሩ፡፡

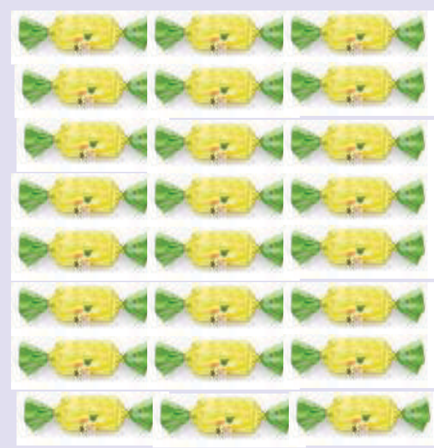

1. 24 ከረሜላዎችን ለ8 ቡድን ብናከፋፍል እያንዳንዱ ቡድን ምን ያህል ከረሜላ ይደርሳቸዋል?
2. 28 ልጆች 4 የእግር ኳስ ቡድን መሰረቱ፡፡ ሁሉም ቡድኖች እኩል ልጆችን ቢይዙ አንዱ የእግር ኳስ ቡድን ምን ያህል ልጆችን ይዟል?

ማስታወሻ

የቃልት ፕሮብሌሞችን ስንሰራ መከተል ያለብን ዘዴዎች

1. ፕሮብሌሙን በጥንቃቄ አንብቦ መረዳት
2. ፕሮብሌሙን ወደ ቁጥር መቀየር
3. ወደ ቁጥር የተቀየረውን ማስላት
4. ያገኘነውን መልስ ከቃላት ፕሮብሌሙ ጋር መጣጣሙን ማረጋገጥ

ምሳሌ ሀ

1.የ10 ፍሬዎች ብርቱካን ዋጋ 90 ብር ቢሆን የአንዱ ፍሬ ብርቱካን ዋጋ ስንት ይሆናል?

መፍትሔ

90 ብር የ10 ፍሬዎች ብርቱካን ዋጋ ነው:: ስለዚህ 90 ብር ለ10ፍሬ ብርቱካን ሲካፈል የአንዱን ፍሬ ብርቱካን ዋጋ ይሰጣል:: ይህ ማለት $90 \div 10 = 9$

የአንድ ፍሬ ብርቱካን ዋጋ 9 ብር ይሆናል ማለት ነው ::

ምክንያቱም 10 ፍሬ ብርቱካን $\times$ 9 ብር = 90 ብር

2. 30 ቸኮሌቶችን ለ5 ልጆች እኩል ቢከፋፈሉ ለእያንዳንዳቸው ልጆች ምንያህል ቸኮሌት ይደርሳቸዋል?

መፍትሔ

30 ቸኮሌት $\div$ 5 = 6 ቸኮሌት ምክንያቱም $5 \times 6 = 30$

መልመጃ ሀ

የሚከተሉትን የቃላት ፕሮብሌሞች ስሩ::

1. 24 ጣፋጭ ኬኮችን ለ6 ልጆች እኩል ቢከፋፈሉ እያንዳንዳቸው ምንያህል ጣፋጭ ኬኮች ይደርሳቸዋል?
2. የ8 ፓኬቶች እርሳስ ዋጋ 96 ብር ቢሆን የአንዱ ፓኬት እርሳስ ዋጋ ስንት ብር ይሆናል?

3. 50 ከወተት የተሰሩ ከረሜላዎች ለ5 ተማሪዎች እኩል ተከፋፈሉ፤ አንዱ ተማሪ ምንያህል ከወተት የተሰራ ከረሜላ ይደርሰዋል?

4. 45 ፊኛዎች ለ9 ህፃናት እኩል ቢካፈሉ እያንዳንዳቸው ህፃናት ምን ያህል ፊኛ ይደርሰቸዋል?

5. 21 ሻማዎች ለ3 ቤቶች እኩል ቢከፋፈሉ አንዱ ቤት ምንያህል ሻማ ይደረሰዋል?

6. ሰብለ አንድ ብርጭቆ የብርቱካን ጭማቂ ለማዘጋጀት 6 የብርቱካን ፍሬዎች ያስፈልጋታል፡፡ ሰብለ 96 የብርቱካን ፍሬዎች ቢኖራት ስንት ብርጭቆ የብርቱካን ጭማቂ ማዘጋጀት ትችላለች?

የምዕራፍ አራት ማጠቃለያ

- ማካፈል ማለት የመቀነስ ድግግሞሽ አጭር ስሌት ነው
- ተካፋይ ÷ አካፋይ = ድርሻ ወይም ተካፋይ = አካፋይ × ድርሻ:: ማካፈል በማባዛት ይረጋገጣል::
- የአንድ ሙሉ ቁጥር የአንድ ቤት ሆሄ ከ0፣ከ2፣ከ4፣ከ6 ወይም ከ8 አንዱን ከሆነ ቁጥሩ ያለ ቀሪ ለ2 ይካፈላል::
- ለ10 ያለቀሪ የሚካፈል ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ2 ያለቀሪ ይካፈላል::
- ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ1 ሲካፈል እራሱ ሙሉ ቁጥሩን ይሰጣል::
- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ3 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ3 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው::
- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ4 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ4 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው::
- የ4 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ4 በቀሪ ይካፈላል::
- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ5 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ5 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው::
- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ6 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ6 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው::

- የ7 ብዜት ያልሆነ ማንኛውም ሙሉ ቁጥር ለ7 በቀሪ ይካፈላል
- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ8 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ8 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው፡፡
- አንድ ሙሉ ቁጥር ያለ ቀሪ ለ9 መካፈል የሚችለው ሙሉ ቁጥሩ የ9 ብዜት ከሆነ ብቻ ነው፡፡

የምዕራፍ አራት ማጠቃለያ መልመጃ

1. የሚከተሉት ቁጥሮች ከአካፈላችሁ በኋላ፤ ተካፋይ፣አካፋይ እና ድርሻቸውን ለይታችሁ ፃፉ።

   ሀ. 84÷ 3 ለ. 96÷ 6 ሐ. 49÷ 7

   መ. 54÷2 ሠ. 415÷2

2. የሚከተሉትን ቁጥሮች አካፍሉና መልሳችሁን በማባዛት አረጋግጡ።

   ሀ. 24÷3 ለ. 84÷ 6 ሐ. 91÷7

   መ. 76÷ 4 ሠ. 53÷ 1 ረ. 85÷5

3. አንድ የጫማ ፋብሪካ በ7 ሰዓት ውስጥ 98 ጫማዎችን ቢያመርት በ1 ሰዓት ምን ያህል ጫማዎችን ያመርታል?

4. ማንኛውም የ10 ብዜት ለ5 ተካፋይ ነው?

   ሀ. እውነት ለ. ሀሰት

ምዕራፍ አምስት

ክፍልፋዮች

የመማር ውጤቶች ከዚህ ምዕራፍ ትምህርት በኋላ ተማሪዎች፡

- ክፍልፋዮች የሙሉ ቁጥሮች ክፍሎች እንደሆኑ ትረዳላችሁ፡፡
- በክፍልፋዮችን ተግባራዊ የሚሆኑ መልመጃዎችን ትሰራላችሁ፡፡

መግቢያ

ክፍልፋይ ማለት የአንድ ሙሉ ነገርን ክፋይ የሚገልፅ ነው፡፡ ክፍልፋይ ሁለት ቁጥሮችን በመጠቀም የሚፃፍ ሲሆን፤ ከላይ እና ከታች ቁጥሮች ተፅፈው ይገለፃል፤ከላይ ያለው ቁጥር ላዕል ሲባል ከታች ያለው ቁጥር ደግሞ ታህት ይባላል፡፡ ምሳሌ

$\frac{1}{3}$ ← ላዕል ← ታህት

5.1 ግማሽ፣ሲሶና ሩብ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ግማሽ፣የሲሶ እና የሩብ ምንነትን መለየት፣ማወዳደር መቻል

ሀ. ግማሽ፣የሲሶ እና የሩብ ምንነትን መለየት

ተግባር ሀ

የሚከተሉትን ስዕሎች በመመልከት ከታች ያሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

1. ሀ ላይ ያለው ስዕል ስንት ክፍሎች አሉት?
2. ሀ ላይ ያለው ስዕል ስንት የተቀባ ክፍሎች አሉት?
3. ለ ላይ ያለው ስዕል ስንት የተቀባ ክፍሎች አሉት?
4. ሐ ላይ ያለውን ስዕል ጠቅላላ ክፍሎችና የተቀባውን ክፍል በቁጥር ግለፁ::

ምሳሌ ሀ

ከታች ያሉትን ክቦች ተመልከቱ እና ጥያቄዎችን መልሱ:

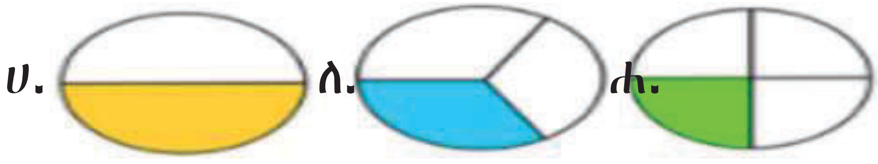

1. ሀ ላይ ያለውን ስዕል ጠቅላላ ክፍሎችና የተቀባውን ክፍል ስንት ነው?የተቀባውን በክፍልፋይ ግለፁ::

2. ለ ላይ ያለውን ስዕል ጠቅላላ ክፍሎችና የተቀባውን ክፍል ስንት ነው?የተቀባውን በክፍልፋይ ግለፁ::

3. ሐ ላይ ያለውን ስዕል ጠቅላላ ክፍሎችና የተቀባውን ክፍል ስንት ነው?የተቀባውን በክፍልፋይ ግለፁ::

መፍትሔ

1. ሀ ላይ የተመለከተው ስዕል አንድ ሙሉ ክብ ሁለት እኩል ቦታ ነው የተከፈለው፣ የተቀባው ከሁለቱ አንዱ ክፍል ሲሆን ይህ ክፍል የሙሉ ክፍሉ ግማሽ ነው::

   በአሀዛዊ አፃፃፍ : $\frac{1}{2}$ ሲነበብ አንድ ሁለተኛ ተብሎ ይነበባል:: ይህ ማለት የክፍልፋዩ ብዛት = 2 የተቀባው ክፍል ብዛት =1

   የተቀባው ብዛት በክፍልፋይ = አንድ ሁለተኛ

2. ለ ላይ ያለው ስዕል ሙሉ ክብ ከሦስት እኩል ቦታ ተከፍሎ አንዱ ክፍል ተቀብቷል::ይህ ክፍል የሙሉ ክቡ አንድ ሦስተኛ አካል ነው::በአሀዛዊ አፃፃፍ: $\frac{1}{3}$ ሲነበብ አንድ ሶስተኛ ተብሎ ይነበባል::

   ይህ ማለት የክፍልፋዩ ብዛት = 3 የተቀባው ክፍል ብዛት = 1

   የተቀባው ብዛት በክፍልፋይ = አንድ ሦስተኛ

3. ሐ ላይ የተመለከትነው ስዕል ሙሉ ክብ ከአ ራት እኩል ቦታ ተከፍሎ አንዱ ክፍል ተቀብቷል::ይህ ክፍል የክቡ አንድ አራተኛ አካል ነው:: በአሀዛዊ አፃፃፍ : $\frac{1}{4}$ ሲነበብ አንድ አራተኛ ተብሎ ይነበባል::

ይህ ማለት የክፍልፋዩ ብዛት = 4 የተቀባው ክፍል ብዛት=1

የተቀባው ብዛት በክፍልፋይ = አንድ አራተኛ

ማስታወሻ

የተወሰኑት የክፍልፋዮች የተለመደ አጠራር አላቸው እነሱም

- ❖ $\frac{1}{2}$ ማለት ግማሽ ይባላል::
- ❖ $\frac{1}{3}$ ማለት ሲሶ ይባላል::
- ❖ $\frac{1}{4}$ ማለት ሩብ ይባላል::

መልመጃ ሀ

1. ስዕሎችን በመመልከት ያልቀለመውን በክፍልፋይ ግለፁ::

   መልሳችሁን በአሀዝ እና በፊደል ፃፉ::

ሀ. የክፍልፋዮች ብዛት= ______

ያልቀለመው ብዛት=______

ያልቀለመው በክፍልፋይ =_____

ለ የክፍልፋዮች ብዛት= ______

ያልቀለመው ብዛት= ______

ያልቀለመው በክፍልፋይ =_____

ሐ የክፍልፋዮች ብዛት=______

ያልቀለመው ብዛት=______

ያልቀለመው በክፍልፋይ =_____

ትርጉም

አሃዳዊ ክፍልፋይ ማለት ላዕሉ 1 የሆነ ክፍልፋይ ነው::

የክፍልፋዮች የላይኛው ቁጥር ላዕል ሲሆን ታችኛው ደግሞ ታህት ይባላል::

ምሳሌ ለ የ$\frac{1}{4}$ ፣ 1 ላዕል ሲሆን 4 ደግሞ ታህት ነው።

ምሳሌ ሐ ከሚከተሉት ውስጥ አሃዳዊ ክፍልፋይ ያልሆነው የቱ ነው ?

ሀ. $\frac{1}{3}$ ለ. $\frac{1}{5}$ ሐ. $\frac{1}{10}$ መ. $\frac{1}{4}$ ሠ. $\frac{3}{4}$ ረ. $\frac{1}{8}$

መፍትሔ

ከ$\frac{3}{4}$ በስተቀር ሁሉም ላዕላቸው 1 ነው። ስለዚህ $\frac{3}{4}$ አሃዳዊ ክፍልፋይ አይደለም።

ለ. ግማሽ፣የሲሶ እና የሩብ ማወዳደር

ተግባር ለ

12 እርሳሶች ቢኖሩ እና በተለያየ መጠን ቢከፋፈሉ

ሀ. ለሁለት ቢካፋሉ ——— ይደርሳል።

ለ. ለሦስት ቢካፈሉ——— ይደርሳል።

ሐ. ለአራት ቢካፈሉ——ይደርሳል።

መ. ሀ፣ለ እና ሐ ላይ ያገኛችሁትን አወዳድሩ።

ምሳሌ ሐ

ለሚከተሉት ስዕሎች ክፍልፋያቸው በመግለፅ ከጠቆሩት ውስጥ የትኛው ክፍል ይበልጣል?

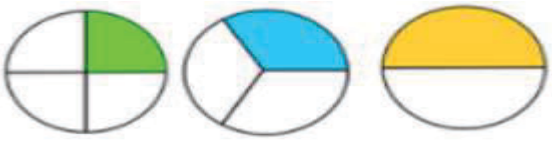

$\frac{1}{4}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}$

ከስዕሉ እንደምትመለከቱት ቢጫ ቀለሙ ከሁሉም ይሰፋል በመቀጠል ሰማያዊ ቀለሙ ከአረንጓዴው ይሰፋ፤ ይህ የሚያሳየው $\frac{1}{2}$ ከሁሉም ይበልጣል ፤$\frac{1}{3}$ ደግሞ ከ$\frac{1}{4}$ ይበልጣል:: ስለዚህ $\frac{1}{2} > \frac{1}{3}$፤ $\frac{1}{2} > \frac{1}{4}$ ፤ $\frac{1}{3} > \frac{1}{4}$ ወይም ከትንሽ ወደ ትልቅ በቅደም ተከተል ስንፅፋቸው እንደሚከተለው ይሆናል:: $\frac{1}{4}$፤$\frac{1}{3}$፤ $\frac{1}{2}$

5.2 ከ $\frac{1}{2}$ እስከ $\frac{1}{10}$ ያሉ አሃዳዊ ክፍልፋዮች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ከ$\frac{1}{2}$ እስከ $\frac{1}{10}$ ያሉ አሃዳዊ ክፍልፋዮች በቁጥር መስመር ላይ ማንበብና መፃፍ
- የክፍልፋዮችን ሃሳብ አረዳድ ለማሳደግ የአንድ ሙሉ ነገር ክፍል፣ የስብስቦች አካል፣ በቁጥር መስመር ላይ ማመልከት

ምሳሌ ሀ

ስዕሎችን በመመልከት የቀለመውን ከክፍልፋዩ ጋር በማስተያየት ክፍልፋዩን በፊደል ግለፁት::

ሀ ለ ሐ

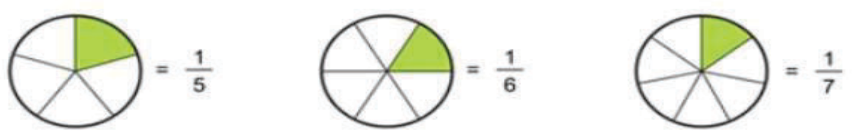

መፍትሔ

ሀ. አንድ አምስተኛ ለ. አንድ ስድስተኛ ሐ. አንድ ሰባተኛ

መልመጃ ሀ

ከታች የምትመለከቷቸውን ስንተረዥ የተጠቀሱትን ክፍልፋዮች አጥቁሩ::

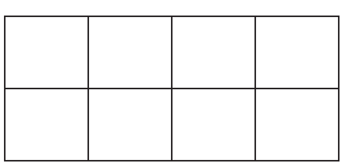

ሀ. $\frac{1}{8}$

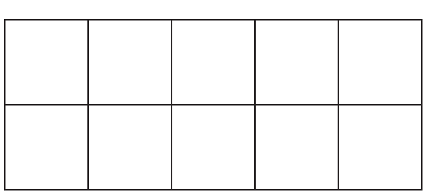

ለ $\frac{1}{10}$

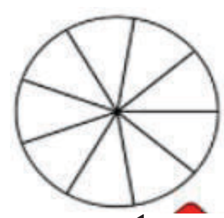

ሐ $\frac{1}{9}$

ማስታወሻ

ሁለት አሃዳዊ ክፍልፋዮችን ስናወዳድር ትልቅ ታህት ያለው ትንሽ ታህት ካለው ክፍልፋይ ያንሳል።

ምሳሌ፡ $\frac{1}{4} > \frac{1}{6}$ ይህ ማለት $\frac{1}{4}$ ማለት አንድ ሙሉ ነገር ለ4 ማካፈል ሲሆን $\frac{1}{6}$ ማለት ደግሞ አንድ ሙሉ ነገር ለ6 ማካፈል ነው ።

መልመጃ ለ

የሚከተሉትን አሃዳዊ ክፍልፋዮች < ፣= ወይም > በመጠቀም አወዳድሩ።

ሀ . $\frac{1}{4}$ ___ $\frac{1}{8}$ ለ. $\frac{1}{8}$ ___ $\frac{1}{6}$ ሐ. $\frac{1}{5}$ ___ $\frac{1}{7}$

መ. $\frac{1}{9}$ ___ $\frac{1}{3}$ ሠ. $\frac{1}{3}$ ___ $\frac{1}{3}$ ረ. $\frac{1}{10}$ ___ $\frac{1}{13}$

ምሳሌ ለ

ከአሃዳዊ ክፍልፋዮች በተጨማሪም

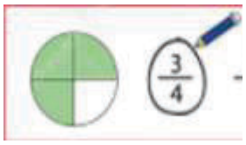

የክፍልፋዮች ብዛት=4

የቀለሙት ብዛት=3 የቀለመው በክፍልፋይ = $\frac{3}{4}$

መልመጃ ሐ

ምሳሌውን በመጠቀም ከተቀባው ክፍል ጋር የሚዛመደውን ክፍልፋይ አክብቡ።

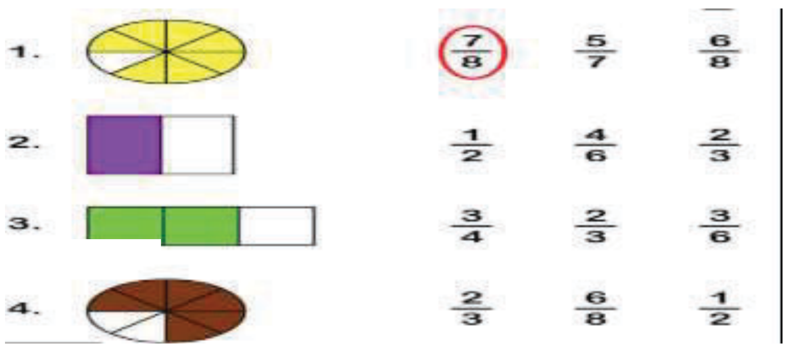

ሐ. ከ $\frac{1}{2}$ እስከ $\frac{1}{10}$ ያሉ አሃዳዊ ክፍልፋዮች በቁጥር መስመር

ማስታወሻ

ክፍልፋዮችን በቁጥር መስመር ለማስቀመጥ

- በመጀመሪያ ታህቱን በማየት የቁጥር መስመሩን እኩል በታህቱ ልክ መከፋፈል
- በመቀጥል ደግሞ ከግራ ወደ ቀኝ ክፍልፋዮችን በመቁጠር ማመልከት

ምሳሌ መ

ሀ. መስመሩ የሚያመለክተው 1 ሙሉ ነገርን ሲሆን $\frac{1}{2}$ በቁጥር መስመር ለማስቀመጥ በመጀመሪያ ለሁለት እኩል ቦታ

መክፈል:: በመቀጥል ደግሞ ከግራ ወደ ቀኝ አንድ ክፍል ቆጥረን ማመልከት::

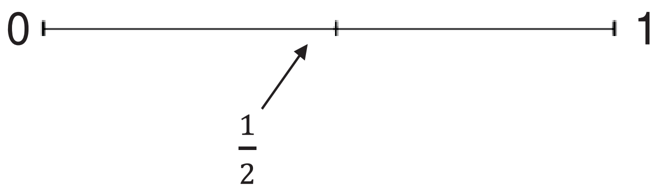

ለ. $\frac{1}{6}$ በቁጥር መስመር ላይ ለማስቀመጥ በመጀመሪያ መስመር በመውሰድ እኩል 6 ቦታ ከፋፍሎ ማስቀመጥ

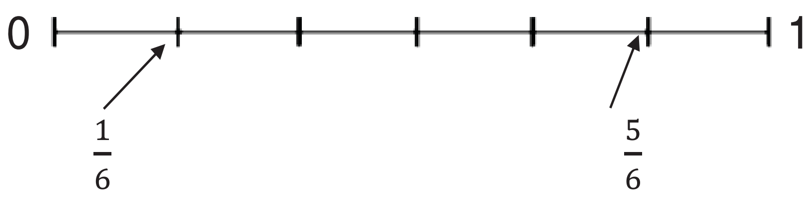

መልመጃ መ

1. የሚከተሉትን ክፍልፋዮች በተሰጠው የቁጥር መስመር ላይ አመልክቱ::

ሀ. $\frac{1}{8}$

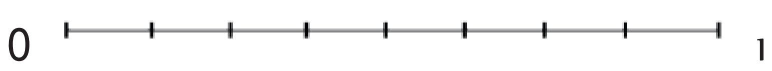

ለ. $\frac{1}{3}$

ሐ. $\frac{3}{4}$

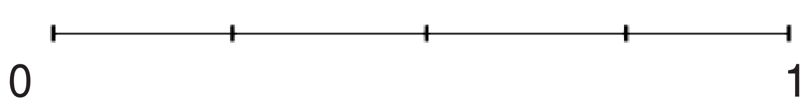

2. የቁጥር መስመሩን በመሳል የሚከተሉትን ክፍልፋዮች አመልክቱ፡፡

ሀ. $\frac{1}{7}$ ለ. $\frac{1}{4}$

3. ከሚከተሉት የቁጥር መስመር የምትመለከቱትን ክፍል ሀ እና ለን በክፍልፋይ ግለፁ፡፡

5.3 ግማሽ እና ሩብ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃቶች

- አንድ ሙሉ ነገር ግማሽ ማስላት
- አንድ ሙሉ ነገር ሩብ ማስላት
- የሙሉ ቅጥሮችን ተካፋይነት መጠቀም

ሀ. ግማሽ ማለት አንድ ሙሉ ነገርን ለሁለት ስናካፍል የምናገኘው ድርሻ ነው

ለምሳሌ የክቡ የተቀባውክፍል የክቡ ግማሽ ነው፡፡

ግማሽ በአሃዝ ሲገለፅ $= \frac{1}{2}$

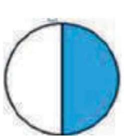

ምሳሌ ሀ ለሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ግማሽ ፈልጉ?

ሀ . 12 ለ. 30 ሐ. 46 መ. 68

መፍትሔ

ሀ. 12÷2 = 6 ይህ ማለት የ12 ግማሽ 6 ነው፡፡

ለ. 30÷2= 15 የ30 ግማሽ 15 ነው፡፡

ሐ. 46÷2 = 23 የ46 ግማሽ 23 ነው፡፡

መ. 68÷ 2= 34 የ68 ግማሽ 34 ነው፡፡

መልመጃ ሀ

ለሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ግማሽ ፈልጉ፡፡

ሀ. 14 ለ. 98 ሐ. 86 መ. 92

ለ. ሩብ፡ ማለት አንድን ሙሉ ነገርን ለአራት ስናካፍል የምናገኘው ድርሻ ነው፡፡

ለምሳሌ በስዕሉ ላይ የተቀባው ክፍል ሩብ ወይም $\frac{1}{4}$ ነው

ምሳሌ ለ

ከዚህ በታች ላሉት ሙሉ ቁጥሮች ሩብ ፈልጉ፡፡

ሀ. 8 ለ. 24 ሐ. 48 መ. 72 ሠ. 100

መፍትሔ

ሀ. 8÷4 = 2 ስለዚህ የ8 ሩብ 2 ነው፡፡

ለ. 24÷4 = 6 ስለዚህ የ24 ሩብ 6 ነው፡፡

ሐ. 48÷4 = 12 ስለዚህ የ48 ሩብ 12 ነው፡፡

መ. 72÷4 = 18 ስለዚህ የ72 ሩብ 18 ነው፡፡

ሠ.100÷4 = 25 ስለዚህ የ100 ሩብ 25 ነው፡፡

መልመጃ ለ

ለሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ሩብ ፈልጉ::

ሀ. 4 ለ. 16 ሐ. 36 መ. 68 ሠ. 84 ረ. 92

5.4 ክፍልፋዮችን መግለፅ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- አቻ ክፍልፋዮች መፈለግ
- የተለመዱ ክፍሎፋዮችን በመጠቀም አቻ ክፍልፋዮችን መረዳት መተንተን
- ከእለት ተእለት ህይወታቸው ጋር የተያያዙ ክፍልፋዮችን እንደ ግማሽ፣ ሲሶ እና ሩብ ፕሮብለሞችን መስራት

ተግባር ሀ

የሚከተሉትን ሰዕሎች በመመልከት የተቀባውን ክፍል በክፍልፋይ ፃፉ እና ክፍልፋዮችን አወዳድሩ::

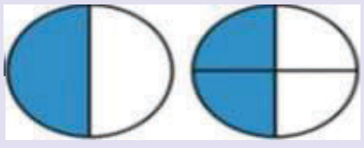

ምሳሌ ሀ

የሚከተሉትን ሰዕሎች በመመልከት የተቀባውን ክፍል በክፍልፋይ ፃፉ እና ክፍልፋዮችን አወዳድሩ::

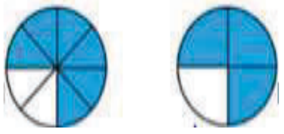

መፍትሔ

የመጀመሪያው ክብ ከአጠቃላይ 8 ክፍሎች ውስጥ 6ቱ የተጠቆሩት ሲሆኑ በክፍልፋይ ሲፃፍ ስድስት ስምንተኛ ወይም $\frac{6}{8}$ ይሆናል::

የሁለተኛውም ክብ ከአጠቃላይ 4 ክፍሎች ውስጥ 3ቱ የተጠቆሩ ሲሆን በክፍልፋይ ሲፃፍ ሶስት አራተኛ ወይም $\frac{3}{4}$ ይሆናል::

የሁለቱም ክቦች የተጠቆረው ተመሳሳይ ስፋት ያለው ክፍል ቢሆንም ግን የክፍልፋዮች ላዕል እና ታህት የተለያየ ነው:: እነዚህን አይነት ጥንድ ክፍልፋዮች አቻ ክፍልፋዮች እንላቸዋለን::

ትርጉም

ሁለት ክፍልፋዮች አቻ ክፍልፋዮች የሚባሉት የተለያየ ታህት እና ላዕል ያላቸው ነገር ግን ተመሳሳይ ዋጋ ያላቸው ክፍልፋዮች ናቸው::

ለአንድ ክፍልፋይ አቻ ክፍልፋይ ለማግኘት ታህት እና ላዕሉን በተመሳሳይ መቁጠሪያ ቁጥር ማባዛት ወይም ማካፈል ነው::

ምሳሌ ለ. ለሚከተሉት ክፍልፋዮች አቻ ክፍልፋዮችን ፈልጉ::

ሀ .$\frac{1}{4}$ ለ. $\frac{3}{6}$ ሐ. $\frac{2}{4}$ መ. $\frac{8}{12}$

መፍትሔ

ሀ. $\frac{1}{4}$ ፤ $\frac{1\times2}{4\times2}=\frac{2}{8}$ ፤ $\frac{1\times3}{4\times3}=\frac{3}{12}$ ፤ $\frac{1\times4}{4\times4}=\frac{4}{16}$

ስለዚህ $\frac{1}{4}$፣ $\frac{2}{8}$፣ $\frac{3}{12}$ እና $\frac{4}{16}$ አቻ ክፍልፋዮች ናቸው።

ለ. $\frac{3}{6}$ ፤ $\frac{3\times2}{6\times2}=\frac{6}{12}$ ፤ $\frac{3\times3}{6\times3}=\frac{9}{18}$ ፤ $\frac{3\times4}{6\times4}=\frac{12}{24}$

ስለዚህ $\frac{3}{6}$ ፣ $\frac{6}{12}$፣ $\frac{12}{18}$ እና $\frac{12}{24}$ በማባዛት የተገኙ አቻ ክፍልፋዮች ናቸው።

ሐ . $\frac{2}{4}$ ፤ $\frac{2\times2}{4\times2}=\frac{4}{8}$ ፤ $\frac{2\times3}{4\times3}=\frac{6}{12}$ ፤ $\frac{2\times4}{4\times4}=\frac{8}{16}$ ፤ $\frac{2\times5}{4\times5}=\frac{10}{20}$

ስለዚህ $\frac{4}{8}$ ፣ $\frac{6}{12}$ ፣ $\frac{8}{16}$ እና $\frac{10}{20}$ በማባዛት የተገኙ አቻ ክፍልፋዮች ናቸው። ተጨማሪ ታህት እና ላዕላቸው በተመሳሳይ ሙሉ ቁጥር የሚካፈል ከሆነ አቻ ክፍልፋዩ በማካፈልም ማግኘት ይችላል። $\frac{2\div2}{4\div2}=\frac{1}{2}$ በተጨማሪ $\frac{2}{4}$ እና $\frac{1}{2}$ አቻ ክፍልፋዮች ናቸው።

$\frac{1}{2}$፣ $\frac{2}{4}$፣ $\frac{4}{8}$ ፣ $\frac{6}{12}$፣ $\frac{8}{16}$ እና $\frac{10}{20}$ አቻ ክፍልፋዮች ናቸው።

መ. $\frac{8}{12}$ በማባዛት የምናገኛቸው አቻ ክፍልፋዮች

$\frac{8\times2}{12\times2}=\frac{16}{24}$ ፣ $\frac{8\times3}{12\times3}=\frac{24}{36}$ ፣ $\frac{8\times4}{12\times4}=\frac{32}{48}$

በማካፈል የምናገኛቸው ክፍልፋዮች ደግሞ

$\frac{8\div2}{12\div2}=\frac{4}{6}$ ፣ $\frac{8\div4}{12\div4}=\frac{2}{3}$

ስለዚህ $\frac{2}{3}$ ፣ $\frac{4}{6}$ ፣ $\frac{8}{12}$ ፣ $\frac{16}{24}$ ፣ $\frac{24}{36}$ እና $\frac{32}{48}$ የተወሰኑት አቻ ክፍልፋዮች ናቸው።

መልመጃ ሀ

ለሚከተሉት ክፍልፋዮች ለያንዳንዳቸው ቢያንስ 3 አቻ ክፍልፋይ ፃፉ።

ሀ. $\frac{1}{3}$ ለ. $\frac{1}{5}$ ሐ. $\frac{3}{4}$

መ. $\frac{6}{8}$ ሠ. $\frac{8}{16}$

የምዕራፍ አምስት ማጠቃለያ

- ክፍልፋይ ማለት አንድን ሙሉ ነገር በተለያየ መጠን መከፋፈል ማለት ነው።
- የክፍልፋዩ የላይኛው ቁጥር ላዕል ሲባል የታችኛው ደግሞ ታህት ይባላል።
- አሃዳዊ ክፍልፋይ ማለት ላዕሉ 1 የሆነ ክፍልፋይ ነው።
- ግማሽ ማለት አንድን ሙሉ ነገርን ለሁለት ስናካፍል የምናገኘው ድርሻ ነው።
- ሩብ ማለት አንድን ሙሉ ነገርን ለአራት ስናካፍል የምናገኘው ድርሻ ነው።
- ሁለት አሀዳዊ ክፍልፋዮች ስናወዳድር ታህቱ ትንሽ የሆነው ክፍልፋይ ታህቱ ትልቅ ከሆነው ክፍልፋይ ይበልጣል።
- ሁለት ክፍልፋዮች አቻ ክፍልፋዮች የሚባሉት የተለያየ ታህት እና ላዕል ያላቸው ነገር ግን ተመሳሳይ ቁጥሮች ናቸው።
- ለአንድ ክፍልፋይ አቻ ክፍልፋይ ለማግኘት ታህት እና ላዕሉን በተመሳሳይ ሙሉ ቁጥር በማባዛት ወይም በማካፈል ነው።

የምዕራፍ አምስት ማጠቃለያ መልመጃ

1. ለሚከተሉት ስዕሎች በምሳሌው መሰረት ለእያንዳንዳቸው የተጠቆረውን በክፍልፋይ ግለፁ::

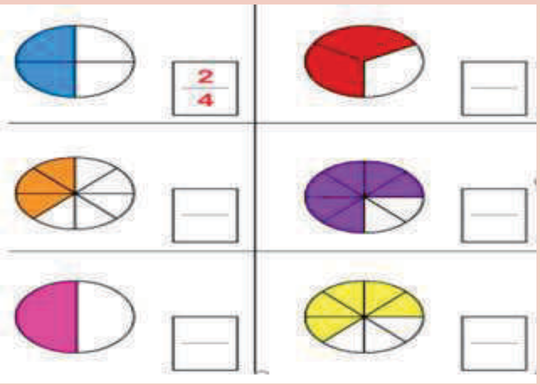

2. ምሳሌውን በመጠቀም ከተቀባው ክፍል ጋር የሚዛመደውን ክፍልፋይ አክብቡ::

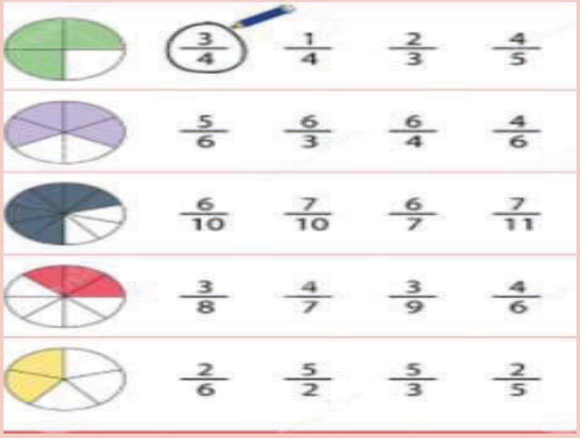

3. ከሚከተሉት ውስጥ አሃዳዊ ክፍልፋይ የሆነው የቱ ነው?

ሀ. $\frac{5}{3}$ ለ. . $\frac{2}{3}$ ሐ. $\frac{1}{7}$ መ. $\frac{9}{11}$

4. $\frac{3}{5}$ እና $\frac{9}{15}$ አቻ ክፍልፋዮች ናቸው::

ሀ. እውነት ለ. ሃሰት

5. በቁጥር መስመሩ ላይ የምትመለከቱት ከሚከተሉት ክፍልፋዮች የቱ ነው?

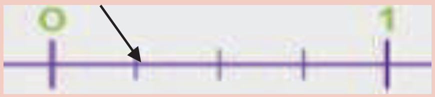

ሀ. $\frac{1}{4}$ ለ. $\frac{1}{5}$ ሐ. $\frac{3}{4}$ መ. $\frac{4}{5}$

6. $\frac{1}{5} < \frac{1}{9}$

ሀ. እውነት ለ. ሐሰት

7. ከሚከተሉት የ30 ሲሶ የሆነው የቱ ነው?

ሀ. 8 ለ.16 ሐ. 10 መ. ሁሉም

ምዕራፍ ስድስት

ንድፎች

የመማር ማስተማር ውጤቶች፣ ተማሪዎች ይህን ምዕራፍ ከተማሩ በኋላ፣

- ቀጣይነት ያለውን ንድፎች ትረዳላችሁ፡፡
- ተግባራዊ የንድፍ መልመጃዎችን ትሰራላችሁ፡፡

መግቢያ

ንድፍን በተለያየ መንገድ መግለጽ ይቻላል፡፡ የንድፍ ጽንሰ ሀሳብ በውስጡ የነገሮችን ማለትም የቁጥሮችን፣ የስዕሎችን፣ የቀለሞችና የተለያዩ አይነት የቁሶች ተመሳሳይነት ባለው ዘዴ መሰደር ወይም መደርደር እና ማደራጀትን ያካትታል፡፡

6.1 ቀጣይነት ያላቸውን ንድፎች መለየት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃቶች

- እያደገ ያለ ንድፍን መለየት

ምሳሌ ሀ

የንድፍን ሀሳብ የበለጠ ለመረዳት ከታች ያለውን ስዕል ስንመለከት የመጀመሪያው የንድፉ አባል 1ኳስ ሲይዝ ሁለተኛው የንድፍ አባል 3ኳስ ይዟል ። እንዲሁም በሶስተኛው ላይ ያለው የንድፉ አባል 5ኳሶች ሲይዝ በአራተኛ ደረጃ ላይ ያለው አባል 7 ኳሶች ይዟል።

1 ኳስ 3 ኳስ 5 ኳስ 7 ኳስ

በተከታታይ ያሉትን የንድፉን አባላት ስንመለከት አንደኛው አባል ከሌላኛው አባል ያለውን ዝምድና መረዳት ይቻላል።

ይህም የሚያሳየን የንድፉ አባላት

- የመጀመሪያው አባል = 1
- ሁለተኛው አባል = 3 = 1+2
- ሶስተኛው አባል = 5 = 3+2
- አራተኛው አባል = 7 = 5 +2

ቀጣዩን አባል ለማወቅ ቅድሚያ ካለው አባል ላይ ሁለት በመደመር ነው። የስዕሉን ንድፍ ወደ ቁጥር ንድፍ ስንቀይረው 1፣ 3፣ 5፣ 7፣ .... ይሆናል። ስለሆነም ንድፉ እያደገ የሚሄድ ንድፍ ይባላል።

ማስታወሻ

የአንድ ንድፍ የመጀመሪያው የንድፍ አባል ከቀጣዩ የንድፍ አባል የሚያንስ ከሆነ ንድፉ እያደገ የሚሄድ ንድፍ ይባላል።

ምሳሌ ለ

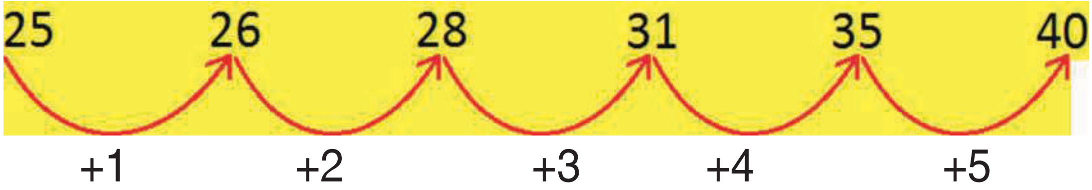

ከላይ ያለውን ንድፍ ስንመለከት የሚያሳየን የንድፉ አባላት

- የመጀመሪያው አባል = 25
- ሁለተኛው አባል = 26 = 25+1 ይህ ማለት የመጀመሪያው አባል +1
- ሶስተኛው አባል = 28 = 26+2 ይህ ማለት ሁለተኛው አባል + 2
- አራተኛው አባል = 31 = 28+3 ይህ ማለት ሳስተኛው አባል + 3
- አምስተኛው አባል = 35 = 31 + 4 ይህ ማለት አራተኛው አባል + 4
- ስድስተኛው አባል = 40 = 35 + 5 ይህ ማለት ስድስተኛው አባል + 5

የንድፉ አባላት በቅደም ተከተላቸው ሲሰደሩ 25፣ 26፣ 28፣ 31፣ 35፣ 40 ፣....ይሆናል:: ስለሆነም ንድፉ እያደገ የሚሄድ ንድፍ ይባላል::

ምሳሌ ሐ 3፣ 6፣ 9፣ 12፣ 15፣ ..... የቁጥር ንድፍ ስንመለከት ቀጣዩን አባል ለማወቅ ቅድሚያ ካለው አባል ላይ ሶስት መደመር ነው::ስለሆነም ንድፉ እያደገ የሚሄድ ንድፍ ይባላል::

ማስታወሻ

የተሰደረውን ንድፍ እያደገ የሚሄድ ንድፍ መሆኑን ለመለየት የንድፉን አሰዳደር መገንዘብና በመጀመሪያ ላይ የተቀመጠው የንድፍ አባል ቀጥሎ ከተቀመጠው የንድፍ አባል ያነሰ መሆኑን ማረጋገጥ::

መልመጃ ሀ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች እያደጉ የሚሄዱ ንድፎች መሆናቸውን አረጋግጡ::

ሀ. 11፣ 22፣ 33፣ 44፣ 55፣ 66፣ 77...

ለ. 2፣ 4፣6፣ 8፣ 10፣ 12፣ 14...

ሐ. 30፣ 40፣ 50፣ 60፣ 80፣ 90 ....

መ.1፣ 3፣ 6፣ 10፣ 15 ....

ሠ. 11፣ 17፣ 23፣ 29፣ 35፣ 41፣ 47 ...

6.2 እያደገ ያለ ስዕላዊ ንድፍ ማስቀጠል

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- እያደገ ያለ ስዕላዊ ንድፍን ማስቀጠል

ስዕላዊ ንድፍ የንድፍ አይነት ሲሆን የንድፍ አባላት በስዕል የተቀመጡ ሆነው አንዱ አባል ከሌላኛው አባል በውስጡ በሚይዘው የስዕል ብዛት ይለያያል:: ቅርጽ ያላቸው ስዕላዊ ነገሮችን በመጠቀም ተመሳሳይነት ባለው ዘዴ ስዕላዊ ንድፎችን መፍጠር ይቻላል::

ተግባር ሀ

1.ከታች ያለውን ስዕላዊ ንድፍ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

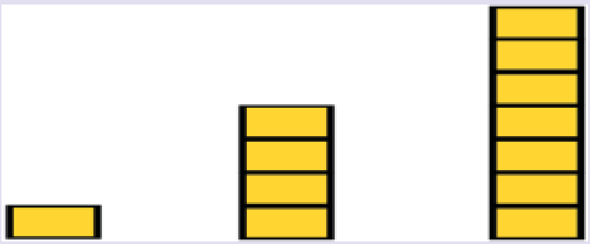

1ሳጥን 4ሳጥን 7ሳጥን

ሀ. በ4ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባል ስንት ድርድር ሳጥን ይዟል?

ለ. በ4ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባል በስዕል ግለጹ::

ምሳሌ ሀ.

ከታች ያለው ስዕላዊ ንድፍ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

ሀ. በ4ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባል ስንት ድርድር ሳጥን ይዟል?

ለ. በ4ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባል በስዕል ግለጹ::

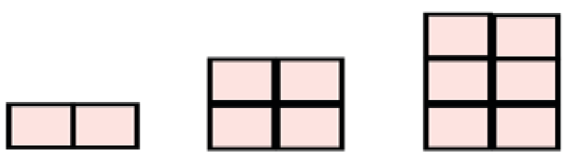

መፍትሔ

ሀ. የንድፍን ሀሳብ የበለጠ ለመረዳት ከላይ ያለውን ስዕል ስንመለከት የመጀመሪያው የንድፉ አባል 2 ሳጥን፣ ሁለተኛው የንድፍ አባል 4ሳጥን ሲይዝ በሶስተኛ ላይ ያለው የንድፉ አባል 6 ሳጥኖች ይዟል:: ይህም የሚያሳየን በቀዳማዩና በተከታዩ አባላት መካከል የ2 ሳጥኖች ልዩነት ስለሆነ 4ኛ አባላቱ 8 ድርድር ሳጥኖች ይኖሩታል:: ንድፉም እያደገ የሚሄድ ስዕላዊ ንድፍ ነው::

ለ. 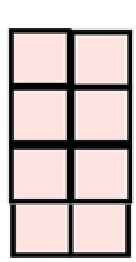

ምሳሌ ለ.

ከታች ያለው ስዕላዊ ንድፍ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ. በ5ኛ ደረጃ ላይ የምናገኘው የንድፍ አባል ስንት ማንጎዎች ይኖሩታል?

ለ. በ5ኛ ደረጃ ላይ የምናገኘውን የንድፍ አባል በስዕል ግለጹ።

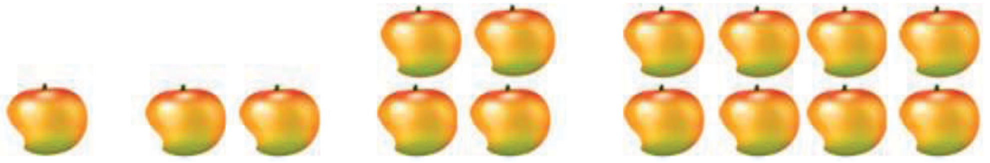

መፍትሔ

ሀ. ስዕሉን ስንመለከት አንድ የንድፍ አባል እጥፍ ሲሆን ቀጣይ የንድፍ አባሉን እናገኛለን። ስለዚህ በ5ኛ ደረጃ ላይ ያለው የንድፍ አባል ለማግኘት አራተኛ ደረጃ ላይ ያለውን የንድፍ አባል እጥፍ ማድረግ ነው። $2\times 8 = 16$ ማንጎዎችን ይይዛል

ለ 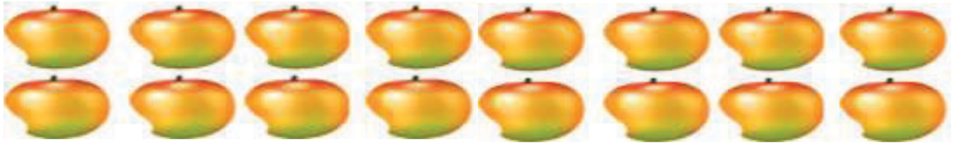

ምሳሌ መ.

ከታች ያለው ስዕላዊ ንድፍ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. በ5ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባል ስንት ድርድር ሳጥን ይይዛል?

ለ. በ5ኛ ደረጃ ላይ ያለውን አባል በስዕል ግለጹ፡፡

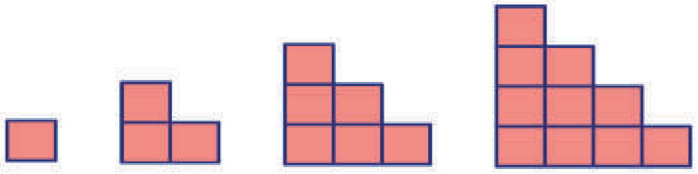

መፍትሔ

ሀ.

- የመጀመሪያው አባል = 1ሳጥን
- ሁለተኛው አባል = 3ሳጥን = 1+2 ይህ ማለት የመጀመሪያው አባል + 2
- ሶስተኛው አባል = 6ሳጥን = 3+3 ይህ ማለት ሁለተኛው አባል + 3
- አራተኛው አባል = 10 ሳጥን = 6+4 ይህ ማለት ሳስተኛው አባል + 4

  ስለዚህ በ5ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባላቱ

  = አራተኛው አባላቱ + 5

  = 10 + 5 = 15 ሳጥን

ለ. የስዕላዊ ንድፉን አባላት ስንመለከት ከቀዳሚው ስዕላዊ ንድፍ አባል ላይ በላይ ጎንና በቀኝ ጎን ሳጥኖችን ስንደረድር ተከታዩን ስዕላዊ ንድፍ አባል ዕናገኛለን፡፡

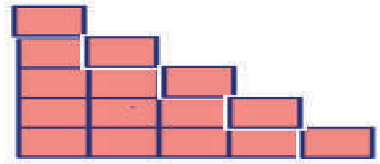

መልመጃ ሀ

1. ከታች ያለው ስዕላዊ ንድፍ መሰረት በማድረግ ጥያቄዎች መልሱ፡፡

- በ4ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባላቱ ስንት ድርድር ሳጥን ይዟል?
- በ4ኛ ደረጃ ላይ ያለው አባላቱን በስዕል ግለጹ፡፡

ሀ. 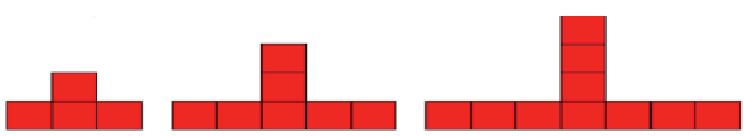

ለ. 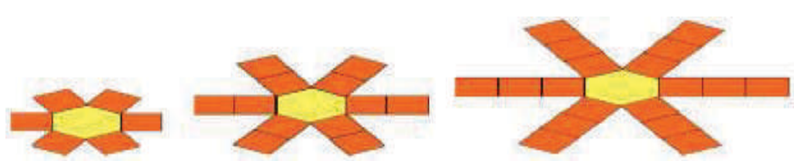

ሐ. 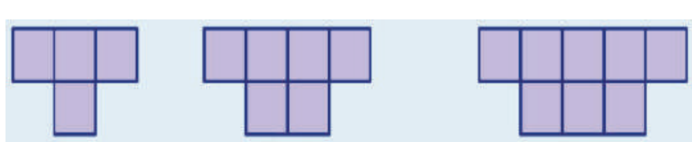

6.3 ቀጣይነትና ተደጋገሚነት ያላቸውን የሩቅ አባላት ንድፎችን መተንበይ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የሚደጋገሙና የሚያድጉ ንድፎችን ሩቅ አባለቱን መተንበይ

ማስታወሻ

ተደጋጋሚነት ያለው ንድፍ ሁለት ክፍሎች ሲኖሩት እነሱም ኮር እና አባላት ናቸው:: ኮር ትንሹ የንድፍ ክፍል ሲሆን እራሱን በመደጋገም ንድፉ እንዲቀጥል ያደርጋል::

ምሳሌ

ሀ.

ከስዕሉ ከስር የተሰመረበት አንድ አንበሳና ሁለት አጋዘን ስዕል በቅደም ተከተል እየደጋገምን ስንስል ተደጋጋሚነት ያለው ንድፍ ይመሰረታል :: ስለዚህ የተሰመረበት ሰዕል የንድፉ ኮር ነው::

ለ. 482482482482482....... የዚህን ንድፍ ስንመለከት የ482ን ደጋግሞ በመጻፍ የንድፉን አባላት የሚያስቀጥል ስለሆነ ንድፉ እየተደጋገመ የሚሄድ ንድፍ ይባላል:: የንድፉ ኮር 482 ነው::

ሐ

ከላይ ያለውን ንድፍ ስንመለከት በቅደም ተከተል ቲማቲም፣ ዶሮና ማንጎ እየደጋገመ የሚቀጥል ንድፍ ስለሆነ የሚደጋገም ንድፍ እንለዋለን ::

የንድፉ ኮር =

መልመጃ ሀ

የሚከተሉትን ንድፎች ኮር በመለየት የሚደጋገሙ ንድፎች መሆናቸውን አብራሩ::

ሀ.

ለ.

ሐ 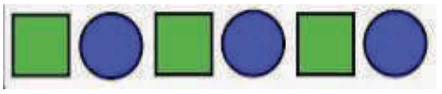

ምሳሌ መ

ሀ. 11 12 13 __15 16 __18 ንድፍ ስንመለከት የሚያሳየን የንድፉ አባላት

- የመጀመሪያው አባል = 11
- ሁለተኛው አባል = 12 = 11+1 ይህ ማለት የመጀመሪያው አባል + 1
- ሶስተኛው አባል = 13 = 12+1 ይህ ማለት ሁለተኛው አባል + 1

ይህም የሚያሳየን በቀዳማዩና በተከታዩ አባላት መካከል የ1 ልዩነት ያለ መሆኑን ነው:: ስለዚህ 11 12 13 14 15 16 17 18 ይሆናል

ለ. 20 30 ____ 50 ___70 ንድፉን ስንመለከት የሚያሳየን የንድፉ አባላት በቀዳማዩና በ ተከታዩ አባላት መካከል የ10 ልዩነት ያለ መሆኑን ነው::

ስለዚህ 20 30 40 50 60 70

መልመጃ ሀ

1. ለሚከተሉት ጥያዌዎች ያልተሟሉ የንድፍ አባላትን አሟሉ::

ሀ. 4 7 10 ___ 16 ____ 22

ለ. 4 5 7 _____ 14 19 25 ___

ሐ. 25 35 ______ 55 65 75

ምሳሌ ሠ

ከታችያለውን ስዕል በማየት

ሀ. 6ኛ ላይ ያለው የንድፉ አባል ስንት ነጥቦች ይዟል?

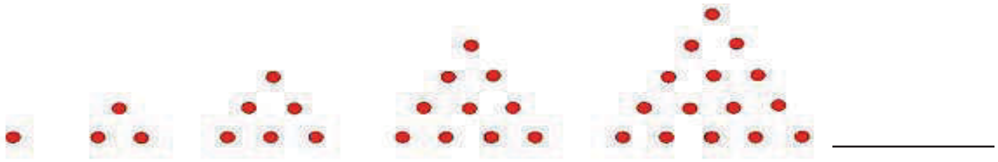

1ኛ 2ኛ 3ኛ 4ኛ 5ኛ 6ኛ

መፍትሔ

የ1ኛ አባሉ ብዛት = 1

የ2ኛ አባሉ ብዛት = 3 = የ1ኛ አባሉ ብዛት + 2

የ3ኛ አባሉ ብዛት = 6 = የ2ኛ አባሉ ብዛት + 3

የ4ኛ አባሉ ብዛት = 10 = የ3ኛ አባሉ ብዛት + 4

የ5ኛ አባሉ ብዛት = 15 = የ4ኛ አባሉ ብዛት + 5

ስለዚህ የ6ኛ አባሉ ብዛት

= የ5ኛ አባሉ ብዛት + 6 =15 + 6 = 21

ምሳሌ ረ

ሀ. 3 7 11 15 19 .... በ10ኛ ደረጃ ያለው የንድፉ አባላት ስንት ነው ?

መፍትሔ

በቀዳማይ እና በተከታይ የንድፉ አባል መካከል ያለውን ዝምድና ስንመለከት ከ3 ይጀምርና ከቀዳማዩ ላይ 4ን በመደመር ተከታዩን እናገኛል::

ደረጃ	1ኛ	2ኛ	3ኛ	4ኛ	5ኛ	6ኛ	7ኛ	8ኛ	9ኛ	10ኛ
አባል	3	7	11	15	19	23	27	31	35	39

ምሳሌ ሸ

የሚከተሉትን እያደጉ የሚሄዱ የቁጥር ንድፎችን በመመልከት 50ኛ እና 100ኛ ደረጃ ላይ የሚገኙ የንድፉን አባላት በተሰጠው ቀመር መሰረት ፈልጉ::

ሀ. 2 4 6 8 10 12 . . .

በ×2 የንድፉ ቀመር ሲሆን "በ" ደግሞ የንድፉ አባል የሚገኝበትን ደረጃ አመልካች መቁጠሪያ ቁጥር ነው::

ለ. 10 20 30 40 50 60 . . .

በ×10 የንድፉ ቀመር ሲሆን "በ" ደግሞ የንድፉ አባል የሚገኝበትን ደረጃ አመልካች መቁጠሪያ ቁጥር ነው::

መፍትሔ

ሀ. የንድፉ ቀመር = በ×2

50ኛ የንድፍ አባሉን ለማግኘት በ×2 ከሚለው ቀመር ላይ 50ን በ “በ” ቦታ ተክቶ ማባዛት ነው። ስለዚህ 50ኛ የንድፉ አባል = 50×2 =100 ይሆናል በተመሳሳይ ዘዴ 100ኛ የንድፍ አባል = 100 ×2 =200 ይሆናል

ለ. የንድፉ ቀመር = በ×10

50ኛ የንድፍ አባሉን ለማግኘት በ×10 ከሚለው ቀመር ላይ 50ን በ “በ” ቦታ ተክቶ ማባዛት ነው። ስለዚህ 50ኛ የንድፉ አባል = 50×10 =500 ይሆናል በተመሳሳይ ዘዴ 100ኛ የንድፍ አባል = 100 ×10 =1000 ይሆናል

አስተውሉ

የአንድን ንድፍ የሩቅ አባል ለማወቅ በቀዳማይ እና በተከታይ የንድፉ አባል መካከል ያለውን ዝምድና መገንዘብ እና መለየት የግድ ነው።

መልመጃ ለ

1.የሚከተሉትን የንድፍ ጥያቄዎች የጎደሉትን የንድፍ አባላት በባዶ ቦታው ላይ ፃፉ፡፡

ሀ. 0 3 6 9 12 ______ ______ ______

ለ. 4 9 14 19 24 ______ ______ ______

ሐ. 5 10 20 40 80 ______ ______ ______

2. ንድፉ 11 12 14 ______ 21 26 ቢሆን ከሚከተሉት ሙሉ ቁጥሮች ውስጥ በባዶ ቦታው ላይ በግባት ያለበት የቱነው?

ሀ .17 ለ.18 ሐ. 19 መ. 20

3. 4 8 12 16 20 . . . $n \times 4$ የንድፉ ቀመር ሲሆን "በ" ደግሞ የንድፉ አባል የሚገኝበትን ደረጃ አመልካች መቁጠሪያ ቁጥር ቢሆን 1000ኛ የንድፍ አባሉን ፈልጉ፡፡

6.4 ከንድፍ ጋር የተያያዙ ፕሮብሌሞች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ተግባራዊ የንድፍ ፕሮብሌሞችን መስራት

የንድፍ ፅንሰ ሃሳብ በየእለት ተእለት እንቅስቃሴያችን ስለምንተገብረው እንደመነሻ ከታች ያለውን ምሳሌ ተመልከቱ፡፡

ምሳሌ ሀ

1. አቶ አለሙ በየቀኑ 20ብር ቢያስቀምጡ፤ በ5ኛው ቀን ላይ ጠቅላላ ምን ያህል ገንዘብ ይኖራቸ□ □ዋል?

መፍትሔ

በ1ኛው ቀን ያለው ብር = 20 ብር

በ2ኛው ቀን ያለው ብር = 40 ብር

= በ1ኛው ቀን ያለው ብር + 20

በ3ኛው ቀን ያለው ብር = 60 ብር

= በ2ኛው ቀን ያለው ብር + 20

በ4ኛው ቀን ያለው ብር = 80 ብር

= በ3ኛው ቀን ያለው ብር + 20

በ5ኛው ቀን ያለው ብር = 100 ብር

= በ4ኛው ቀን ያለው ብር + 20

ምሳሌ ለ

1. መምህርት ሮዳስ ለተማሪዎቿ በክፍል ቁጥራቸው ቅደም ተከተል መሰረት ሙዝ፣ ብርቱካንና ማንጎ ማደል ፈልጋ የሚከተለውን ዘዴ ተጠቀመች።

ተራ ቁጥር	1	2	3	4	5	6	7
የፍራፍሬ	ሙዝ	ብርቱካን	ማንጎ	ሙዝ	ብርቱካን	ማንጎ	ሙዝ

ከላይ ባለው ዘዴ ቅደም ተከተል መሰረት

ሀ.10ኛ ተራ ቁጥር ያለው ተማሪ አህመድ ቢሆን የሚደርሰው የፍራፍሬ አይነት ምንድን ነው?

ለ.15ኛ ተራ ቁጥር ያለችው ተማሪ ነቢያት ብትሆን የሚደርሳት የፍራፍሬ አይነት ምንድን ነው?

መፍትሔ

ተራ ቁጥር	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ፍራፍሬ	ብርቱካን	ማንጎ	ሙዝ	ብርቱካን	ማንጎ	ሙዝ	ብርቱካን	ማንጎ	ሙዝ

ስለዚህ፧ ሀ . አራርሶ 10ኛ ላይ ስላለ ሙዝ ይደርሰዋል

ለ. ጎዴዎ 15ኛ ላይ ስላለች ማንጎ ይደርሳታል

መልመጃ ሀ

1. አቶ ካርሶ በየቀኑ 15 ብር ቢያስቀምጡ፧ ማስቀመጥ በጀመሩ በ10ኛው ቀን ጠቅላላ ያስቀመጡት የብር መጠን ምንያክል ነው?

2. መምህር አብይ ለተማሪዎቹ በክፍል ቁጥራቸው ቅደምተከተል መሰረት የትምህርት ቁሳቁስ ማለትም ደብተር፣ መፅሐፍና እስክብሪቶ ማደል ፈልጎ የሚከተለውን ዘዴ ተጠቀመ

ተራ ቁጥር	1	2	3	4	5	6	7
ቁሳቁስ	ደብተር	መፅሐፍ	እስክብሪቶ	ደብተር	መፅሐፍ	እስክብሪቶ	ደብተር

ከላይ ባለው ዘዴ ቅደም ተከተል መሰረት

ሀ. 8ኛ ተራ ቁጥር ላይ ያለው ተማሪ ጌታቸው ቢሆን ምን አይነት የትምህርት ቁሳቁስ ይደርሰዋል?

ለ. 12ኛ ተራ ቁጥር ላይ ያለችው ተማሪ ሀና ብትሆን ምን አይነት የትምህርት ቁሳቁስ ይደርሳታል?

የምዕራፍ ስድስት ማጠቃለያ

- የንድፍ ጽንሰ ሀሳብ በውስጡ የነገሮችን ማለትም የቁጥሮችን፣ የስዕሎችን፣ የቀለሞችና የማንኛውንም አይነት የቁሶች ተመሳሳይነት ባለው ዘዴ መሰደር እና ማደራጀትን ያካትታል።
- የተሰደረውን ንድፍ እያደገ የሚሄድ ንድፍ መሆኑን ለመለየት የንድፉን አሰዳደር መገንዘብና በመጀመሪያ ላይ የተቀመጠው የንድፍ አባል ቀጥሎ ከተቀመጠው የንድፍ አባል ያነሰ መሆኑን ማረጋገጥ።
- ስዕላዊ ንድፍ የንድፍ አይነት ሲሆን የንድፍ አባላቱ በስዕል የተቀመጡ ሆነው አንዱ አባል ከሌላኛው አባል በውስጡ በሚይዘው የስዕል ብዛት ይለያያል። ቅርጽ ያላቸው ስዕላዊ ነገሮችን በመጠቀም ተመሳሳይነት ባለው ዘዴ ስዕላዊ ንድፎችን መፍጠር ይቻላል።
- ተደጋጋሚነት ያለው ንድፍ ሁለት ክፍሎች ሲኖሩት እነሱም ኮርና አባላት ናቸው። ኮርን ትንሹ የንድፍ ክፍል ሲሆን እራሱን በመደጋገም ንድፉ እንዲቀጥል ያደርጋል።

የምዕራፍ ስድስት ማጠቃለያ መልመጃ

ሀ. የሚከተሉትን የቁጥርና የቅርፃቅርፅ ንድፍ አሟሉ፡፡

1. 0 4 8 ___ ___ 20 24 ___32 36 ___ 44

2. ♠☺●♠☺●_____

3. 18፣ 21፣ 24፣ 27፣ 30፣___፣___ ፣___፣___፣___፣___

4. 26፣ 35፣ 44፣ 53፣___፣ __፣___፣___፣___፣___፣___

5. 100፣ 108፣ 116፣ 124፣ 132፣ ___፣___፣___፣___፣
___፣__

ምዕራፍ ሰባት

መረጃ አያያዝ

የመማር ማስተማር ውጤቶች ፣ ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማሩ በኋላ

- ስዕላዊ ግራፎችን እንዴት እንደሚገለፁ ትረዳላችሁ፡፡
- ስዕላዊ ግራፎችን በነባራዊ ህይወታችሁ ላይ ትተገብራላችሁ፡፡

መግቢያ

መረጃ አያያዝ ማለት መረጃ መሰብሰብ፣ መረጃ ማንበብና መረጃ የማቅረብ ነው፡፡ መረጃ አያያዝ በህይወታችን ላይ በየቀኑ የምናከናውናቸውን ተግባራት ሰድሮና ቀምሮ እያወዳደርን ለማስቀመጥ ይጠቅመናል፡፡ መረጃን የተለያየ ዘዴ በመጠቀም ማለትም በስዕል፣ በሰንጠረዥና በሌሎች መንገድ ልንገልፀው እንችላለን፡፡

7.1 ሥዕላዊ ግራፎች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የፍራፍሬ ምስሎችን በመጠቀም ስዕላዊ ግራፎችን መስራት

ማስታወሻ

መረጃ ስንሰበስብ የምንጠቀምባቸው ዘዴዎች ጥያቄ በመጠየቅ፤ በምልከታ፤ሙከራ በመስራት፤ የተለያዩ ምንጮችን በማንበብ ነው፡፡

ተግባር ሀ

1. በክፍል ውስጥ የሚገኙ ጓደኞቻችሁ የሚወዱትን የጨዋታ አይነት ጠይቁና መዝግቡ፡፡
2. ትምህርት ቤት ስትሄዱ የሚያስፈልጋችሁን የትምህርት መሳሪያ መዝግቡና ለክፍል ጓደኞቻችሁ በስዕል አቅርቡ፡፡
3. ከታች ያለው ሰንጠረዥ የሚገልፀው አበበ ለጓደኞቹ የሰጠውን የአናናስ ብዛት ነው፡፡ሰንጠረዡን በመመልከት የሚከተሉትን ጥያቄዎችን መልሱ፡፡

ሀ. አበበ አናናስ በብዛት የሰጠው ለማን ነው?

ለ. አበበ ትንሽ አናናስ የሰጠው ለማን ነው?

የጓደኞቹ ስም	የአናናስ ብዛት በሥዕል
ገብሬ	
ዝናሽ	
ሰሚራ	

ማስታወሻ

- ቀላል ስዕላዊ ግራፍ ተጠቅሞ ድርጊቶችን ወይም ክስተቶችን ለማሳየት መጀመሪያ መርጃዎችን መሰብሰብ እና ማደራጀት ያስፈልጋል፡፡ስዕላዊ ግራፍ እውነታዎችን ወይም ድርጊቶችን በቀላሉ እንድንረዳ ያደርጋል፡፡ሰዕላዊ ግራፍ የተለያዩ መጠን ያላቸውን ነገሮች በስዕል ሊወክል ይችላል፡፡

ምሳሌ ሀ በአንድ የህፃናት መጫወቻ መሸጫ ሱቅ ባንድ ቀን የሸጣቸው የመጫወቻ እቃዎች በስዕል ከታች ያለውን ይመስላሉ፡፡

የዕቃ ስም	የቃው ብዛት በስዕል
አሻንጉሊት	
ሞተር ሳይክል	
ዳክየ	
መኪና	

ሀ. ባለሱቁ በብዛት የሸጠው የዕቃ ስም ጥቀሱ።

ለ. በብዛት ያልተሸጠው ዕቃ ስም ጥቀሱ።

ሐ. በኩል መጠን የሸጣቸው የዕቃዎች ስም ጥቀሱ።

መፍትሔ

ሀ. ዳክየ ለ. ሞተር ሳይክል ሐ. አሻንጉሊትና መኪና

ማስታወሻ

ስዕላዊ ግራፍ ማለት አንድን መረጃ በስዕል መግለፅ ማለት ነው።

መልመጃ ሀ

1. ከታች ያለው ሰንጠረዥ የሚያሳየን አይናለም ከሰኞ እስከ ዓርብ የተከለችውን የችግኞች ብዛት ነው:: ስለዚህ ሰንጠረዡን መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

ሀ. አይናለም ብዙ ችግኝ የተከለችው በየትኛው ቀን ነው?

ለ.አይናለም ትንሽ ችግኝ የተከለችው በየትኛው ቀን ነው?

ቀን	የችግኝ ብዛት በስዕል
ሰኞ	
ማክሰኞ	
ረቡዕ	
ሐሙስ	
ዓርብ	

2. ከታች ያለው ሰንጠረዥ የሚገልፀው ፋጡማ ለጓደኞቿ የሰጠችውን የአፕል ፍሬ ብዛት ነው::

የጓደኞቿ ስም	የአፕል ፍሬ ብዛት በስዕል
ሜሮን	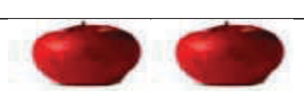

ሙሀመድ	
ሚኪያስ	

ከላይ ያለውን ሰንጠረዥ በመመልከት የሚከተሉትን ጥያቄዎችን መልሱ፡፡

ሀ. ፋጡማ አፕል በብዛት የሰጠችው ለማን ነው?

ለ. ፋጡማ ትንሽ አፕል የሰጠችው ለማን ነው?

7.2 ሥዕላዊ ግራፎችን ማንበብና መፃፍ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃቶች

- መረጃን ከስዕላዊ ግራፍ ላይ ማንበብ
- በጣም ትልቁ፣ ትንሹንና የተደጋገመ መረጃ መለየት
- በትልቁና በትንሹ መሀከል ያለውን የመረጃ ልዩነት መናገር
- ባር ግራፎችን መሰራትና ምንበብ

አንድን ስዕላዊ ግራፍ ዝርዝር ሁኔታ ለማንበብና ለመፃፍ የስዕሉን አይነት፣ መጠንና የተሰሩበትን ቁስ ወይም ባህሪያቸውን መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡

ተግባር ሀ

1. ከታች ያለው ስዕላዊ ግራፍ ልጆች በምሳ ሰዓት ላይ የሚጠጡትን መጠጥ ይገልፃል፡፡

   ሀ. በሥዕሉ መሰረት ወተት የሚጠጡ ልጆች ብዛት ስንት ናቸው?

   ለ. በሥዕሉ መሰረት ውሃና ወተት የሚጠጡት ልጆች ብዛት ስንት ናቸው?

የመጠጥ አይነት	የልጆች ብዛት በስዕል
ወተት	
ጭማቂ	
ውሀ	

ፍንጭ፤ *= 1 ተማሪን ይወክላል*

2. ከታች ያለው ስዕላዊ ግራፍ ተማሪዎች የሚወዱትን ፍራፍሬ ይገልፃል፡፡

የፍራፍሬ አይነት	የተማሪ ብዛት
ማንጎ	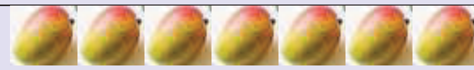
አፕል	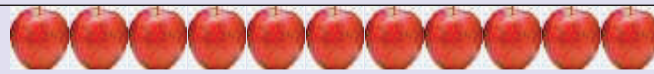
ሙዝ	
ብርቱካን	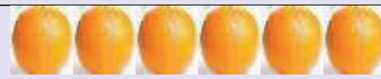

ቁልፍ 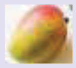 = 2 ተማሪን ይወክላል

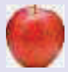 = 2 ተማሪን ይወክላል

= 2 ተማሪን ይወክላል

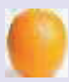 = 2 ተማሪን ይወክላል

ከላይ ባለው ሥዕላዊ ግራፍ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. ማንጎ የሚወዱ ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

ለ. ሙዝ የሚወዱ ተማሪዎች ብርቱካን ከሚወዱ ተማሪዎች በስንት ያንሳሉ?

ሐ. አፕል የሚወዱ ተማሪዎች ማንጎ ከሚወዱ ተማሪዎች በስንት ይበልጣሉ?

ማስታወሻ

የአንድን ስዕላዊ ግራፍ ስናነብ የምንከተለው መንገድ

- የስዕሉን አይነት መለየት፣ ስዕሉ የወከለውን መጠን መለየት የአንዱ የስዕል አይነት ከሌላኛው የስዕል አይነት ያለውን ዝምድና በቁጥር መፃፍ

ምሳሌ ሀ ዱረሳ፤ዳንጋሞ፣ አሪቦ እና ጋብቴ ከቦንቱ የተበረከተላቸውን የበአል ስጦታ ብዛት ከታች ባለው ስዕላዊ ግራፍ ተገልጿል፡፡

ስም	የስጦታ ብዛት
ዱረሳ	
ዳንጋሞ	
አሪቦ	
ጋብቴ	

ፍንጭ:- = 2 ስጦታ ይዟል

ከላይ ባለው ስዕላዊ ግራፍ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ

ሀ. በብዛት ስጦታ የደረሰው ማን ነው?

ለ. ከጋብቴና ከሀምለት የበለጠ ስጦታ የወሰደ ማነው?

ሐ. ዳንጋሞና ዱረሳ በጠቅላላ የወሰዱት ስጦታ ብዛት ስንት ነው?

መ. 6 ስጦታ የደረሰው ማነው?

ሠ. የዳንጋሞ ስጦታ ብዛት ከአረቦ ስጦታ በስንት ይበልጣል?

መፍትሔ

ሀ. ዳንጋሞ፤ ምክንያቱም ስዕላዊ ግራፉ ላይ ዳንጋሞ 7×2 =14 ስጦታ ደርሶታል

ለ. ጋብቴ፤ ምክንያቱም ስዕላዊ ግራፉ እንደሚያሳየን ጋብቴ 12 ስጦታ ሲደርሳት አሪቦ ግን 6 ስጦታ ደርሷታል::

ሐ. 22 ስጦታ ምክንያቱም ስዕላዊ ግራፉ እንደሚያሳየን ዳንጋሞ 14 ስጦታና ዱረሳ 8 ስጦታ ስለደረሳቸው፤ 14 ስጦታ + 8 ስጦታ = 22 ስጦታ

መ. አሪቦ

ሠ. የዳንጋሞ ስጦታ - የአሪቦ ስጦታ =14 - 6 = 8

ምሳሌ ለ አንድ የመኪና መሸጫ ካምፓኒ ከሰኞ እስከ ቅዳሜ የተሸጡ የመኪናዎችን ብዛት እንደሚከተለው በሰዕላዊ ግራፍ ተቀምጠዋል::

ቀን	የመኪናወች ብዛት
ሰኞ	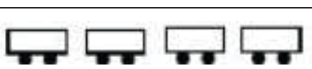
ማክሰኞ	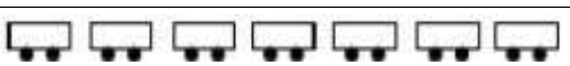
ረቡዕ	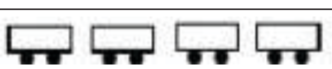
ሐሙስ	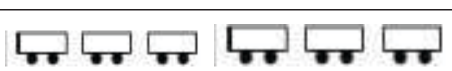
ዓርብ	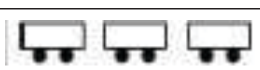
ቅዳሜ	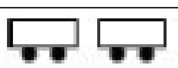

ፍንጭ *= 2 መኪናዎችን ይወክላል ::*

1. ብዙ መኪናዎች የተሸጡበት በየትኛው ቀን ነው? ብዛቱ ስንት ነው?

2. ብዛታቸው እኩል የሆኑ መኪናዎች የተሸጡበት ቀን ዘርዝሩ?

3. ብዛታቸው በጣም ትንሽ መኪንዎች የተሸጡበት በየትኛው ቀን ነው?

4. በሁሉም ቀናቶች ጠቅላላ የተሸጡት የመኪና ብዛት ስንት ነው?

መፍትሔ

1. ከሰንጠረዡ እንደምትመለከቱት ብዙ መኪናዎች የተሸጡበት ቀን ማክሰኞ ነው::
2. ከፍንጩ ላይ የ1 መኪና ስዕል 2 የተሸጡ መኪናዎችን ስለሚወክል 7 የመኪያ ስዕሎች 14 የተሸጡ መኪኖችን ይወክላል ስለዚህ 2×7 =14
3. ሰኞ እና ረቡዕ
4. ቅዳሜ
5. 54 ይሆናለ

መልመጃ ሀ

1. ከታች ያለው ስዕላዊ ግራፍ በተለያዩ ሳምንታት አያኔ የሰራችውን የአሻንጉሊት ብዛት ይገልፃል::ከታች ባለው ስዕላዊ ግራፍ መሰረት ጥያቄዎች መልሱ::

ሳምንት	አሻንጉሊት
1ኛ ሳምንት	
2ኛ ሳምንት	
3ኛ ሳምንት	
4ኛ ሳምንት	

ፍንጭ *= 4 አሻንጉሊትን ይወክላል*

ሀ. አያኔ 40 አሻንጉሊት የሰራችው በየትኛው ሳምንት ነው?

ለ. አያኔ ትንሽ አሻንጉሊት የሰራችው በየትኛው ሳምንት ነው?

ሐ. አያኔ በ4ኛው ሳምንት የሰራችው ከ3ኛ ሳምንት ከሰራችው በስንት ያንሳል?

መ. አያኔ በአጠቃላይ ባሉት ሳምንታት ስንት አሻንጉሊት ሰራች?

2. ሲፈን ያላትን የኩሽና እቃዎች አይነትና ብዛት ከታች ባለው ስዕላዊ ግራፍ ተገልጿል::

የዕቃ አይነት	ብዛት
ሲኒ	
ዝርግ ሳህን	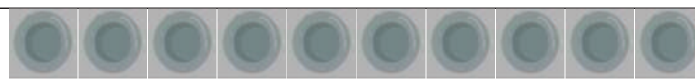
ድስት	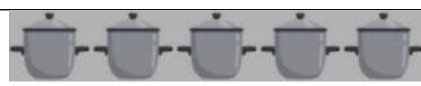

ከላይ ያለውን ስዕል በመመልከት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

ሀ. የያንዳንዱን የኩሽና እቃ ብዛት ዘርዝሩ::

ለ. የሲኒው ብዛት ከድስት በስንት ይበልጣል?

3. ከታች ያለው ስዕላዊ ግራፍ በ2013 ዓ.ም ትምህርት ቤት የነበሩ የሴት ተማሪዎችን ብዛት ይገልፃል::

የክፍል ደረጃ	ብዛት
9ኛ	

10ኛ	
11ኛ	
12ኛ	

ፍንጭ *= 10 ሴቶችን ብዛት ይወክላል*

ከላይ ያለውን ሥዕላዊ ግራፍ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. በእያንዳንዱ የክፍል ደረጃ ያለው የተማሪ ብዛት ስንት ነው?

ለ. የ12ኛ ክፍል ተማሪዎች ብዛት ከ9ኛ ክፍል ተማሪዎች ብዛት በስንት ይበልጣል?

ሐ. የ11ኛ ክፍል ተማሪዎች ብዛት ከ10ኛ ክፍል ተማሪዎች ብዛት በስንት ያንሳል?

ባር ግራፍ

ባር ግራፍ የተሰበሰቡ መረጃዎችን በቀላሉ ለማወዳደር የሚጠቅም የግራፍ አይነት ነው።ባር ግራፍ ቋሚ እና አግዳሚ ውስን መስመሮች በተገናኙበት የሚሰራ ግራፍ ነው። በቋሚ መስመሩ የመረጃ ብዛት ይፃፋል።በአግድም መስመሩ የመረጃ አይነት ይፃፋል።

ነሀሴ 2013 ዓ. ም	
ቀን	የሞቱ ሰዎች ብዛት
25	5
26	1
27	4
28	8
29	3

ምሳሌ ሐ

ከታች ያለው ሰንጠረዥ በኢትዮጵያ በነሀሴ 2013 ዓ.ም ከ25/11/2013 ዓ.ም እስከ 29/11/2013 ዓ.ም ለተከታታይ 4 ቀናቶች በኮሮና ቫይረስ የሞቱ ሰዎች ብዛት የሚያሳይ ሰንጠረዥ በመጠቀም ባር ግራፍ ስሩ።

መፍትሔ

ቁጥሮች በቋሚው ይፃፋል እንዲሁም ቀን በአግዳሚው

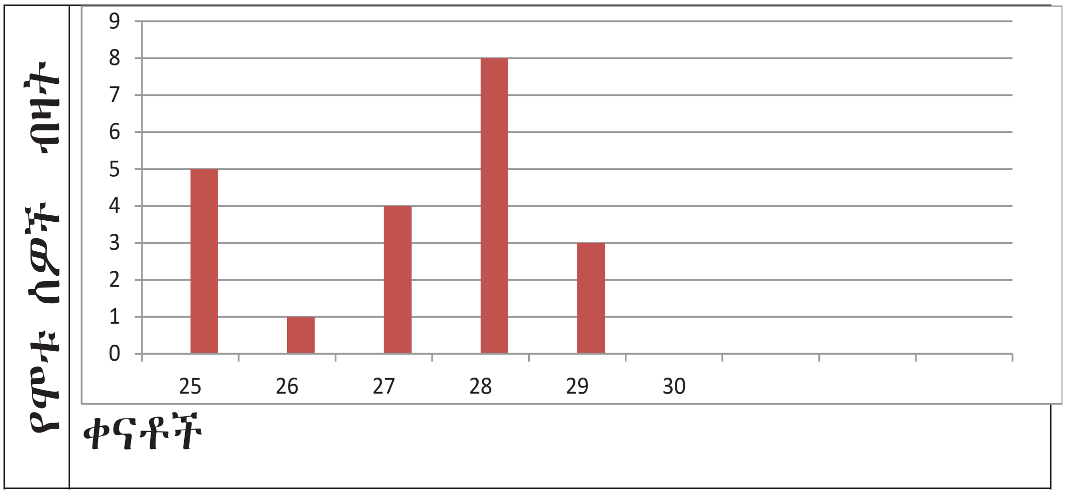

ምሳሌ መ

የሚከተለውን ባር ግራፍ ከ1ኛ እስከ 4ኛ ክፍል ያሉ ተማሪዎችን ብዛት ያሳያል::

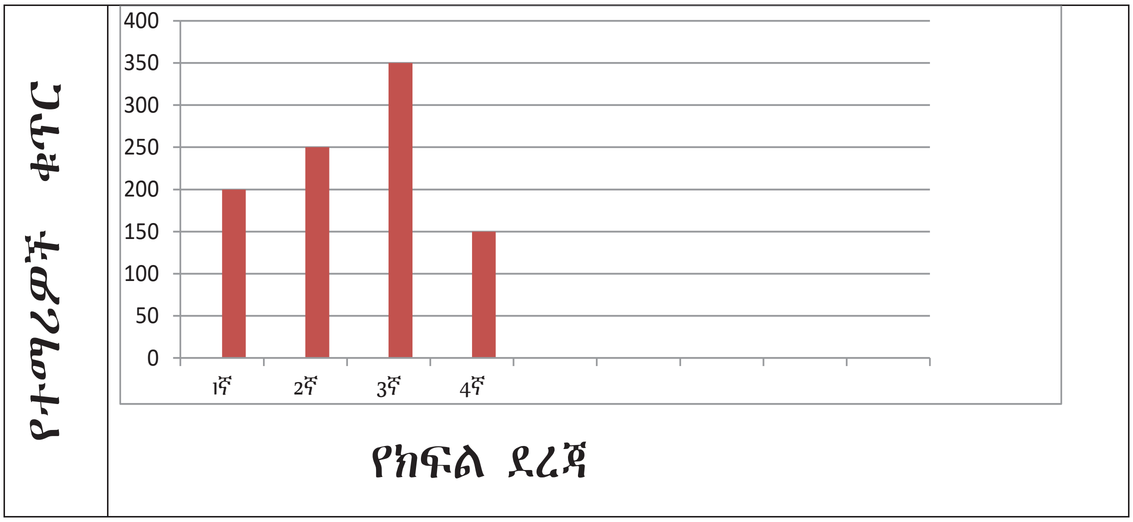

ከላይ ያለውን ባር ግራፍ በማየት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

ሀ. የእያንዳንዱን ክላስ ተማሪዎች ብዛት ፃፉ?

ለ. በጣም ብዙ ተማሪዎች የትኛው ክፍል ናቸው?

ሐ .ትንሽ ቁጥር ተማሪዎች ያለው የትኛው ክፍል ነው?

መ. በአጠቃላይ ከ1ኛ እስከ 4ኛ ክፍል ያሉ ተማሪዎች ስንት ናቸው?

መልመጃ ለ

1. የሚከተሉት መረጃዎች በመጠቀም ባር ግራፍ ሳሉ።

የአትሌቶች ስም	የአገኙት የኦሎምፒክ ሜዳሊያ ብዛት
ሻለቃ ሃይሌ ገብረስላሴ	2
ቀነኒሳ በቀለ	4
ጥሩነሽ ዲባባ	6
መሰረት ደፋር	2

2. ከታች የምትመለከቱትን ባር ግራፍ ተማሪዎች በምሳ ሰአት የሚጠጧቸው የመጠጥ አይነቶች ናቸው ፡፡

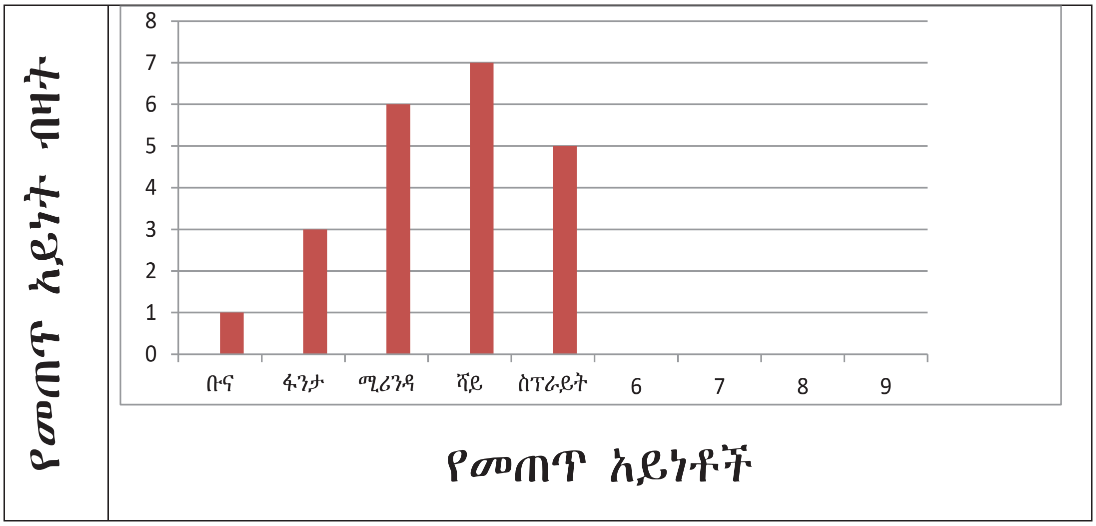

ከላይ ያለውን ባር ግራፍ በማየት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. በብዛት የሚጠጣው የትኛው መጠጥ ነው?

ለ. ሻይ የሚጠጡት ሚሪንዳ ከሚጠጡት በስንት ይበልጣሉ?

ሐ. ፋንታ የሚጠጡት ተማሪዎች ብዛት ስንት ናቸው?

መ. አጠቃላይ የተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

የምዕራፍ ሰባት ማጠቃለያ

- ቀላል ስዕላዊ ግራፍ ተጠቅሞ ድርጊቶችን ወይም ክስተቶችን ለማሳየት መጀመሪያ መርጃዎችን መሰብሰብ እና ማደራጀት ያስፈልጋል።
- ስዕላዊ ግራፍ እውነታዎችን ወይም ድርጊቶችን በቀላሉ እንድንረዳ ያደርጋል
- ሰዕላዊ ግራፍ የተለያዩ መጠን ያላቸውን ነገሮች በስዕል ሊወክል ይችላል
- አንድን ስዕላዊ ግራፍ ዝርዝር ሁኔታ ለማንበብና ለመፃፍ የስዕሉን አይነት፣ መጠንና የተሰሩበትን ቁስ ወይም ባህሪያቸውን መገንዘብ ያስፈልጋል።
- የአንድን ስዕላዊ ግራፍ ስናነብ የምንከተለው መንገድ የስዕሉን አይነት መለየት፤ስዕሉ የወከለውን መጠን መለየትና የአንዱ የስዕል አይነት ከሌላኛው የስዕል አይነት ያለውን ዝምድና በቁጥር መፃፍ።
- ባር ግራፍ የተሰበሰቡ መረጃዎችን በቀላሉ ለማወዳደር የሚጠቅም የግራፍ አይነት ነው።ባር ግራፍ ቋሚ እና አግዳሚ ውስን መስመሮች በተገናኙበት የሚሰራ ግራፍ ነው። በቋሚ መስመሩ የመረጃ ብዛት ይፃፋል።በአግድም መስመሩ የመረጃ አይነት ይፃፋል።

የምዕራፍ ሰባት ማጠቃለያ መልመጃ

1. ከሰኞ እስከ ሐሙስ የተሸጡ የአበባዎችን ብዛትእንደሚከተለው በስዕላዊ ግራፍ ተቀምጠዋል፡፡

የተሸጡበት ቀን	የአበባዎች ብዛት
ሰኞ	
ማክሰኞ	
ረቡዕ	
ሐሙስ	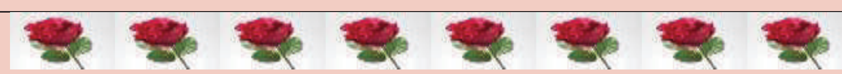

ፍንጭ *= 2 አበባዎችን ይወክላል*

ከላይ ያለውን ስዕላዊ ግራፍ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ.

ሀ. በጣም ትንሽ የአበባ መጠን የተሸጠበት ቀን መቸ ነው?

ለ. ከፍተኛ የአበባ መጠን የተሸጠበትን ቀን ጥቀሱ?

2. የሚከተለው ሰንጠረዥ ተማሪዎች ወደ ትምህርት ቤት ለመሔድ ስለሚጠቀሙባቸው የመጓጓዣ መንገዶች መረጃ ያሳያል፡፡

የመጓጓዣ አይነት	የተማሪዎች ብዛት
አውቶቡስ	
የቤት መኪና	
በእግር	

ፍንጭ: = 5 ተማሪዎች = 3 ተማሪዎች

= 2 ተማሪዎች

ከላይ ያለውን ስዕላዊ ግራፎች መሰረት

ሀ. በአውቶቡስ የሚጓዙ ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

ለ. በእግር የሚጓዙ ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

ሐ. በቤት መኪና የሚጓዙ ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

መ. በአውቶቡስ የሚጓዙት በቤት መኪና ከሚጓዙ ተማሪዎች ብዛት በስንት ይበልጣል? በአጠቃላይ የተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

3. በአንድ ቀበሌ ውስጥ በ1 ዓመት የተወለዱ ልጆች በሚከተለው ስዕላዊ ግራፍ ተቀምጧዋል::

የተወለዱበት ወር	የልጆች ብዛት
መስከረም	
ጥቅምት	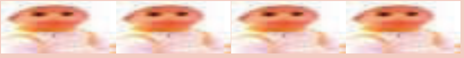
ህዳር	
ታህሳስ	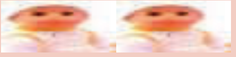
ጥር	
የካቲት	
መጋቢት	
ሚያዚያ	
ግንቦት	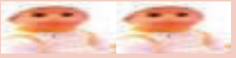
ሰኔ	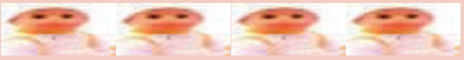
ሀምሌ	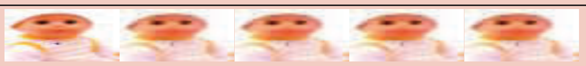
ነሀሴ	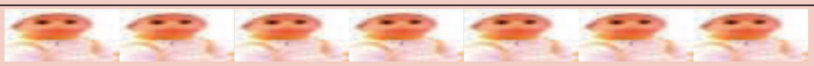

ከላይ ያለውን ስዕላዊ ግራፎች መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

ፍንጭ:- 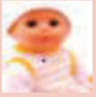 *= 4 ህፃንን ብዛት ወክሏል*

ሀ. በእያንዳንዱ ወር የተወለዱት ህፃን ብዛት ስንት ነው?

ለ. በጠቅላላ በአንድ ዓመት ውስጥ የተወለዱ ህፃናት ብዛት ስንት ነው?

ሐ. በታህሳስ ወር የተወለዱት ህፃን ብዛት በነሀሴ ወር ከተወለዱት ህፃን ብዛት በስንት ያንሳል?

4. የሚከተለው ባር ግራፍ የሚያሳየው ተማሪዎች የሚወዱትን የትምህርት አይነት ተጠይቀው የሰጡት ምላሽ ነው::

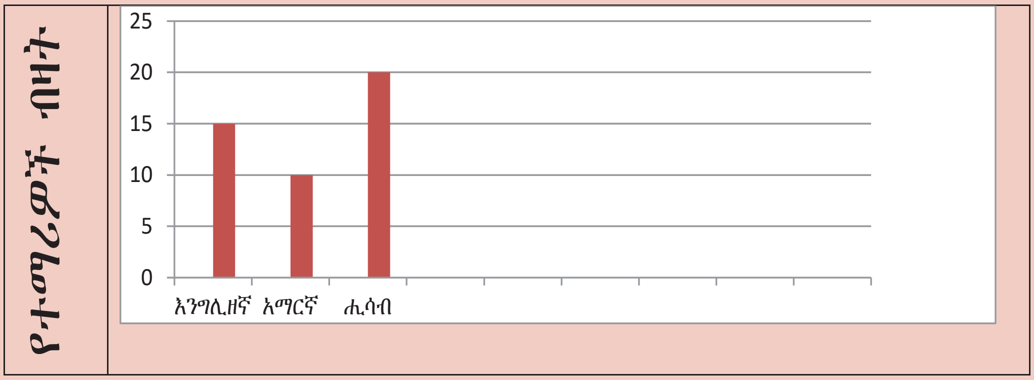

ከላይ ያለውን ባር ግራፍ በመመልከት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

ሀ. እንግሊዘኛ የሚወዱ ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

ለ. አብዛኛውን ተማሪዎች የሚወዱት ትምህርት ምንድን ነው?

ሐ. በአጠቃላይ መረጃውን የሰጡ ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

5. ከታች የምትመለከቱት ባር ግራፍ ከመጋቢት 8/2012 ዓ.ም እስከ መጋቢት 12/2012 ዓ.ም አለማችን ላይ በኮሮና ቫይረስ የሞቱ ሰዎች ብዛት የሚያሳይ ነው።

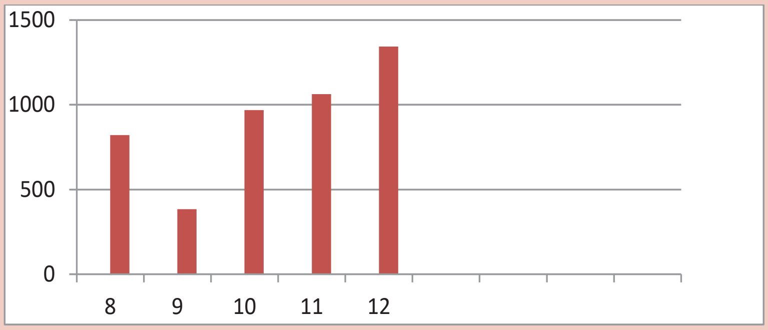

6. ከላይ ያለውን ባር ግራፍ መሰረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ. ከፍተኛ ኮሮና ቪይረስ የተያዙበት ቀን የቱ ነው?

ለ. ዝቅተኛ ኮሮና ቫይረስ የተያዙበት ቀን የቱ ነው?

ሐ. ከ800 በላይ በቫይረሱ የተያዙበት ቀን ዘርዝሩ?

7. ከታች የምትመለከቱት ባር ግራፍ ከመጋቢት 8/2012 ዓ.ም እስከ መጋቢት 12/2012 ዓ.ም አለማችን ላይ በኮሮና ቫይረስ የሞቱ ሰዎች ብዛት የሚያሳይ ነው። ባር ግራፉን በመጠቀም የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

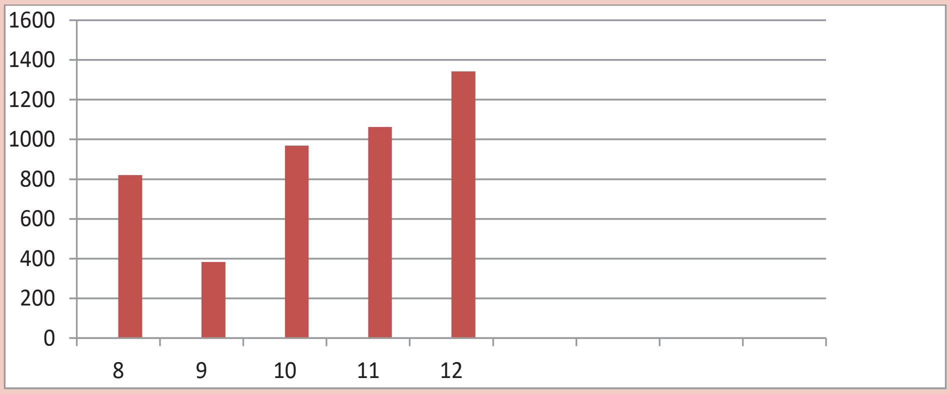

ሀ. ከፍተኛ ኮሮና ቪይረስ የተያዙበት ቀን የቱ ነው?

ለ. ዝቅተኛ ኮሮና ቫይረስ የተያዙበት ቀን የቱ ነው?

ሐ. ከ800 በላይ በቫይረሱ የተያዙበት ቀን ዘርዝሩ?

8. የትምህርት ቤታችሁን ሴት መምህራን ፣ወንድ መምህራን ፣ሴት የአስተዳደር ሰራተኞች እንዲሁም ወንድ የአስተዳደር ሰራተኞች ቁጥር በመውሰድ ባር ግራፍ ስሩ።

ምዕራፍ ስምንት

የጂኦሜትሪ ምስሎች

የመማር ማስተማር ውጤቶች ፣ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማሩ በኋላ፣

- ምጥጥን መስመር ያላቸውንና የሌላቸውን ምስሎችን ትረዳላችሁ::
- የጂኦሜትሪ ምስሎችን በጎናቸው ቁጥር መሰረት መለየት ትችላላችሁ::
- የጂኦሜትሪ ምስሎችን ባህሪያት ትለያላችሁ::

መግቢያ

የጂኦሜትሪ ምስሎች የምንላቸው ነጥቦችና የተለያዩ መስመሮች አንድ ላይ ሆነው የሚሰሩት ምስል ነው:: በዚህ ምዕራፍ የጂኦሜትሪ ምስሎችን መሽራተት፣ግልበጣ እና እጥፋት መለየት እንዲሁም ምጥጥን ያላቸው እና ምጥጥን የሌላቸውን መለየት፣ በጎናቸው መሰረት መሰየም እንዲሁም የጂኦሜትሪ ምስሎችን ማዕዘን፣ ጠርዝ እና የፊት ገፅታ መለየት እና መሰየም::

8.1 ተንሸራታች ፣ግልበጣዎች እና እጥፋቶችን በታወቀ ማዕዘን መተግበር

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ተንሸራታች ፣ግልበጣዎች እና እጥፋቶችን በታወቀ ማዕዘን መተግበር

ተግባር ሀ

የሚከተሉትን ተግባራት መስታወት ፊት ለፊት በመሆን ስሩ፡፡

1. መስታወት ፊት ቆማችሁ ቀኝ እጅ ስታነሱ ፣መስታወት ውስጥ ያለው የእናንተን ምስል የትኛው እጅ ነው የሚነሳው?
2. በድጋሚ ቀኝ አይናችሁን ጨፍኑ፤መስታወት ፊት ያለው የእናንተ ምስል የትኛው አይን ነው የተጨፈነው?

3. ምስሉን ደጋግማችሁ ካያችሁ መስታወት የምታፀዳው እና በቀኝ እጁዋ እያፀዳች ነው፡፡ ነገር ግን መስታወት ውስጥ የሚታየው ምስል ግን የግራ እጁዋ ነው የምታፀዳው፡፡
ምስሉ ግልበጣ ፣እጥፋት ወይም መንሸራተት መሆኑን ለዩ፡፡

ማስታወሻ

የአንድ ምስል ስፋት እና ቅርፁ ሳይቀየር ከነበረበት ቦት ሲንቀሳቀስ ሊንሸራተት፣ ሊገለበጥ ወይም ሊታጠፍ ይችላል። አንድ ምስል **ተንሸራተተ** የምንለው ከነበረበት ቦታ ወደ ፊት፣ ወደ ኋላ፣ወደታች ወይም ወደላይ ምስሉን በመግፋት ቦታ ስንቀይር ተንሸራተተ እንለዋለን።

ምሳሌ ሀ

ከምስሉ እንደምትመለከቱት ከግራ ያለውን ሳጥን ከነበረበት ቦታ ወደ ፊት በማንቀሳቀስ በቀኝ ያለውን ሳጥን እናገኛለን ። ይህም በመንሸራተት ፅንሰ ሀሳብ ወደ ቀኝ ተንሸራተተ ይባላል።

ምሳሌ ለ

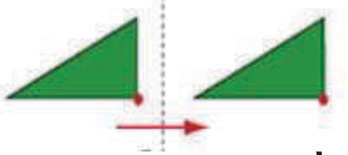

ከላይ ያለው ምስል የሚያሳየው ዋናው ከነበረበት ወደ ቀኝ መንሸራረቱን ነው።

ግልበጣዎች አንድን ነገር በመስታወት ምስሉን ስንመለከተው የሚታየን ምስል የተገለበጠ ነው።የአንድን ምስል ግልበጣ ለማወቅ አንዱ ለሌላኛው በመስታወት ውስጥ የሚፈጠር ምስል ነው የሚመስሉት።

ምሳሌ ለ

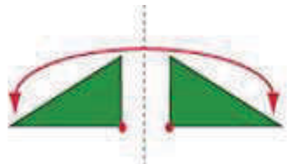

እጥፋቶች አንድ ምስል የመሽከርከር ባህሪ ካለው የምስሉ እጥፋት ነው፡፡

ምሳሌ ሐ

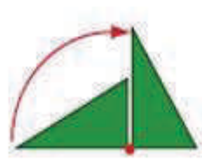

ማስታወሻ		
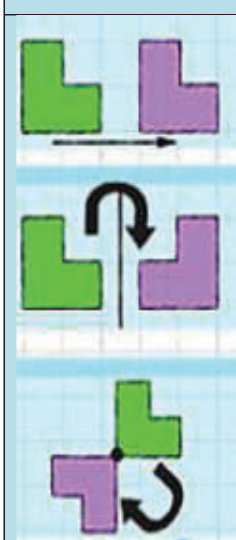		ምሳሌዎች: መንሸራተት አንድ ምስል ወደ ፊት ሲገፋ እና ቦታ ሲቀይር የሚገኘው ምስል
		ግልበጣ አንዱ ለሌላው በመስታወት ውስጥ እንደሚፈጠረው የምስል አይነት ነው
		እጥፋት ምስሎች በመሽከርከር የሚፈጥሩት ምስል

መልመጃ ሀ

የሚከተሉትን ሰዕሎች የተንሸራታች፣ እጥፋት ወይም ግልበጣ ምሳሌዎች ናቸው በማለት መልሱ::

ሀ.
ለ.
ሐ. 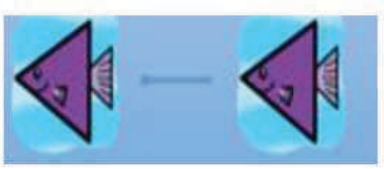

8.2 ምጥጥን ቅርፅ ያላቸው እና የሌላቸውን መለየት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ምጥጥን የሆኑ እና ያልሆኑ ቅርፆችን መለየት

ምሳሌ ሀ. የሚከተሉትን ሥዕሎች በመመልከት ጥያቄዎችን መልሱ::

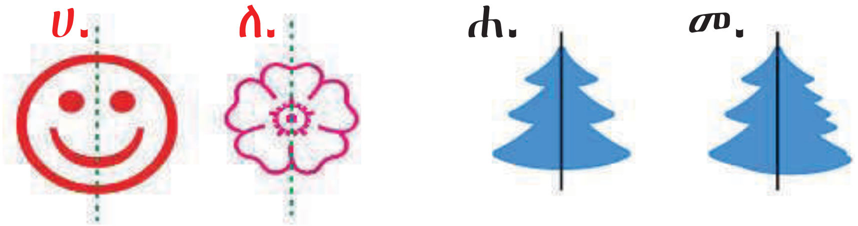

1. ከላይ ካሉት ሰዕሎች መካከል ከመስመሩ በግራ እና በቀኝ እኩል ክፍል የሌለው የቱ ነው?

መፍትሔ

ከላይ የተመለከታችዋቸው ሰዕሎች ከተሰመረው መስመር በቀኝ እና በግራ ያለውን ሰዕል ስናወዳድር ሀ፣ ለ እና ሐ ላይ ያሉ ምስሎች በቀኝ እና በግራ ያለው

የሰዕሉ ክፍል ተመሳሳይ ሲሆን መ ላይ ያለው ሰዕል ግን ከመስመሩ ግራ እና ቀኝ ያለው የሰዕሉ ክፍል የተለያየ ነው:: የመጀመሪያዎቹ ሀ፣ ለ እና ሐ ምስሎች ምጥጥን ያላቸው ምስሎች ይባላሉ ነገር ግን መ ላይ ያለው ሰዕል ምጥጥን የሌለው ምስል ነው::

ማስታወሻ

በተለያየ ጎን ያሉት ክፍሎች ተመሳሳይ ቅርፅ ሲኖራቸው ነው::

ምሳሌ:

ተመሳሳይ ካልሆኑ ምጥጥን ቅርፅ የሌላቸው ይባላሉ:: ምጥጥን ቅርፅ የሌላቸው ምስሎች ከአንድ መስመር በተለያየ ጎን ያለው የሥዕሉ ክፍል የተለያየ ሲሆን ነው::

ምሳሌ :

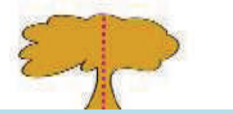

ምሳሌ ሀ. ከሚከተሉት ውስጥ ምጥጥን ቅርፅ ያላቸው እና ምጥጥን ቅርፅ የሌላቸው በማለት ለዩ።

ሀ.

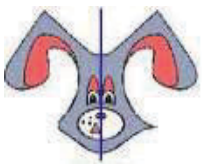

ለ.

ሐ

መ.

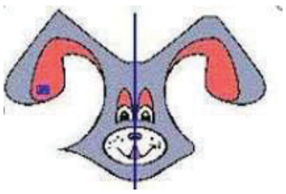

ሠ.

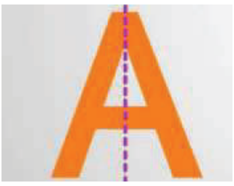

ረ.

ሰ

መፍትሔ

- ለ እና ሠ የምጥጥን ቅርፅ አላቸው። ምክንያቱም በተሰጠ ነጠብጣብ መስመር ግራ እና ቀኝ ያሉት የሰዕሉ ክፍሎች ተመሳሳይ ናቸው።
- ሐ የምጥጥን ቅርፅ አለው ምክንያቱም በተሰጠው ነጠብጣብ ታች እና ላይ ያለው የሰዕሉ ክፍል ተመሳሳይ ስለሆነ ነው።

- ሰ የምጥጥን ቅርፅ አለው ምክንያቱም ከባህሩ በታች የሚታየው የተራራው ሙሉ ገፅታ ነው ስለዚህ ከላይ ያለው የተራራው ገፅታ ከባህሩ በታች በፅብረቃ ይታያል
- ሀ የምጥጥን ቅርፅ የለውም ምክንያቱም በነጠብጣብ መስመሩ በግራ እና በቀኝ ካሉት የስዕሉ ክፍሎች የአሻንጉሊቱን አፍንጫው ጋር በቀኝ እና በግራ የተለያየ ነው::
- መ የምጥጥን ቅርፅ የለውም ምክንያቱም በነጠብጣብ መስመሩ በግራ እና በቀኝ ካሉት የሰዕሉ ክፍሎች የአሻንጉሊቱን አፍንጫ ላይ በቀኝ እና በግራ የተለያየ ነው በተጨማሪ ደግሞ በግራ ያለው የጆሮው ክፍል ቀኝ ካለው የተለየ ነው::
- ረ የምጥጥን ቅርፅ የለውም ምክንያቱም በነጠብጣብ መስመሩ በግራ እና በቀኝ ካሉት የቤቱ ክፍሎች በቀኝ እና በግራ የተለያየ ነው::

መልመጃ ለ

ከሚከተሉት ውስጥ በተሰጠው መስመር ምጥጥን ቅርፅ ያላቸው እና የምጥጥን ቅርፅ የሌላቸው በማለት ለዩ::

ሀ.

ለ. 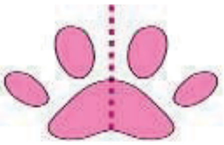

ሐ.

መ.

ሠ. 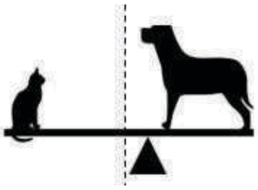

ረ. 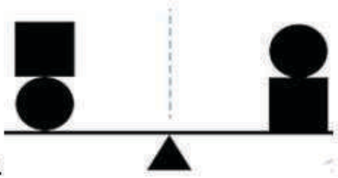

ሰ. 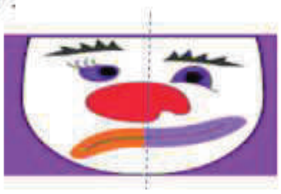

ቀ.

በ.

8.3 በጎናቸው መሰረት የጂኦሜትሪ ምስሎችን መለየት እና መሰየም

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የጂኦመትሪ ምስሎችን በስም መጥራት

ተግባር ሐ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ጥንድ ሆናችሁ ስሩ።

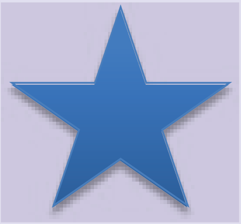

1. የደብተራችሁ ጎን ብዛት ስንት ነው?
2. የመማሪያ ክፍላችሁ ስንት ጎን አለው?
3. የምትመለከቱዋት ኮከብ ስንት ጎን አላት?

ማስታወሻ

የአንድን ጂኦሜትሪ ምስል ጎን ስንቆጥር እያንዳንዱን ቀጥታ መስመር መቁጠር ይኖርብናል ። አንድ ቀጥታ መስመር ማለት በሁለት መለያያ መካከል ያለው የመስመሩ ክፍል ነው።

ከሰዕሉ እንደምትመለከቱት ሁለቱ ቀስቶች የሚያመለክቱት የመስመሩንመለያያ ነው ። በሁለቱ መለያያ መካከል ያለው መስመር የጂኦሜትሪ ምስሉ አንድ ጎን ነው።

ሀ፣ለ እና ሐ የጂኦሜትሪ ምስሉ መለያያ ናቸው።

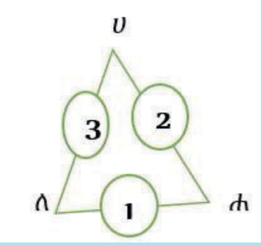

በእያንዳንዳቸው መለያያ መካከል ያለው መስመር የጂኦሜትሪው ምስል ጎኖች ይባላሉ። ስለዚህ በጂኦሜትሪ ምስሉ የምትመለከቱት ሶስት ጎን ስላለው ጎነ ሶስት በማለት እንጠራዋለን።

ምሳሌ ለ

የጂኦሜትሪ ምስል	የጂኦሜትሪ ምስሉ ስም	የጎን ብዛት	የመለያያ ብዛት
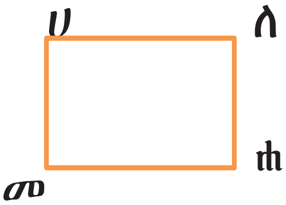	ጎነ አራት	አራት እነሱም $\overline{\text{ሀለ}}$፣$\overline{\text{ሀመ}}$፣$\overline{\text{ለሐ}}$ እና $\overline{\text{ሐመ}}$ ናቸው::	አራት መለያያ እነሱም ሀ፣ለ፣ሐ እና መ
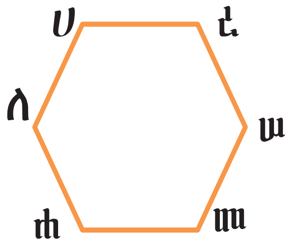	ጎነ ስድስት	ስድስት ጎን $\overline{\text{ሀለ}}$፣$\overline{\text{ለሐ}}$፣ $\overline{\text{ሐመ}}$፣$\overline{\text{መሠ}}$፣ $\overline{\text{ሠረ}}$ እና $\overline{\text{ረሀ}}$	ስድስት መለያያ ሀ፣ለ፣ሐ፣ መ፣ሠ እናረ

ማስታወሻ

የአንድ ጂኦሜትሪ ምስል የመለያያ እና የጎን ብዛታቸው እኩል ነው::

መልመጃ ሐ

1. የሚከተሉትን ሰዕሎች በመመልከት ሰንጠረዡን አሟሉ።

የጂኦሜትሪ ምስል	የጂኦሜትሪ ምስሉ ስም	የጎን ብዛት	የመለያያ ብዛት
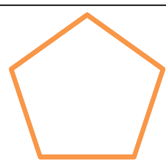	ጎነ አምስት	5	5
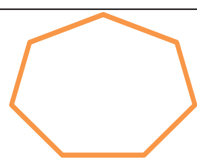			
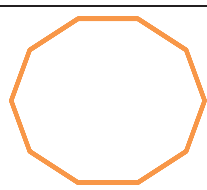			
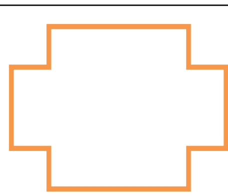			

8.4 የጂኦሜትሪ ቅርፆችን ባህሪያት ማደራጀትና መሰየም

የንዑስ ርዕስ የመማር ብቃት

- የጂኦሜትሪ ምስሎችን በህሪያት መገንዘብ

ተግባር መ

በቡድን በቡድን ሆናችሁ ስሩ።

1. ጠጣር ጂኦሜትሪ ምስሎች ምን እንደሚመስሉ እና እንዴት እንደምንለያቸው ተወያዩ።
2. የመማሪያ ክፍላችሁ ጠርዝ እና ማዕዘን አመልክቱ።

ማስታወሻ

ጠጣር ጂኦሜትሪ ምስሎች የምንላቸው ርዝመት፣ወርድ እና ቁመት ያላቸው ምስሎች ናቸው። ወይም ደግሞ ጠጣር ነገሮች የምንላቸው የሚዳሰሱ እና የሚጨበጡ ነገሮች ናቸው።

3. የመማሪያ ክፍላችሁ ስንት ጠርዝ እና ማዕዘን አለው?

ምሳሌ ሐ

የሚከተለውን ምስል በመጠቀም ጠርዝ፣ማዕዘን እና ገፅ ለዩ።

ሀ

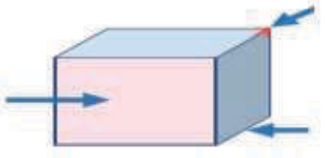

ለ.

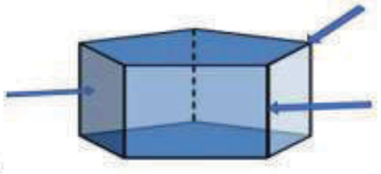

መፍትሔ

ሀ. የጠጣር ጂኦሜትሪአዊ ምስል ጠፍጣፋው ክፍል የጂኦመትሪ ምስሉ ገፅ ይባላል ሁለት ገፆች የሚገናኙበት መስመር ጠርዝ ሲሆን ሶስት እና ከሶስት በላይ ጠርዞች የሚገናኙበት ደግሞ ማዕዘን ይባላል::

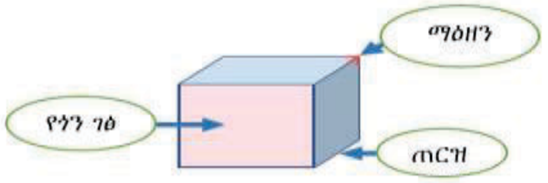

የጎን ገፅ ብዛት= 6 የጠርዝ ብዛት = 12 የማዕዘን ብዛት = 8

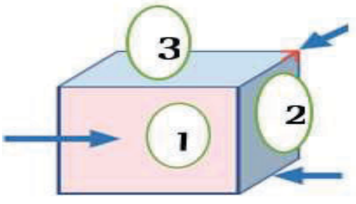

ከሥዕሉ እንደምትረዱት ሶስት ገፃች ይታያሉ የተቀሩት 3ቱ ደግሞ ከሚታዩት በተቃራኒ የሚገኙ ናቸው::ማዕዘናት ደግሞ ከላይ አራት ከታች አራት ማዕዘናት በአጠቃላይ 8 ማዕዘናት አሉ:: እንዲሁም 12 የጠርዝ ብዛት አሉ:: የቾክ መያዃ በመውሰድ ምን ያክል ማዕዘን፣ጠርዝ እንዲሁም ገፅ በመቁጠር አረጋግጡ::

ለ.

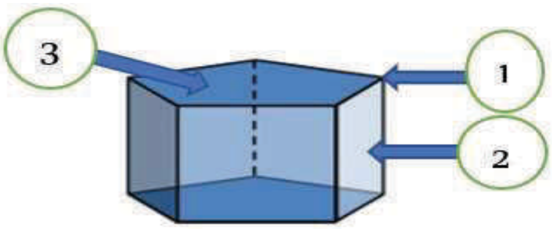

- <u>የጎን ገፅ ብዛት = 7</u> 7ቱ ገጾች 5ቱ ዙሪያውን ያሉት ገጾች ሲሆኑ ሁለቱ ደግሞ ከታች እና ከላይ ያሉት ናቸው ። በምሳሌ ቁጥር 2 የተመለከቱት 5 ገፆች እንዲሁም በምሳሌ ቁጥር 3 የተገልፁት 2 ገፆች በአጠቃላይ 7 ገፆች ናቸው።
- <u>የጠርዝ ብዛት = 15</u> 5ቱ ቋሚ ጥርዞች ፣5ቱ የላይኛው ገፅ ጠርዞቸ እንዲሁም 5 የታችኛው ገፆች ጠርዞች ናቸው።
- <u>የማዕዘን ብዛት = 10</u> 5ቱ የላይኛው ገፅ ላይ ሲገኙ 5ቱ ደግሞ የታችኛው ገፅ ላይ ይገኛሉ በምሳሌ 1 ቁጥር በሰዕሉ የሚያመለክተው አይነት ነው።

መልመጃ መ

ከታች ያለውን ሰንጠረዥ ሙላ

የጂኦሜትሪ ምስል	የማዕዘን ብዛት	የጠርዝ ብዛት	አጠቃላይ የገፅ ብዛት
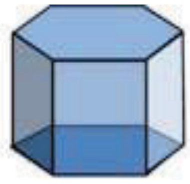			
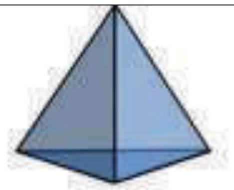			
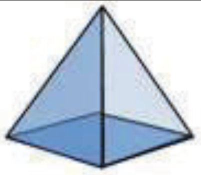			

የምዕራፍ ስምንት ማጠቃለያ

- አንድ ምስል ቦታውን ሲቀይር ተንሸራታች፣ግልበጣ እና እጥፋት የሚሉት ለውጦችን ልይዝ ይችላል።
- አንድ ምስል ተንሸራተተ የምንለው ከነበረበት ቦታ ወደ ፊት፣ ወደ ኋላ፣ወደታች፣ወደላይ በተለያየ አቅጣጫ ምስሉን በመግፋት ቦታ ስንቀይር ተንሸራተተ እንለዋለን።
- ግልበጣዎች አንድን ነገር በመስታወት ምስሉን ስንመለከተው የሚታየን ምስል የተገለበጠ ነው።የአንድን ምስል ግልበጣ ለማወቅ አንዱ ለሌላኛው በመስታወት ውስጥ የሚፈጠር ምስል ነው የሚመስሉ።
- እጥፋቶች አንድ ምስል የመሽከርከር ባህሪ ካለው የምስሉ እጥፋት ነው።
- ምጥጥን የሆኑ እና ያልሆኑ ቅርፆችን መለየት
- ጠጣር ጂኦሜትሪች ምስሎች የምንላቸው ርዝመት፣ወርድ እና ቁመጥ ያላቸው ምስሎች ናቸው። ወይም ደግሞ ጠጣር ነገሮች የምንላቸው የሚዳሰሱ እና የሚጨበጡ ነገሮች ናቸው።
  - የጠጣር ጂኦሜትሪክ ምስል ክፍል የጂኦሜትሪ ምስሉ ገፅ ይባላል ።
  - ሁለት ገፆች የሚገናኙበት መስመር ጠርዝ ይባላል።
  - ሶስት እና ከሶስት በላይ ጠርዞች የሚገናኙበት ደግሞ ማዕዘን ይባላል።

የምዕራፍ ስምንት ማጠቃለያ መልመጃ

1. የሚከተሉትን ስዕሎች የተንሸራታች፣ እጥፋት ወይም ግልበጣ ምሳሌዎች ናቸው በማለት መልሱ፡፡

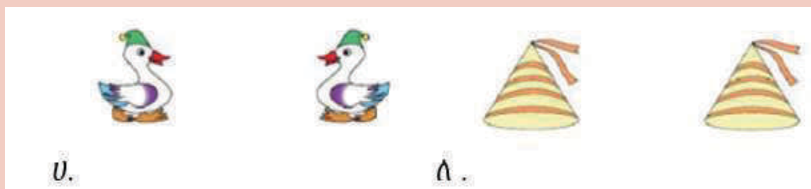

ሠ.

2. ምጥጥን የሆኑ እና ያልሆኑ ቅርፆች በማለት መልሱ፡፡

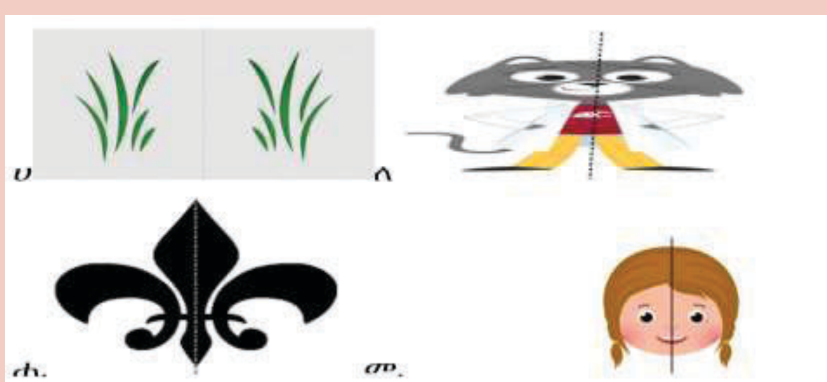

3. የጂኦሜትሪ ምስሎችን ጠርዝ፣ማዕዘን እና ገፅ ብዛት ፃፉ፡፡

ሀ

ጠርዝ ብዛት =___

የማዕዘን ብዛት =___

የገፆች ብዛት = ___

ለ

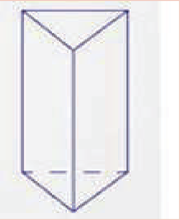

ጠርዝ ብዛት =___

የማዕዘን ብዛት=___

የገፆች ብዛት = ___

ምዕራፍ ዘጠኝ

ልኬት፣ ርዝመት፣ መጠነቁስ እና ይዘት

የመማር ውጤቶች፣ተማሪዎች ይህን ምህራፍ ከተማሩ በኋላ፣

- ተማሪዎች ርዝመት ፣መጠነ ቁስና ይዘትን ትረዳላችሁ፣ ለእያንዳዳቸው ትክክለኛ የመለኪያ ምድብ ትለያላችሁ ፡፡
- መሰረታዊ የመለኪያ አሀዶች የመለካት ጥቅሞች ትረዳላችሁ፣ ባህላዊ እና ሜትሪክ ሲስተም ጋር መሰረታዊ የመለኪያ ምድቦች ጋር በደንብ ትተዋወቃላችሁ፡፡
- ልኬቶችን በመጠቀም ቀላል የምድብ ቅይይሮችን ትሰራላችሁ ምሳሌ የልኬት ዘዴዎችን በመጠቀም ከሳ.ሜ ወደ ሜ ትለውጣላችሁ፡፡
- ርዝመት ፣መጠነቁስና ይዘትን የያዙ የዕለት ተዕለት ፕሮብሌሞችን ትሰራላችሁ፡፡

መግቢያ

ልኬት ማለት የአንድን ነገር መጠን ወይም ብዛት ነው፡፡ ከዚህ ምዕራፍ የርዝመትን፣ የመጠነ ቁስንና የይዘትን ልኬት በተለያየ የልኬት መሳሪያዎችና በተለያየ አሃዶች በዝርዝር እንመለከታለን፡፡

9.1 ርዝመትን ፣በሚ.ሜ፣በሳ.ሜ፣በሜ እና በኪ.ሜ መለካት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የርዝመት መለኪያ ምድቦችን መለየት

ተግባር ሀ

1. ከዚህ በታች ያሉትን ስዕሎች ተመልከቱና ቀጥሎ የቀረቡትን ጥያቄዎች መልሱ::

ብሎን

ማስመሪያ

ሀ. ከማስመሪያው እና ከብሎን በርዝመቱ የሚበለጠው የቱ ነው?

ለ. ርዝመቱን በምን ለክታችሁ አወቃችሁ? ያወቃችሁበትን መንገድ አብራሩ::

2. የሚከተሉትን መሳሪያዎች ባህላዊ ወይም ዘመናዊ የርዝመት መለኪያ በማለት ለዩ ::

ሀ. ለ. ሐ

መ. ሠ. ረ.

ማስታወሻ

ባህላዊ የርዝመት መለኪያ ዘዴዎች አሁንም እያገለገሉ ቢገኙም ወጥነት ስለሌላቸው መሰረታዊ የርዝመት መለኪያ ዘዴዎችን መጠቀም የተሻለ ነው፡፡ ከእነዚህም ከመሰረታዊ የመለኪያ ምድቦች መካከል ሚሊ ሜትር፣ሳንቲ ሜትር፣ሜትር እና ኪሎ ሜትር ይገኙበታል፡፡ ርዝመታቸው አነስተኛ የሆኑ ነገሮችን ርዝመት ለመለካት የምንጠቀመው ምድብ ሚሊ ሜትርና ሳንቲ ሜትር ሲሆን፤ ርዝመታቸው ከፍ ያሉ ነገሮችን ርዝመትና የቦታዎችን ርቀት ለመለካት ፣ሜትርና ኪሎ ሜትር እንጠቀማለን፡፡ ለምሳሌ የእርሳስ ርዝመት፣የላፒስ ርዝመት የመሳሰሉትን በሳ.ሜ ስንገልፅ የሰው ቁመት፣የመስኮት በር ቁመት፣ዴስክ የመሳሰሉትን ደግሞ በሜትር እና በሳቲ ሜትር እንገልፃለን እንዲሁም የመንገድን እርቀት ለመለካት ደግሞ ኪሎ ሜትርን እንጠቀማለን፡፡

- ሚሊ ሜትር በአጭር ሲፃፍ ሚ.ሜ ይሆናል፡፡
- ሳንቲ ሜትር በአጭር ሲፃፍ ሳ.ሜ ይሆናል፡፡
- ሜትር በአጭር ሲፃፍ ሜ ይሆናል፡፡
- ኪሎ ሜትር በአጭር ሲፃፍ ኪ.ሜ ይሆናል፡፡

ምሳሌ ለ. የሚከተሉትን ልኬቶች አንብቡ።

ሀ. 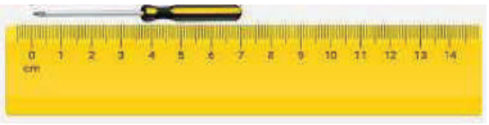

ለ. 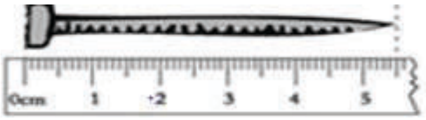

መፍትሔ

ልኬትን በማስመሪያ ሲለኩ ከግራ መጀመር ።

ሀ. 7 ሳ.ሜ ለ. 5 ሳ.ሜ ከ5 ሚ.ሜ ወይም 5 ከ ግማሽ ሳ.ሜ

መልመጃ ሀ

1. የሂሳብ ደብተራችሁን ጠርዝ በማስመሪያ ለኩ እና ውጤቱን በሳንቲ ሜትር አስቀምጡ።
2. ከትምህርት ቤት እስከ ቤታችሁ ያለውን ርቀት በምን መለካት ይቻላል?
3. በሁለት ከተሞች መካከል ያለውን ርቀት በምን መለካት ይቻላል?
4. የጊታሩን ርዝመት አንብቡ።

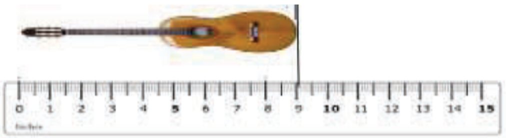

9.2 ተመሳሳይ አሀድ ያላቸውን ርዝመቶች መደመር እና መቀነስ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ቁሶችን በተለያዩ ርዝመት ምድቦች መለካት

ተግባር ለ

1. ናቲ፣ ለምለምና ኢክራም የእርሳሶቻቸውን ሲለኩ ያገኙት ርዝመት የናቲ 6 ሳ.ሜ፣የለምለም 4 ሳ.ሜ እና የኢክራም 3 ሳ.ሜ ቢሆን፤

ሀ. የለምለም እርሳስ ከናቲ እርሳሰ በስንት ሳ.ሜ ያንሳል?

ለ. የናቲ እርሳስ ከኢክራም እርሳስ በስንት ሳ.ሜ ይበልጣል?

ሐ.የሦስቱም ተማሪዎች እርሳስ ቢቀጣጠል ርዝመቱ ስንት ሳ.ሜ ይሆናል?

ማስታወሻ

በርዝመት መለኪያ ምድቦች መካከል ያለ ዝምድና

ሀ.10 ሚ.ሜ =1 ሳ.ሜ ለ.100 ሳ.ሜ =1 ሜ ሐ.1000 ሜ = 1 ኪ..ሜ

ምሳሌ ሐ

1. የሚከተሉትን ከአንደኛው ወደ ሌላኛው ምድብ ቀይሩ

ሀ. 4 ሳ.ሜ ወደ ሚ.ሜ ለ. 8 ሜ ወደ ሳ.ሜ

ሐ. 2ኪ..ሜን ወደ ሜ

2. የሚከተሉትን ርዝመቶች ደመሩ፡፡

ሀ.15 ሳ.ሜ +12 ሳ.ሜ

ለ. 10 ሜ +23 ሜ

ሐ. 32 ኪ.ሜ +21 ኪ.ሜ

3. የሚከተሉትን ርዝመቶች ቀንሱ፡፡

ሀ. 200 ሚ.ሜ - 150 ሚ.ሜ

ለ. 720 ሳ.ሜ - 500 ሳ.ሜ

ሐ. 98 ሜ - 36 ሜ

መ. 440 ኪ.ሜ - 120 ኪ.ሜ

መፍትሔ

1. ሀ. 4ሳ.ሜ = 4×10 ሚ.ሜ = 40 ሚ.ሜ

ለ. 8ሜ = 8×100ሳ.ሜ = 800 ሳ.ሜ

ሐ. 2 ኪ.ሜ =2×1000ሜ = 2000 ሜ

2. ሀ.15 ሳ.ሜ + 12 ሳ.ሜ = 27 ሳ.ሜ

ለ.10 ሜ + 23 ሜ = 33 ሜ

ሐ. 32 ኪ.ሜ + 21 ኪ.ሜ = 53 ኪ.ሜ

3. ሀ. 200 ሚ.ሜ -150ሚ.ሜ = 50ሚ.ሜ

ለ. 720ሳ.ሜ - 500ሳ.ሜ = 220ሳ.ሜ

ሐ. 98ሜ - 36ሜ = 62ሜ

መ. 440ኪ.ሜ - 120ኪ.ሜ = 320 ኪ.ሜ

መልመጃ ለ

1. የሚከተሉትን ከአንደኛው ወደ ሌላኛው ምድብ ቀይሩ፡፡

ሀ. 3 ሜ ወደ ሳ.ሜ

ለ. 6 ኪ.ሜ ወደ ሜ

ሐ. 7 ሳ. ሜ ወደ ሚ.ሜ

2. የሚከተሉትን ርዝመቶችን ደምሩ፡፡

ሀ. 450 ሚ.ሜ + 600 ሚ.ሜ

ለ. 325 ሳ.ሜ + 300 ሳ.ሜ

ሐ. 72 ሜ + 18ሜ

መ. 25 ኪ.ሜ + 46 ኪ.ሜ

ሠ. 455 ሜ + 545 ሜ

ረ. 300 ሳ.ሜ + 422 ሳ.ሜ

3. የሚከተሉትን ርዝመቶችን ቀንሱ::

ሀ. 850 ሚ.ሜ - 250 ሚ.ሜ   ለ. 900 ሳ.ሜ - 500 ሳ.ሜ

ሐ. 298 ሜ - 36 ሜ   መ. 218 ሚ.ሜ - 120 ሚ.ሜ

ሠ.1000 ሳ.ሜ - 500 ሳ.ሜ   ረ. 98 ኪ.ሜ - 36 ኪ.ሜ

9.3 መጠነቁስ በሚሊግራም፣ ግራም፣ ኪሎ ግራም እና በኩንታል መለካት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የትናንሽ ቁሶችን መጠነቁስ መለካት

ተግባር ሐ

1. ተማሪዎች እያንዳንዳችሁ መጠነቁስ ለመምህራችሁ ተናገሩ::

2. መጠነቁሳችሁን በምን አወቃችሁ ፤የአወቃችሁበትን መንገድ ተወያዩ::

ማስታወሻ

የመጠነቁስ አሀዶች በአጭሩ ሲፃፉ

- ሚሊ ግራም በአጭር ሲፃፍ ሚ.ግ ይሆናል፡፡
- ግራም በአጭር ሲፃፍ ግ ይሆናል ፡፡
- ኪሎ ግራም በአጭር ሲፃፍ ኪ.ግ ይሆናል፡፡

በመጠነቁስ መለኪያ ምድቦች መካከል ያለ ዝምድና

ሀ.1000 ሚ.ግ = 1 ግ ለ.1000 ግ= 1 ኪ.ግ

ሐ. 100 ኪ.ግ 1 ኩንታል

- **ሚዛን** የአንድን እቃ መጠነቁስ ለመለካት የሚያገለግል መሳሪያ ነው፡፡
- ግራም ቀላል መጠነቁስ ያላቸውን ነገሮች ለመለካት የምንጠቀምበት የመጠነቁስ መለኪያ ምድብ ነው፡፡
- ኪሎ ግራም መጠነቁሳቸው ከፍ ያሉ እቃዎችን ለመለካት የምንጠቀምበት የመጠነቁስ መለኪያ ምድብ ነው፡፡

ምሳሌ ሐ ከታች የምትመለከቱትን የብርቱካን መጠነቁስ አንብቡ፡፡

የምትመለከቱት ሚዛን ዲጂታል ሚዛን ሲሆን በቀጥታ ቁጥር ተቋሚውን ስናነብ መጠነቁሱ 300 ግራም ነው፡፡

ምሳሌ መ

1. የሚከተሉትን ከግራም ወደ ሚሊ ግራም ለውጡ፡፡

   ሀ. 3 ግ ለ.5 ግ

2. የሚከተሉትን ከኪሎ ግራም ወደ ግራም ለውጡ፡፡

   ሀ. 6 ኪ.ግ ለ. 2 ኪ.ግ

3. የሚከተሉትን ከኩንታል ወደ ኪሎ ግራም ለውጡ፡፡

   ሀ. 4 ኩንታል ለ. 8 ኩንታል

መፍትሔ

1. ሀ. 3 ግ = 3×1000 ሚ.ግ
   = 3000 ሚ.ግ

   ለ. 5 ግ = 5×1000 ሚ.ግ
   = 5000 ሚ.ግ

2. ሀ. 6 ኪ.ግ = 6×1000 ግ = 6000 ግ

   ለ. 2 ኪ.ግ = 2×1000 ግ = 2000 ግ

3. ሀ. 4 ኩንታል = 4×100 ኪ.ግ
   = 400 ኪ.ግ

   ለ. 8 ኩንታል = 8×100 ኪ.ግ
   = 800 ኪ.ግ

መልመጃ ሐ

1. የሚከተሉትን ከግራም ወደ ሚሊ ግራም ለውጡ፡፡

   ሀ. 2 ግ　　ለ. 6 ግ　　ሐ. 9 ግ

2. የሚከተሉትን ከኪሎ ግራም ወደ ግራም ለውጡ፡፡

   ሀ. 3 ኪ.ግ　　ለ.8 ኪ.ግ　　ሐ. 9 ኪ.ግ

3. የሚከተሉትን ከኩንታል ወደ ኪሎ ግራም ለውጡ፡፡

   ሀ. 6 ኩንታል　　ለ. 15 ኩንታል　　ሐ. 20 ኩንታል

9.4 ተመሳሳይ አሀድ ያላቸውን መጠነቁሶች መደመር እና መቀነስ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ተመሳሳይ አሃድ ያላቸውን መጠነቁሶች መደመር እና መቀነስ

ተግባር መ

1. ከዚህ በታች በሰንጠረዥ የተቀመጡትን ተመልከቱና ቀጥሎ የቀረቡትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ.ተመሳሳይ አሃድ ያለቸው ምን እና ምን ናቸው

ለ. ስኳር እና ጨው ባንድ ላይ ስንት ኪ.ግ ይሆናል?

ሐ. ከሰንጠረዡ ከተቀመጡት ውስጥ በመጠን የሚበልጠው የቱ ነው? ትንሽ መጠን ያለው የቱ ነው?

አይነት	መጠን
ስኳር	60 ኪ.ግ
ሩዝ	3 ኩንታል
ጨው	35 ኪ.ግ
ሳሙና	800 ግ

ምሳሌ ሠ 1. የሚከተሉትን መጠነቁሶች ደምሩ

ሀ. 455 ሚ.ግ + 300 ሚ.ግ   ለ. 700 ግ + 250 ግ

ሐ .250 ኩንታል + 375 ኩንታል

መፍትሔ

ሁለቱም በአንድ አይነት አሃድ የተለኩ ስለሆኑ ቁጥሮቹን ደምሮ አሃዱን መፃፍ ነው::ስለዚህ

ሀ. 455 ሚ.ግ + 300 ሚ.ግ = (455+300) ሚ.ግ = 755 ሚ.ግ

ለ. 700 ግ + 250 ግ =(700+250) ግ = 950 ግ

ሐ. 250 ኩንታል + 375ኩንታል

= (250+375)ኩንታል = 625 ኩንታል

ማስታወሻ

ተመሳሳይ ምድብ ያላቸውን መደመርና መቀነስ ይቻላል:: ነገር ግን የተለያዩ ምድቦችን ለመደመር እና ለመቀነስ ቅድሚያ ወደ ተመሳሳይ ምድብ መቀየር አለባቸው::

መልመጃ መ

1. የሚከተሉትን መጠነቁሶች ደምሩ።

ሀ. 325 ሚ.ግ + 215 ሚ.ግ

ለ. 455 ግ + 255 ግ

ሐ. 775 ኪ.ግ + 456 ኪ.ግ

መ. 500 ኩንታል + 376 ኩንታል

2. አንድ የጭነት መኪና 10 ኩንታል ጤፍ ፣30 ኩንታል ስንዴ እና 15 ኩንታል ምስር ጭኖ ቢጓዝ መኪናው በአጠቃላይ የጫነው ስንት ኩንታል ነው?

3. በስዕሉ የሚታየው የቃው መጠነ ቁስ ስንት እንደሆነ ደምራችሁ አስቀምጡ ።

ምሳሌ ሠ

የሚከተሉትን መጠነ ቁሶች ቀንሱ.

ሀ. 334 ሚ.ግ - 210 ሚ.ግ

ለ. 1000 ግ - 450 ግ

ሐ. 825 ክ.ግ - 475 ኪ.ግ

መ. 887 ኩንታል - 400 ኩንታል

መፍትሔ

ሁለቱም በአንድ አይነት አሃድ የተለኩ ስለሆኑ ቁጥሮቹን ቀንሶ መፃፍ ነው።ስለዚህ

ሀ. 334 ሚ.ግ-210ሚ.ግ

= (334-210) ሚ.ግ = 124 ሚ.ግ

ለ. 1000ግ - 450 ግ

= (1000 -450) ግ = 550 ግ

ሐ. 825ኪ.ግ-475ኪ.ግ

=(825 -475)ኪ.ግ =350 ኪ.ግ

መ. 887 ኩንታል -400ኩንታል

=(887 - 400) ኩንታል = 487ኩንታል

መልመጃ ሠ

1. የሚከተሉትን መጠነ ቁስ።
   ሀ. 98 ሚ.ግ - 43 ሚ.ግ
   ለ. 308 ግ - 252 ግ
   ሐ .1500 ኪ.ግ - 750 ኪ.ግ
   መ. 969 ኩንታል - 424 ኩንታል
2. አንድ የሸንኩርት ነጋዴ 15 ኩንታል ወደ ገበያ ይዞ ቢወጣ እና 12ቱን ኩንታል ቢሸጥ ስንት ኩንታል ሽንኩርት ይቀረዋል?

9.5 ይዘትን በሚሊ ሊትር፣በሊተር እና በጋሎን መለካት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ይዘት በሚሊ ሊትር፣በሊተር እና በጋሎን መለካት

ተግባር ሠ

1. የተለያዩ ፈሳሾችን ለመያዝ የምትጠቀሙባቸውን እቃዎች ጻፉ።

ማስታወሻ

- አንድ የፈሳሽ መያዣ እቃ ሊይዝ የሚችለው ከፍተኛ የፈሳሽ መጠን የእቃው ይዘት ይባላል::
- ሚሊ ሊትር(ሚ.ሊ) አነስተኛ የፈሳሽ መጠንን ለመለካት የምንጠቀምበት የፈሳሽ መለኪያ ምድብ ነው::
- ሊትር(ሊ)ና ጋሎን ከፍተኛ የፈሳሽ መጠን ለመለካት የምንጠቀምበት ምድብ ነው::
- 1000 ሚሊ ሊትር = 1 ሊትር

ምሳሌ ፈ የሚከተሉትን ሊትር ወደ ሚሊ ሊትር ቀይሩ.

ሀ. 2ሊ= 2×1000ሚ.ሊ = 2000ሚ.ሊ

ለ. 4ሊ = 4×1000ሚ.ሊ = 4000ሚ.ሊ

መልመጃ ፈ

1.የሚከተሉትን ወደ ሚሊ ሊትር ቀይሩ::

ሀ. 5 ሊትር ለ. 8 ሊትር ሐ. 9 ሊትር

9.6 ተመሳሳይ አሃድ ያለቸውን ይዘቶች መደመርና መቀነስ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ተመሳሳይ የይዘት አሃዶችን መደመር እና መቀነስ

ሀ. ተመሳሳይ ይዘት አሃዶችን መደመር

ተግባር ፈ

1. ከዚህ በታች በሰንጠረዡ የተቀመጡትን ተመልከቱና ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ.ተመሳሳይ አሃድ ያላቸው ምን እና ምን ናቸው?

ለ. የጋዙ ይዘት ከዘይቱ ይዘት በስንት ሊትር ይበልጣል?

ሐ. ከሰንጠረዡ ከተቀመጡት ውስጥ በመጠን ትንሹ አሃድ ያለው የቱ ነው?

አይነት	መጠን
ዘይት	20 ሊ
ውሀ	5ሚ.ሊ
ጋዝ	30ሊ
ቀለም	25 ጋሎን

2 የሚከተሉትን ይዘቶች ደምሩ.

ሀ. 200 ሊ + 560 ሊ

ለ. 700 ሚ.ሊ + 300 ሚ.ሊ

ሐ. 12 ጋሎን + 36 ጋሎን

ምሳሌ ሰ

ሀ. 600 ሊ.+ 330 ሊ. =(600 + 330)ሊ. = 930ሊ.

ለ. 900 ሚ.ሊ. + 600 ሚ.ሊ. = (900+600)ሚ.ሊ. = 1500ሚ.ሊ.

ሐ. 19 ጋሎን +71 ጋሎን = (19 + 71) ጋሎን = 90 ጋሎን

መልመጃ ረ

1. የሚከተሉትን ይዘቶች ደምሩ።

ሀ.460 ሊ.+ 540 ሊ. ለ.1200 ሚ.ሊ.+ 800 ሚ.ሊ. ሐ.124 ጋሎን +180 ጋሎን

ለ ተመሳሳይ ይዘት ያላቸውን መቀነስ

ተግባር ሰ

የሚከተሉትን ይዘቶች ቀንሱ።

ሀ. 1200ሊ.- 730ሊ. ለ. 436ሚ.ሊ. - 235 ሚ.ሊ.

ሐ. 185ጋሎን - 63 ጋሎን

ምሳሌ ሸ

ሀ. 3300 ሊ.- 2200 ሊ. =(3300-2200) ሊ. = 1100ሊ.

ለ. 999 ሚ.ሊ.-699ሚ.ሊ. = (999 - 699)ሚ.ሊ.= 300ሚ.ሊ.

ሐ. 285 ጋሎን - 125 ጋሎን =(285 - 125)ጋሎን= 160 ጋሎን

መልመጃ ሰ

1. የሚከተሉትን ይዘቶች ቀንሱ።

ሀ. 5000 ሊ- 1250 ሊ   ለ 875 ሚ.ሊ- 443 ሚ.ሊ

ሐ. 567ጋሎን - 345 ጋሎን

9.7 ርዝመት፣ መጠነቁስና ይዘት የያዙ ተግባራዊ የቃለት ፕሮ ብሌሞች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ርዝመት፣ መጠነቁስ እና ይዘት የያዙ ተግባራዊ የቃላት ፕሮብለሞች

ተግባር ሸ

1.አንድ ባለሱቅ 280 ሜ ርዝመት ያለው የኤሌክትሪክ ጥቅል ሽቦ አለው፤ለአንዱ ደንበኛ 35ሜ፣ለሌላው ደንበኛ 24 ሜ ሸጠ።

ሀ. በአጠቃላይ ምን ያህል የኤሌክትሪክ ሽቦ ሸጠ?

ለ. በጥቅሉ ምን ያህል ሽቦ ይቀረዋል?

2 አንድ ነጋዴ ቅዳሜ 500 ኪ.ግ ፣ እሁድ ደግሞ 135 ኪ.ግ ስንዴ ሸጧል፤ በሁለቱ ቀን ውስጥ ስንት ኪ.ግ ስንዴ ሸጠ?

ምሳሌ ቀ

1. የአንድ ቁም ሳጥን 45 ሳ.ሜ ቁመት አለው፣ሌላ ቁም ሳጥን ደግሞ 32 ሳ.ሜ ቁመት አለው፣ሁለቱ አንዱ በአንዱ ላይ ቢደራረቡ ሳጥኖቹ ምን ያህል ቁመት ይኖራቸዋል?
2. አበበ 3 ኪሎ ግራም ፍራፍሬ የሚመዝን እና ከድር ደግሞ 2000 ግራም የሚመዝን ፍራፍሬ ቢይዙ ከባድ ፍራፍሬ የያዘው ማን ነው?

3.ሳራ 400 ሚ.ሊ ዘይት፣500ሚ.ሊ ውሀ እና 2000 ሚ.ሊ ወተት ገዛች በአጠቃላይ የገዛችው ስንት ሚ.ሊ ሊትር ነው?

መፍትሔ

1. አጠቃላይ የተደራረበው ቁም ሳጥን ቁመት ለማግኘት የሁለቱን ቁመት መደመር ነው::

ስለዚህ 45 ሳ.ሜ +32 ሳ.ሜ = 77 ሳ.ሜ ይሆናል ማለት ነው::

2. መጀመሪያ በኪሎ ግራም የተሰጠውን ወደ ግራም መቀየር

   3 ኪ.ግ = 3×1000ግ = 3000ግ

   3000ግ >2000ግ ስለዚህ አበበ ከባድ ፍራፍሬ ይዟል::

3. 400ሚ.ሊ+ 500 ሚ.ሊ+ 2000ሚ.ሊ = 2900 ሚ.ሊ

መልመጃ ሸ

1. የአለም ቤት ከትምህርት ቤት 5 ኪ.ሜ ሲሆን የአለሙ ቤት ከትምህርት ቤት 7 ኪ.ሜ ነው::የማን ቤት ሩቅ ነው በምን ያህል?
2. ከበደ 8ኪ.ግ ሩዝ ገዛ፣ ሜሮን ደግሞ 7 ኪ.ግ ሩዝ ገዛች:: ከበደና ሜሮን በአጠቃላይ ምን ያህል ኪ.ግ ሩዝ ገዙ?
3. አንድ ጠርሙስ 800 ሚሊ ሊትር ዘይት ይዟል፣ ጠርሙሱ ወድቆ 175 ሚሊ ሊትር ዘይት ፈሰሰ፤በጠርሙሱ ውስጥ ምን ያህል ሚሊ ሊትር ዘይት ይቀራል?
4. አንድ ባልዲ 15 ሊትር ውሀ ሲይዝ ሌላ ባልዲ ደግሞ 9 ሊትር ይይዛል በሁለቱ ባልዲ ውስጥ ያለውን አጠቃላይ የውሀ መጠን ፈልጉ?
5. የሀና መጠነ ቁስ 36 ኪ.ግ እና የሮዛ መጠነ ቁስ 33 ኪ.ግ ነው፤ የሁለቱ መጠነ ቁስ ሲደመር ስንት ነው?
6. አንድ ጥቅል ገመድ 827 ሜትር ርዝመት አለው 315 ገመድ ተቆርጦ ጥቅም ላይ ቢውል ምን ያህል የገመድ ርዝመት ይቀራል?

የምዕራፍ ዘጠኝ ማጠቃለያ

➢ ርዝመት የመለኪያ መደበኛ አሀድ

ሚሊሜትር፣ሴንቲ ሜትር፣ሜትር እና ኪሎ ሜትር ናቸው፡፡

➢ ርዝመቱ ወይም ርቀቱ ምን ያህል ትልቅ ወይም ትንሽ እንደሆነ ለመወሰን እነዚህን መለኪያዎች እንጠቀማለን፡፡

- በመጠነቁስ መለኪያ ምድቦች መካከል ያለ ዝምድና

  1000 ሚ.ግ =1 ግ፤ 1000 ግ= 1ኪ.ግ፤ 100 ኪ.ግ =

  1 ኩንታል

- ሚዛን የአንድን እቃ መጠነቁስ ለመለካት የሚያገለግል መሳሪያ ነው
- አንድ የፈሳሽ መያዣ እቃ ሊይዝ የሚችለው ከፍተኛ የፈሳሽ መጠን የእቃው ይዘት ይባላል፡፡
- ሚሊ ሊትር(ሚ.ሊ) አነስተኛ የፈሳሽ መጠንን ለመለካት የምንጠቀምበት የፈሳሽ መለኪያ ምድብ ነው፡፡
- ሊትር(ሊ)ና ጋሎን ከፍተኛ የፈሳሽ መጠን ለመለካት የምንጠቀምበት ምድብ ነው፡፡

የምዕራፍ ዘጠኝ የማጠቃለያ መልመጃ

1. የሚከተሉትን ምድቦች ቀይሩ፡፡

ሀ. 32 ሜ ወደ ሳ.ሜ ለ. 9 ኪ.ግ ወደ ግ

ሐ. 4 ሊ ወደ ሚ.ሊ

2. ባዶ ቦታውን በትክክለኛ ምልክት < ፣ > ወይም = ሙሉ፡፡

ሀ.1000 ግ _____1000 ሚ.ግ ለ. 4

ግ_______4000 ሚ.ግ

ሐ .4 ሜ_______2000 ሳ.ሜ

3. የሚከተሉትን ምድቦች ቀይሩ፡፡

ሀ.70 ሜ ወደ ሳ.ሜ ለ. 9 ሜ ወደ ሳ.ሜ ሐ. 5 ኩንታል

ወደ ኪ.ግ

4. የሚከተሉትን ሊትር ወደ ሚሊ ሊትር ቀይሩ፡፡

ሀ.5 ሊትር ለ. 7 ሊትር ሐ.9 ሊትር መ. 10 ሊትር

5. የሚከተሉትን አስሉ፡፡

ሀ.50 ኪ.ግ + 72 ኪ.ግ ለ.75 ሊ+ 127 ሊ ሐ. 28

ጋሎን + 23 ጋሎን

መ. 60 ኪ.ግ - 20 ኪ.ግ ሠ. 451 ሊ - 211 ሊ

6. የእንጨት ድልድይ ለመስራት 15ሜትር እና 20 ሜትር ርዝመት ያላቸው ሁለት የእንጨት ጣውላዎች ተጣብቀዋል ፡፡ የድልድዩ ጠቅላላ ርዝመት ስንት ነው?

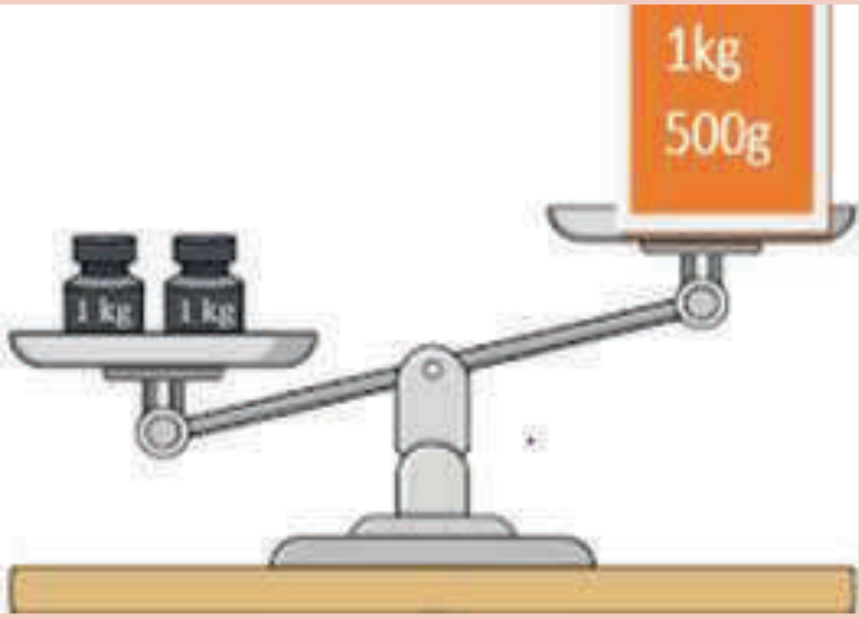

7. ከላይ ባለው ስዕል መሰረት በየትኛው ጎን ያለው መጠነ ቁስ ነው የሚበልጠው?

ምዕራፍ አስር

የኢትዮጵያ ገንዘብ

የመማር ማስተማር ውጤቶች ፣ ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማሩ በኂላ፣

- ኢትዮጵያ የተለያዩ የገንዘብ ኖቶች እንዳሏት ይረዳሉ።
- አንድ የገንዘብ ኖት ምንዛሬ ወደ ሌላ የገንዘብ ኖት ምንዛሬ እንዴት መለወጥ (መቀየር) እንዳለባቸው ይረዳሉ።
- የኢትዮጵያን ገንዘብ በእለት ተእለት ህይወታቸው ይጠቀማሉ።

መግቢያ

ገንዘብ በእያንዳንዱ የህይወታችን ክፍል ስለሚያስፈልገን እንደሀገር በጥንቃቄና በጣም ብዙ የሃገር በጀት ወጥቶበት የሚታተም ስለሆነ ይህ በጣም ብዙ ወጭ የወጣበት የመገበያያ የብር ኖትና የሳንቲም ስንጠቀምና ስናስቀምጥ እንዳይጠፋና እንዳይቀደድ ልንጠነቀቅለት ይገባል ማለት ነው። በገንዘብ የተለያዩ ነገሮችን ማለትም ልብስ፣ ምግብ፣ ቤት፣መኪና፣ መፅሀፍ፣ የቤት እቃዎችና ሌሎችንም የምንፈልጋቸውን እቃዎች እንገዛበታለን።

ገንዘብ ማለት ሰዎች በመደራደርና በመግባባት እቃዎችን ወይም አገልግሎትን የሚገዙበት የብር ኖቶች ወይም የሳንቲም ዲናሮች ነው።

10.1 የገንዘብ ምንዛሬ ምድብ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ሣንቲሞችን መገንዘብ
- የሳንቲሞችን ጥቅም መረዳትና መገንዘብ
- የሳንቲሞችን ስብስብ ማወዳደር
- ለአንድ በተሰጠ የገንዘብ መጠን ተመሳሳይና የተለያዩ አይነት ሳንቲሞችን መፈለግ
- ለአንድ ለተሰጠ የገንዘብ መጠን ተመጣጣኝ ሳንቲሞችን መፈለግ
- የገንዘብ ምንዛሪ ማድረግ

ተግባር ሀ

1. ኢትዮጵያ በአሁኑ ስዓት እየተጠቀመችባቸው ያሉትን የብር ኖቶችን ዘርዝሩ።
2. ኢትዮጵያ በአሁኑ ስአት እየተጠቀመችባቸው ያሉትን ሳንቲሞች ዘርዝሩ።
3. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቡድን በመሆን ስሩ

ሀ. አንድ የ10 ብር ኖት ስንት ባለ 5 ብር ኖት እና 1 ብር ኖት ይሆናል?

ለ. ሁለት የ 50 ብር ኖት ስንት ባለ 10 ብር ኖት ይሆናል?

ማስታወሻ

እያንዳንዱ የብር ኖትና ሳንቲም ከላዩ ላይ በተፃፈው ቁጥር ልክ የዋጋ ተመን አለው::

ኢትዮጵያ ከ 2012 ዓ.ም ጀምሮ እየተጠቀመችበት ያለው የብርና የሳንቲም አይነቶች የሚከተሉት ናቸው::

ሀ. የብር ኖት አይነቶች

አንድ ብር

አምስት ብር

አስር ብር

ሀምሳ ብር

አንድ መቶ ብር

ሁለት መቶ ብር

ለ. ሳንቲሞች

አንድ ሳንቲም		ሀያ አምስት ሳንቲም	
አምስት ሳንቲም		ሀምሳ ሳንቲም	
አስር ሳንቲም		የአንድ ብር ሳንቲም	

ሀ. አንዱ አይነት የብር ኖት ከሌላኛው አይነት የብር ኖት ያለው ዝምድና

ማስታወሻ:- በብር ኖቶች መካከል ያለ ዝምድና

- 1ባለ 200 ብር ኖት = 2 ባለ 100 ብር ኖት
- 1ባለ 200 ብር ኖት = 4 ባለ 50 ብር ኖት
- 1ባለ 200 ብር ኖት = 20 ባለ 10 ብር ኖት
- 1 ባለ 100 ብር ኖት = 2 ባለ 50 ብር ኖት
- 1 ባለ 50 ብር ኖት = 5 ባለ 10 ብር ኖት

ምሳሌ ሀ

ሀ.ሁለት የ50 ብር ኖቶች ስንት ባለ 5 ብር ኖቶች ይመነዘራል?

ለ. አራት የ200 ብር ኖቶች ስንት ባለ 100 ብር ኖቶች ይመነዘራል?

ሐ. ሶስት የ 10 ብር ኖቶች ስንት ባለ 1 ብር ኖቶች ይመነዘራል?

መፍትሔ

ሀ. አንድ ባለ 50 ብር ኖት = 10 ባለ 5 ብር ኖት ስለሆነ

ሁለት የ50 ብር ኖት = 2× አንድ ባለ 50 ብርኖት

= 2× 10 ባለ 5 ብር ኖት

= 20 ባለ 5 ብር ኖት

ለ. አንድ ባለ 200 ብር ኖት = 2 ባለ 100 ብር ኖት ስለሆነ

አራት የ200 ብር ኖት = 4× አንድ ባለ 200 ብርኖት

= 4×2 ባለ 100 ብር ኖት

= 8 ባለ 100 ብር ኖት

ሐ. አንድ ባለ 10 ብር ኖት = 10 ባለ 1 ብር ኖት ስለሆነ

ሶስት የ10 ብር ኖት = 3× አንድ ባለ 10 ብር ኖት

= 30 ባለ 1ብር ኖት

መልመጃ ሀ

1.የሚከተሉትን የምንዛሪ ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. ስድስት የ100 ብር ኖቶች ስንት ባለ10 ብር ኖቶች ይመነዘራሉ?

ለ. አምስት የ10 ብር ኖቶች ስንት ባለ 5 ብር ኖቶች ይመነዘራሉ?

ሐ. ሁለት የ200 ብር ኖቶች ስንት ባለ 50 ብር ኖቶች ይመነዘራሉ?

ለ. አንዱ አይነት ሳንቲም ከሌላኛው አይነት ሳንቲም ያለው ዝምድና

ተግባር ለ

ሀ. አንድ ባለ 50 ሳንቲም ስንት ባለ 10 ሳንቲም ይሆናል?

ለ. ሶስት ባለ 25 ሳንቲም ስንት ባለ 5 ሳንቲም ይሆናል?

ማስታወሻ

ሳንቲሞች ያላቸው ዝምድና

- 1ባለ 1ብር = 2 ባለ 50 ሳንቲም
- 1ባለ 50 ሳንቲም = 2 ባለ 25 ሳንቲም
- 1 ባለ 50 ሳንቲም = 5 ባለ 10 ሳንቲም
- 1ባለ 10 ሳንቲም = 2 ባለ 5 ሳንቲም
- 1ባለ 5 ሳንቲም = 5 ባለ 1 ሳንቲም

ምሳሌ ለ

ሀ. አምስት ባለ 50 ሳንቲም ስንት ባለ 25 ሳንቲም ነው?

ለ. አስር ባለ 5 ሳንቲም ስንት ባለ 1 ሳንቲም ነው?

መፍትሔ

ሀ. 1 ባለ 50 ሳንቲም = 2 ባለ 25 ሳንቲም ስለሆነ

አምስት ባለ 50 ሳንቲም = 5× 1 ባለ 50 ሳንቲም

= 5 × 2 ባለ 25 ሳንቲም= 10 ባለ 25 ሳንቲም

ለ. አንድ ባለ 5 ሳንቲም = አምስት ባለ 1 ሳንቲም

አስር ባለ 5 ሳንቲም = 10 × 1 ባለ 5 ሳንቲም

= 10 ×5 ባለ 1 ሳንቲም= 50 ባለ 1 ሳንቲም

መልመጃ ለ

1.የሚከተሉትን የምንዛሪ ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ. ሁለት ባለ 50 ሳንቲም ______ ባለ 5 ሳንቲም ይዟል

ለ. ሶስት ባለ 25 ሳንቲም ______ ባለ 5 ሳንቲም ይዟል

ሐ. ዘጠኝ ባለ 10 ሳንቲም ______ ባለ 1 ሳንቲም ይዟል

ሐ. የብር ኖት ከሳንቲሞች ጋር ያለው ዝምድና

ተግባር ሐ

1. የሚከተሉትን ምንዛሬዎች አስሉ።

ሀ. አንድ ባለ 5 ብር ኖት ስንት ባለ 50 ሳንቲም ይሆናል?

ለ. አንድ ባለ 50 ብር ኖት ስንት ባለ 50 ሳንቲም ይሆናል?

ማስታወሻ

የብር ኖት ከ ሳንቲሞችጋር ያለው ዝምድና

- አንድ ባለ 200 ብር ኖት = አራት መቶ ባለ 50 ሳንቲም
- አንድ ባለ 100 ብር ኖት = ሁለት መቶ ባለ 50 ሳንቲም
- አንድ ባለ 50 ብር ኖት = መቶ ባለ 50 ሳንቲም
- አንድ ባለ 10 ብር ኖት = አርባ ባለ 25 ሳንቲም
- አንድ ባለ 5 ብር ኖት = ሀምሳ ባለ 10 ሳንቲም

ምሳሌ ሐ

1. የሚከተሉትን ምንዛሪዎች አስሉ።

ሀ. አሰር ባለ 5 ብር ኖት ስንት ባለ 50 ሳንቲም ይሆናል?

ለ. ሁለት ባለ 100 ብር ኖት ስንት ባለ 25 ሳንቲም ይሆናል?

ሐ. በ 150 ብር ውስጥ ስንት ባለ 50 ሳንቲም ይኖራሉ?

መፍትሔ

ሀ. አንድ ባለ 5 ብር = 10 ባለ 50 ሳንቲም ስለሆነ

አስር ባለ 5 ብር ኖት = 10 × አንድ ባለ 5 ብር ኖት

= 10 × 10 ባለ 50 ሳንቲም = 100 ባለ 50 ሳንቲም

ለ. አንድ ባለ 100 ብር ኖት = 400 ባለ 25 ሳንቲም ስለሆነ

ሁለት ባለ 100 ብር ኖት = 2 × አንድ ባለ 100 ብር ኖት

=2 × 400 ባለ 25 ሳንቲም = 800 ባለ 25 ሳንቲም

ሐ. አንድ ብር = 2 ባለ 50 ሳንቲም ስለሆነ

150 ብር = 150×2 ባለ 50 ሳንቲም = 300 ባለ 50 ሳንቲም

መልመጃ ሐ

1.የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. 320 ብር ስንት ባለ 10 ሳንቲም ይዟል?

ለ. አርባ ባለ 25 ሳንቲም ስንት ባለ 5 ብር ኖት ይዟል?

ሐ. ስልሳ ባለ 50 ሳንቲም ስንት ባለ 10 ብር ኖት ይዟል?

10.2 የገንዘብ ፅንሰ ሀሳብ ያላቸው የቃላት ፕሮብሌሞች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የገንዘብ ፅንሰ ሀሳብ ያላቸውን የቃላት ፕሮብሌሞች መፍታት

ተግባር መ

1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቡድን በመሆን ስሩ፡፡

   ሀ. ደብተር፣ እስክብሪቶ፣ ቦርሳ፣ ጫማ ለመግዛት ምን ያስፈልጋችኋል?

   ለ. ከሰፈራችሁ የምታቁት ሱቅ ጋር በመሄድ የቾኮሌት፣ የብስኩት፣ የስኳር ፣ የዘይት እና የሌሎችንም እቃዎች ዋጋ ጠይቃችሁ በብርና በሳንቲም ዋጋቸውን ፃፉ፡፡

ማስታወሻ

የቃላት ፕሮብሌሞችን ለመስራት

1. የቃላት ፕሮብሌሙን ማንበብ፣ መገንዘብና ወደ ቁጥር መቀየር
2. የቁጥር ጥያቄውን ማስላትና ያገኘነውን መልስ ከፕሮብሌሙ ጋር ማመሳከር

ምሳሌ ሀ

1. የአንድ ጥንድ ነጠላ ጫማ ዋጋ 366 ብር ቢሆን የሶስት ጥንድ ነጠላ ጫማ ዋጋ ስንት ይሆናል?
2. ሚኪያስ ጀሮ ላይ የሚደረግ ማዳመጫ በ200 ብርና የሙዚቃ ማጫወቻ ቴፕ በ800 ብር ቢገዛ ጠቅላላ ሁለቱን እቃዎች በስንት ብር ገዛቸው?
3. ሀያት 2 ኪሎ ግራም ሽንኩርት በ40 ብር ገዝታ ለገዛችው ነጋዴ 100 ብር ብትሰጠው ነጋዴው ለሀያት ስንት ብር መመለስ አለበት?
4. ትግስት ሁለት ተመሳሳይ ዋጋ ያላቸው የመኪና አሻንጉሊቶች በ100 ብር ብትገዛ የአንዱ አሻንጉሊት ዋጋ ስንት ነው?

መፍትሔ

1.የአንድ ጥንድ ነጠላ ጫማ ዋጋ= 366 ብር

የሶስት ጥንድ ነጠላ ጫማ ዋጋ

= 3× የአንድ ጥንድ ነጠላ ጫማ ዋጋ

= 3 ×366 ብር = 1098 ብር

2. ጆሮ ላይ የሚደረግ ማዳመጫ ዋጋ= 200 ብር

የሙዚቃ ማጫወቻ ቴፕ ዋጋ = 800 ብር

ጠቅላላ የሁለቱ እቃዎች ዋጋ = ማዳመጫ ዋጋ+ ቴፕ ዋጋ

= 200 ብር + 800 ብር = 1000 ብር

3. ሀያት ለሽንኩርት ያወጣችው = 40 ብር

ሀያት ለነጋዴ የሰጠችው =100 ብር

100 ብር - 40 ብር = 60 ብር ይመልስላታል

4. የሁለት አሻንጉሊቶች ዋጋ = 300 ብር

የአንድ አሻንጉሊት ዋጋ

= የሁለት አሻንጉሊቶች ዋጋ ÷ 2 =100 ÷2= 50 ብር

መልመጃ መ

ሀ. የሚከተሉትን የቃላት ፕሮብሌሞች ስሩ

1. የአንድ ፓኬት ብስኩት ዋጋ 12 ብር ቢሆን የ4 ፓኬት ብስኩት ዋጋ ስንት ነው

2. ጀሚላ በ600 ብር ዶሮ፣ በ 400 ብር ቅቤና በ50 ብር ዳቦ ብትገዛ ለዶሮ፣ ለቅቤና ለዳቦ በጠቅላላ ያወጣችው የብር መጠን ስንት ይሆናል?

3. የ1ኪሎ ግራም ባቄላ ዋጋ 120 ብር ቢሆን አስካለ 6 ኪሎ ግራም ባቄላ ለመግዛት ስንት ብር ያስፈልጋታል?

4. አለም አራት ተመሳሳይ ዋጋ ያላቸው ብርጭቆዎች በ 80 ብር ብትገዛ ያንዱ ብርጭቆ ዋጋ ስንት ነው?

የምዕራፍ አስር ማጠቃለያ

- እያንዳንዱ የብር ኖትና ሳንቲም ከላዩ ላይ በተፃፈው ቁጥር ልክ የዋጋ ተመን አለው፡፡
- በብር ኖትና በብር ኖት መካከል ያለ ዝምድና

  1ባለ 200 ብር ኖት = 2 ባለ 100 ብር ኖት

  1ባለ 200 ብር ኖት = 4 ባለ 50 ብር ኖት

  1 ባለ 100 ብር ኖት = 2 ባለ 50 ብር ኖት

  1 ባለ 50 ብር ኖት = 5 ባለ 10 ብር ኖት

  1 ባለ 10 ብር ኖት = 10 ባለ 1 ብር ኖት
- የተለታዩ ሳንቲሞች ያላቸው ዝምድና

  1ባለ 1ብር = 2 ባለ 50 ሳንቲም

  1 ባለ 50 ሳንቲም = 5 ባለ 10 ሳንቲም

  1ባለ 10 ሳንቲም = 2 ባለ 5 ሳንቲም

  1ባለ 5 ሳንቲም = 5 ባለ 1 ሳንቲም
- የቃላት ፕሮብሌሞችን ለመስራት የቃላት ፕሮብሌሙን ማንበብና መገንዘብ፣ፕሮብሌሙን ወደ ቁጥር መቀየር፣ የቁጥር ጥያቄውን ማስላትና ያገኘነውን መልስ ከፕሮብሌሙ ጋር ማመሳከር፡፡

የምዕራፍ አስር ማጠቃለያ መልመጃ

1. የሚከተሉትን ምንዛሪዎች አስሉ፡፡

ሀ. ሁለት ባለ 50 ብር ኖት ስንት ባለ 50 ሳንቲም ይሆናል?

ለ. ስድስት ባለ 10 ብር ኖት ስንት ባለ 25 ሳንቲም ይሆናል?

ሐ. በ 250 ብር ውስጥ ስንት ባለ 10 ሳንቲሞች ይኖራሉ?

2. አንድ ካፌ የሚሸጠው የትልቁ ፒዛ ዋጋ 150 ብር ሲሆን የትንሹ ፒዛ ዋጋ 110 ብር ነው፡፡ በትልቁና በትንሹ ፒዛ ዋጋ መካከል ያለው ልዩነት ስንት ነው?

3. የአንድ ዶናት ዋጋ 25 ብር ቢሆን የ5 ዶናት ዋጋ ስንት ይሆናል?

4. የአንድ ጠርሙስ ለስላሳ መጠጥ ዋጋ 15 ብር ቢሆን የ20 ጠርሙስ ለስላሳ መጠጥ ዋጋ ስንት ይሆናል?

5. የአንድ ሲኒ ቡና ዋጋ 8 ብር ቢሆን የ30 ሲኒ ቡና ዋጋ ስንት ይሆናል?

6. አቶ ሰይድ 100 ብር እኩል ለ5 ልጆቹ ቢያካፍላቸው እያንዳንዳቸው ስንት ብር ይደርሳቸዋል?

7. የ1ኪሎ ግራም ቲማቲም ዋጋ 20 ብር ቢሆን የ8 ኪሎ ግራም ቲማቲም ዋጋ ስንት ይሆናል?

ምዕራፍ አስራ አንድ

የኢትዮጵያ ጊዜ

የመማር ማስተማር ዉጤቶች፣ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማሩ በኋላ፣

- የኢትዮጽያ የጊዜ (የሠዓት) አቆጣጠር ማንበብ ትረዳላችሁ፡፡
- አንድ የጊዜ ምድብ ወደ ሌላ የጊዜ ምድብ መለወጥ ትችላላችሁ፡፡
- የኢትየጽያ ጊዜን መሰረት ያደረገ ተግባራዊ ፕሮብሌሞች ትተገብራላችሁ፡፡

መግቢያ

ሰዓት ጊዜን ለመጠቀም፣ለመቁጠር፣ ለመለካት እና ከጊዜ ጋር የተያያዙ ነገሮችን ለማከናወን የምንጠቀምበት መሳሪያ ነው፡፡ ይህ መሳሪያ ከሠው ልጆች ግኝቶች ሁሉ ቀደምቱ ሲሆን ከቀን ያነሰ የጊዜ አሀድ በማስፈለጉ የተጀመረ ነው፡፡

11.1 ሰዓቶችን ማንበብ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የሰዓትና የደቂቃ አመልካቾችን መለየት

ተግባር ሀ

1. ተማሪዎች ወደ ት/ቤት መሄጃና ከት/ቤት መውጫ ጊዜያችሁን መድረሱን በምን ማወቅ ትችላላችሁ?

ማስታወሻ

ሰዓትን ስናነብ በብዛት ሁለት አይነት ሰዓቶችን እናገኛለን።እነሱም ዲጅታል ሰዓትና አናሎግ(የሚዞር) ሰዓት ናቸው።

ሀ. ዲጅታል ሰ ዓት

ማስታወሻ

- ዲጅታል ሰዓት ምንም አይነት ቆጣሪ ዘንግ የሌለው ሲሆን ሰዓትን ቀጥታ በቁጥር ይገልፃል።
- ዲጅታል ሰዓት ላይ ሰዓት አመልካች ቁጥርና ደቂቃ አመልካች ቁጥር ሲኖሩ በሁለቱ ቁጥሮች መካከል ሁለት ነጥቦች (:) ያሉ ሲሆን በነጥቡ በግራ በኩል ያለው ቁጥር ሰዓቱን ሲገልጽ በቀኝ በኩል ያለው ቁጥር ደግሞ ደቂቃውን ይገልፃል።

ምሳሌ ሀ

ሲነበብ ስድስት ሰዓት ከ ሰላሳ ደቂቃ ይባላል

ምሳሌ ለ

ሲነበብ ስምንት ሰዓት ከሃምሳ ሁለት ደቂቃ

ለ. አናሎግ(የሚዞር) ሰዓት

ማስታወሻ

- አናሎግ ሰዓት አንዱ የሰዓት አይነት ሲሆን የፊት ለፊት ገፁ ላይ ከ1 እስከ 12 ያሉ ቁጥሮች በእኩል እርቀት ላይ ዙሪያውን የተቀመጡ ሲሆን በእያንዳንዱ ተከታታይ ቁጥሮች መካከል የ5 ደቂቃ ልዩነት ሲኖር አጠቃላይ በውስጡ 60 ደቂቃ ይዟል:: በተጨማሪም በውስጡ የሚሽከረከሩ ዘንጎች ያሉት ሲሆን አጭሩና ወፍራሙ ዘንግ ሰዓት አመልካች ዘንግ ሲሆን እረዘምና ቀጠን ያለው ደግሞ ደቂቃ አመልካች ዘንግ ነው::

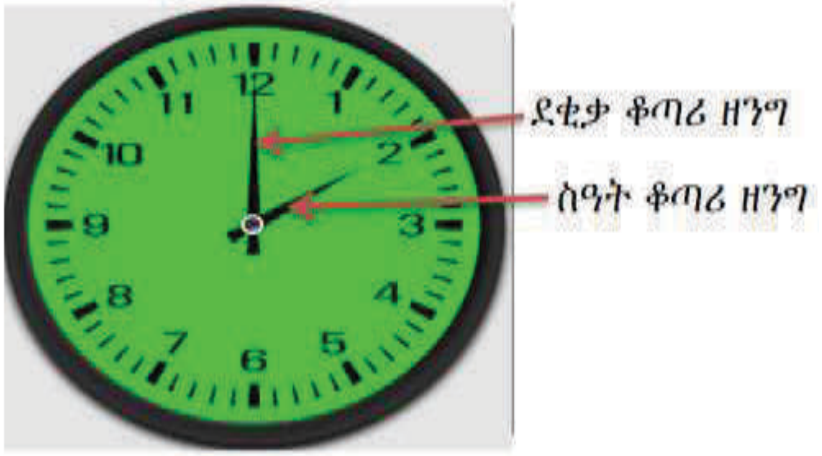

አናሎግ ሰአት ስናነብ መከተል ያለብን መንገዶች

1. የሰአት ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ የሚያመለክትበትን ቁጥር በማየት ሰዓቱን ማንበብ

- የሰዓት ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ ቁጥር ላይ ካረፈ ያረፈበትን ቁጥር መፃፍ
- የሰዓት ዘንጉ ጫፍ በቁጥር መካከል ካረፈ ሰዓቱ ትንሹ ቁጥር ይሆናል

2. የደቂቃ ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ የሚያመለክትበትን ቁጥር በማየት ደቂቃውን ማንበብ

- የደቂቃ ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ ቁጥር ላይ ካረፈ ያረፈበትን ቁጥር በ5 በማባዛት ደቂቃው ስንት እንደሆነ ማወቅ
- የደቂቃ ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ በቁጥር መሃል ካረፈ ትንሹን ቁጥር በመውሰድ በ5 ማባዛትና ውጤቱን ትንሹ ቁጥር ካለበት እስከ ደቂቃ ቆጣሪ ዘንጉ ያሉትን ቀጫጭን መስመሮች በመቁጠር ካገኘነው ውጤት ላይ በመደመር ደቂቃውን ማግኘት፡፡

3. በተራ ቁጥር 1እና2 ያነበብነውን አንድላይ በማድረግ መፃፍ፡፡

አስተውሉ

አናሎግ ሰአት በውስጡ የሚሽከረከሩ ዘንጎች ያሉት ሲሆን የሚሽከረክሩበት አቅጣጫም በስዕሉ ላይ እንደሚታየው ነው፡፡

ምሳሌ ሀ

የሰአት ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ የሚያመለክትበት ቁጥር 10 ስለሆነ ሰአቱ 10 ሲሆን የደቂቃ ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ የሚያመለክትበትን ቁጥር 2 ስለሆን ደቂቃው 2×5 = 10 ደቂቃ ይሆናል።

ስለዚህ ሲነበብ 10 ሰዓት ከ 10 ደቂቃ ይሆናል ማለት ነው።

ምሳሌ ለ

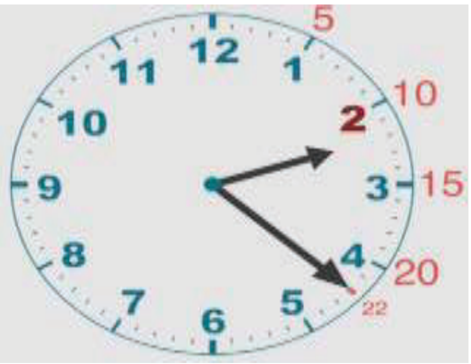

የሰአት ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ የሚያመለክትበት ቁጥር በ2 እና በ3 ሲሆን ትንሹ ቁጥር 2 ስለሆነ ሰአቱ 2 ሲሆን የደቂቃ ቆጣሪ ዘንጉ ጫፍ በ4 እና በ5 መሃል ስለሆነ ትንሹን ቁጥር 4 በመውሰድ በ5×4 = 20 ደቂቃ ከ4 ቁጥር ካለበት እስከ ደቂቃ ቆጣሪ ዘንጉ ያሉት ቀጫጭን መስመሮች 2 ደቂቃ 20 ደቂቃ + 2ደቂቃ = 22 ደቂቃ ይሆናል

ስለዚህ ከላይ ያለው ሰዓት ሲነበብ 2 ስዓት ከ22 ደቂቃ ይሆናል

አስተውሉ

በ2ኛ ክፍል እንደተማራችሁት 15 ደቂቃን ሩብ ሰዓት ብለን ስንጠራው 30 ደቂቃን ደግሞ ግማሽ ሰዓት የምንለው ሲሆን 45 ደቂቃን ሩብ ጉዳይ በማለት እንጠራለን፡፡_ለምሳሌ 1፡15 ሲነበብ አንድ ሰዓት ከሩብ ይባላል፤ 3፡30 ሲነበብ 3 ሰዓት ተኩል ይባላል ፤ 4፡45 ሲነበብ ለ5 ሩብ ጉዳይ ይባላል፡፡

መልመጃ ሀ

1.የሚከተሉትን ስዓቶች ካነበባችሁ በኋላ ያነበባችሁትን ፃፉ፡፡

ሀ.

ለ.

11.2 ሰዓትና ደቂቃዎች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ሰዓቶችን ወደ ደቂቃ መቀየር

ተግባር ለ

1. 1ሰዓት ከ40 ደቂቃ ስንት ደቂቃ ይሆናል?
2. 4 ሰዓት ስንት ደቂቃ ይሆናል?
3. 95 ደቂቃ ስንት ሰዓት ከስንት ደቂቃ ይሆናል?

ማስታወሻ

1 ሰዓት = 60 ደቂቃ ሲሆን ሰዓትን ወደ ደቂቃ ለመቀየር የተሰጠውን ሰዓት በ60 ማባዛት ነው

ምሳሌ ሀ. 3 ሰዓት = 3×60 ደቂቃ =180 ደቂቃ ይሆናል

ለ. 7 ሰዓት = 7×60 ደቂቃ = 420 ደቂቃ ይሆናል

ሐ. 4 ሰዓት ከ10 ደቂቃ = 4×60 ደቂቃ + 10 ደቂቃ

= 240 ደቂቃ + 10 ደቂቃ = 250 ደቂቃ

መ. 300 ደቂቃ

= 60 ደቂቃ + 60 ደቂቃ +60 ደቂቃ +60 ደቂቃ +60 ደቂቃ

= 1ሰዓት + 1ሰዓት + 1ሰዓት + 1ሰዓት + 1ሰዓት

= 5 ሰዓት

ሠ. 210 ደቂቃ

= 60 ደቂቃ + 60 ደቂቃ +60 ደቂቃ + 30 ደቂቃ

= 1 ሰዓት + 1 ሰዓት + 1 ሰዓት + 30 ደቂቃ

= 3 ሰዓት ከ 30 ደቂቃ

አስተውሉ

የተሰጠን ደቂቃ ከ60 ደቂቃ ካነሰ በደቂቃው ይቀመጣል:: ከ60 ደቂቃ ከበለጠ በ60 ደቂቃ በመመደብ እያንዳንዱን 60 ደቂቃ 1 ሰዓት በማድረግ ወደ ሰዓት መቀየር::

መልመጃ ለ

1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምሳሌው መስረት መልሱ::

   ሀ. 75 ደቂቃ = ___1___ ሰዓት + ___15___ ደቂቃ

   ለ. 195 ደቂቃ = _______ ሰዓት + ________ ደቂቃ

   ሐ. 175 ደቂቃ = _______ ሰዓት + ________ ደቂቃ

   መ. 320 ደቂቃ = _______ ሰዓት + ________ ደቂቃ

2. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ወደ ደቂቃ ለውጡ::

   ሀ. 2 ሰዓት =____ደቂቃ

   ለ. 6 ሰዓት =____ደቂቃ

   ሐ. 10 ሰዓት = ____ደቂቃ

11.3 ቀናት፣ ሳምንታት፣ ወራትና ዓመታት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- አመታትን ወደ ወራት፣ ሳምንታት እና ቀናት መቀየር

ተግባር ሐ

1.ተማሪዎች እድሚያችሁን በወርና በቀን በመቀየር ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ፡፡

ማስታወሻ

- 1 ቀን = 24 ሰዓት
- 1ሳምንት = 7 ቀን
- 1ወር = 30 ቀን ጳጉሜን ሳይጨምር ምክንያቱም ጳጉሜ በውስጧ 5 ቀን ሲኖራት በ4 ዓመት አንዴ 6 ቀን ትሆናለች
- 1 ዓመት =365 ቀን ሲሆን በ4 ዓመት አንዴ 366ቀን ይሆናል

ምሳሌ ሀ

1. 5 ቀናት ስንት ሰዓት ይሆናል?

5 ቀናት = 5×24 ሰዓት

= 120 ሰዓት ምክንያቱም 1ቀን

= 24 ሰዓት

2. 10 ሳምንታት ስንት ቀናት ይሆናል?

10 ሳምንታት = 10 × 7 ቀን

= 70 ቀን ምክንያቱም 1ሳምንት

= 7ቀን

3. 6 ወር ስንት ቀናት ይሆናል?

6 ወር = 6 × 30 ቀን

= 180 ቀን ምክንያቱም 1ወር

= 30 ቀን

4. 42 ቀናት ስንት ሳምንታት ይሆናል?

42 ቀናት

= 7 ቀን + 7 ቀን + 7 ቀን + 7 ቀን + 7 ቀን + 7 ቀን

= 1ሳምንት + 1ሳምንት + 1ሳምንት + 1ሳምንት + 1ሳምንት + 1ሳምንት

= 6 ሳምንት

መልመጃ ሐ

1. የሚከተሉትን ሳምንታት ና ወራትን ወደ ቀናት ለውጡ፡፡

ሀ. 11 ሳምንት ለ. 15 ሳምንት

ሐ. 3 ወር መ. 9 ወር

2.የሚከተሉትን ቀናት ወደ ሳምንታት ለውጡ፡፡

ሀ. 98 ቀን ለ. 189 ቀን ሐ. 7 ወር

11.4 የኢትዮጵያ የቀን አቆጣጠር

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- የኢትየጵያ የዘመን አቆጣጠርን መለየት

ተግባር መ

1. በቡድን በመሆን የኢትዮጵያን የዘመን አቆጣጠር ስንት ወር እንዳለውና የወሮች ስም እነማን እንደሆኑ ዘርዝሩ፡፡

ማስታወሻ

- የኢትዮጵያ የዘመን አቆጣጠር 13 ወራት ሲኖሩት ከነዚህ ውስጥ አስራ ሁለቱ ወራት እያንዳንዳቸው 30 ቀናቶች ሲኖራቸው አንዱ ወር ማለትም ጳጉሜ በውስጡ 5 ወይም 6 ቀናቶች ይዟል።
- ጳጉሜ የወር ስም ሆኖ በነሐሴ እና በመስከረም ወራት መካከል የሚገኝ ከአስራ ሦስቱ የኢትዮጵያ ወራት አቆጣጠር ውስጥ የመጨረሻውና የአስራ ሦስተኛው ወር ስም ነው።
- የኢትዮጵያ አዲስ ዓመት መስከረም 1 ይጀምራል።
- በኢትዮጵያ ዘመን አቆጣጠር በሳምንት 7 ቀናቶች ሲኖሩ እነሱም ሰኞ፣ ማክሰኞ፣ ረዕቡ፣ ሀሙስ፣ ዓርብ፣ ቅዳሜና እሁድ ናቸው።

የኢትዮጵያ ወራቶች

	1ኛው	2ኛው	3ኛው	4ኛው	5ኛው	6ኛው	7ኛው
ወር	መስከረም	ጥቅምት	ህዳር	ታህሳስ	ጥር	የካቲት	መጋቢት

	8ኛው	9ኛው	10ኛው	11ኛው	12ኛው	13ኛው
ወር	ሚያዚያ	ግንቦት	ሰኔ	ሀምሌ	ነሃሴ	ጳጉሜ

ተግባር ሠ

የሚከተለውን የዘመን መቁጠሪያ በመጠቀም ጥያቄዎችን መልሱ::

የመስከረም 2015 ዓ.ም የዘመን መቁጠሪያ						
ሰኞ	ማክሰኞ	ረቡዕ	ሐሙስ	አርብ	ቅዳሜ	እሁድ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

1 እንቁጣጣሽ

17 የመስቀል በአል

27 የመውሊድ በአል

ሀ. እንቁጣጣሽ 2015 ዓ.ም በምን ቀን እንደሚውል አመልክቱ?

ለ. በ2015 ዓ.ም የመውሊድ በዓል በምን ቀን እንደሚውል አመልክቱ?

ሐ. በተለየ የቀለሙት ቀናት ምን ያመለክታሉ?

መ. 13/01/2015 ዓ.ም በምን ቀን እንደሚውል አመልክቱ?

ማስታወሻ

- የዘመን መቁጥሪያ ያለፈውን እንዲሁም ገና የሚመጣውን ማንኛውንም ቀን ማንበብ የምንችልበት ዘዴ ነው፡፡
- ዘመን መቁጥሪያ በመጠቀም ቀን ለመፈለግ ወይም ለማመልከት በመጀመሪያ ዓመት ምህረቱን መፈለግ በመቀጠል ወሩን ከመስከረም እስከ ጳጉሜ ካሉት መምረጥ እና

ቀኑን በማየት ወደ ላይ በመሄድ ከሰኞ እስከ እሁድ ካሉት በየትኛው ቀን እንደሚውል ማወቅ ይቻላል፡፡

ምሳሌ ሀ

የየካቲት 2013 ዓ.ም የወሩ ቀናትን የሚገልፅ የዘመን መቁጠሪያ በመመልከት ከታች ያሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሰኞ	ማክሰኞ	ረቡዕ	ሐሙስ	አርብ	ቅዳሜ	እሁድ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

23
አድዋ በአል

ሀ. የካቲት 11 ምን ቀን እንደሚውል የዘመን መቁጠሪያው ላይ አመልክቱ?

ለ. የካቲት 23 ምን ቀን እንደዋለ ከዘመን መቁጥሪያው ለዩ

መ. በየካቲት ወር ውስጥ ስንት ሐሙሶች ነበሩ?

መፍትሔ

ሰኞ	ማክሰኞ	ረቡዕ	ሐሙስ	አርብ	ቅዳሜ	እሁድ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

ሀ. የካቲት 11 እንደምትመለከቱት ሐሙስ ቀን ላይ ይውላል::

ለ. የካቲት 23 እንደምት መለከቱት ማክሰኞ ቀን ላይ ይውላል:: የተለየ መደብ ያለው ቀን የበዓላት ቀናቶች ናቸው:: የሃይሞኖት ወይም ሃገራዊ በዓላት ሊሆኑ ይችላሉ፤ የካቲት 23 የአድዋ በአል ነው:: የአድዋ በአል ማለት ጣሊያን በ 1888 ዓ.ም ዘመን አቆጣጠር ኢትዮጵያን ለመውረር በመጣች ጊዜ የኢትዮጵያ ህዝብ የጣሊይንን የሰለጠነ ወታደር አልገዛም በማለት በወኔ በአንድነት የኢጣሊያን ጦር አድዋ ተራራ ላይ ድል ያደረኙበት ቀን ነው::

ሐ. በ1፣ በ8፣ በ15፣ በ22 እና በ29 ሰኞ ቀን እንደነበረ ነው የሚያሳየው::

መ. በ4 ፣ በ11 ፣ በ18 እና በ25 ሐሙስ ቀን እንደነበረ ነው የሚያሳየው::

ሠ. አሁን ያለው ዓመት ምህረት ሲቀነስ 1888 ዓ.ም

መልመጃ መ

1. ኢትዮጵያ ስንት ወራቶች አሏት?
2. የኢትዮጵያ አዲስ ዓመት የሚጀምረው በየትኛው ወር ነው?
3. ጳጉሜ የሚገኘው በ_____ እና በ ______ ወሮች መካከል ነው::
4.

የየካቲት 2020 ዓ.ም						
ሰኞ	ማክሰኞ	ረቡዕ	ሐሙስ	አርብ	ቅዳሜ	እሁድ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

23 = የአድዋ በአል 18 = ኢድ ዓል ፈጥር

የሚከተሉት ጥያቄዎች ከላይ ባለው የዘመን አቆጣጠር መሰረት መልሱ፡፡

ሀ. በ2020 ዓ.ም የኢድ አል ፈጥር የሚውልበትን ቀን ጥቀሱ?

ለ. 08/02/2020 ዓ.ም የሚውልበትን ቀን ፃፉ?

ሐ.2020 ዓ.ም የአድዋ በአል የሚውልበትን ቀን ፃፉ?

11.5 ጊዜን መሰረት ያደረጉ የቃላት ፕሮብሌሞች

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ጊዜን መሰረት ያደረጉ የቃላት ፕሮብሌሞችን መተግበር

ተግባር ረ

የሚከተሉትን ጥያቂዎች በቡድን በመሆን ስሩ፡፡

1. በቀን ምን ያህል ሰዓት ትጫወታላችሁ?
2. ከቤታችሁ ተነስታችሁ ትምህርት ቤት ለመደረስ ስንት ሰዓት ይወስዳል?
3. በሳምንት ስንት ቀናቶች ወደ ትምህርት ቤት ትሄዳላችሁ?

የቃላት ፕሮብሌሞች ለመስራት በምዕራፍ 10 የተጠቀምንበትን ዘዴ ከዚህ ምዕራፍም እንጠቀምበታለን፡፡

ምሳሌ ሀ

1. ዘነበና አሉላ በተመሳሳይ አመት የተወለዱ ሲሆን ዘነበ ጥር 2 ሲወለድ አሉላ ደግሞ ጥር 28 ቢወለድ ከአሉላና ከዘነበ በዕድሜ የሚበልጠው ማን ነው? የአሉላና የዘነበ እድሜ ልዩነት ስንት ቀን ነው?
2. ፀገነት ሶስት ሰዓት ከ30 ብትጀምርና አራት ሰዓት ከሰላሳ ብትጨርስ የቤት ስራዋን ለመጨረስ ስንት ሰዓት ወሰደባት?
3. ታምራት ከመተኛቱ በፊት ከሁለት ሰዓት እስከ ሶስት ሰዓት ተኩል ፊልም ቢያይ ፊልሙን ለማየት የወሰደው ጊዜ ስንት ሰዓት ነው?

መፍትሔ

1.የእስራኤል ና ዘነበ ዕድሜ ልዩነት ስንት እንደሆነ ለማወቅ 28 -2 = 26 ስለዚህ የእድሚያቸው ልዩነት 26 ቀናቶች ይሆናል፡፡ በዕድሜ ትልቁ ዘነበ ነው፡፡

24 ሰዓት ከ30 ደቂቃ - 3 ሰዓት ከ30 ደቂቃ
(4×60 + 30)ደቂቃ -(3×60 +30)ደቂቃ
= 270 ደቂቃ - 210 ደቂቃ
= 60 ደቂቃ = 1ሰዓት

3. (3×60 + 30)ደቂቃ -(2×60)ደቂቃ

= 210 ደቂቃ - 120 ደቂቃ

= 90 ደቂቃ = 60 ደቂቃ+30 ደቂቃ

= 1ሰዓት ከ 30 ደቂቃ

መልመጃ ሠ

1. ሶፊያ የአትክልት ስፍራውን ለመኮትኮት 3 ሰዓት የሚወስድባት ቢሆንና አትክልቱን መኮትኮት የጀመረችው ከጥዋቱ 1 ሰዓት ላይ ቢሆን ስንት ሰዓት ላይ አትክልቱን ኮትኩታ ትጨርሳለች?
2. ሳራ በኤሌክትሪክ ምድጃ ውሀ ለማፍላት 30 ደቂቃ ይወስድባታል:: ጠዋት ሁለት ተኩል ላይ ውሃውን አፍልታ የኤሌክትሪክ ምድጃውን ብታጠፋ ሳራ ስንት ሰዓት ላይ ነበር የኤሌክትሪክ ምድጃውን የለኮሰችው?

የምዕራፍ አስራ አንድ ማጠቃለያ

- **ዲጅታል ሰዓት** ምንም አይነት ቆጣሪ ዘንግ የሌለው ሲሆን ሰዓትን ቀጥታ በቁጥር ይገልፃል፡፡
- **ዲጅታል ሰዓት** ላይ ሰዓት አመልካች ቁጥርና ደቂቃ አመልካች ቁጥር ሲኖሩ በሁለቱ ቁጥሮች መሃል ሁለት ነጥቦች (:) ያሉ ሲሆን በነጥቡ በግራ በኩል ያለው ቁጥር ሰዓቱን ሲገልጽ በቀኝ በኩል ያለው ደግሞ ደቂቃን ይገልፃል፡፡
- **አናሎግ ሰዓት** አንዱ የሰዓት አይነት ሲሆን የፊት ለፊት ገፁ ላይ ከ1 እስከ 12 ያሉ ቁጥሮች በእኩል እርቀት ላይ ዙሪያውን የተቀመጡ ሲሆን በእያንዳንዱ ተከታታይ ቁጥሮች መካከል የ5 ደቂቃ ልዩነት ሲኖር አጠቃላይ በውስጡ 60 ደቂቃ ይዟል፡፡ በተጨማሪም በውስጡ የሚሽከረከሩ ዘንጎች ያሉት ሲሆን አጭሩና ወፍራሙ ዘንግ ሰዓት አመልካች ዘንግ ሲሆን እረዘምና ቀጠን ያለ ደቂቃ አመልካች ዘንግ ነው፡፡

የምዕራፍ አስራ አንድ የማጠቃለያ መልመጃ

1. የሚከተሉት ሰዓት ካነበባችሁ በኋላ ያነበባችሁትን ፃፉ፡፡

ሀ.

ለ.

2. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባዶ ቦታ ላይ ሙሉ፡፡

ሀ. 135 ደቂቃ = ______ ሰዓት + _______ ደቂቃ

ለ. 330 ደቂቃ = ______ ሰዓት + _______ ደቂቃ

ሐ. 8 ሰዓት = ______ደቂቃ

መ. 12 ሰዓት = ______ደቂቃ

3. የኢትዮጵያን ቀናትንና ወራትን ዘርዝሩ፡፡

4. ግርማ አንድ ረድፍ ችግኝ ለመትከል ሁለት ሰዓት ቢወስድበት አራት ረድፍ ችግኝ ለመትከል ስንት ሰዓት ይወስድበታል?